

1. LUKIOKOULUTUKSEN TEHTÄVÄ JA ARVOPERUSTA

Lukiokoulutuksen tehtävä on antaa opiskelijalle laaja yleissivistys, jatko-opintokelpoisuus ja tulevassa työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Lisäksi koulutuksen tulee tukea opiskelijan edellytyksiä elinikäiseen oppimiseen ja itsensä kehittämiseen.

Lukiokoulutuksen arvoperusta rakentuu suomalaiseen sivistyshistoriaan ja kulttuuriperintöön, joka on osa pohjoismaista ja eurooppalaista kulttuuriperintöä. Keskeisiä arvoja ovat elämän ja toisen ihmisen kunnioittaminen ja pyrkimys totuuteen, inhimillisyyteen, oikeudenmukaisuuteen ja rehellisyyteen.

Arvot ja toiminta-ajatus

Raahen lukio on ylioppilastutkintoon sekä yliopistollisiin ja ammatillisiin jatko-opintoihin johtava oppilaitos, joka tukee nuorten yksilöllistä kasvua ja kypsymistä aikuisuuteen ja kasvattaa opiskelijoistaan omatoimisia, vastuuntuntoisia ja suvaitsevaisia, hyvin käyttäytyviä, itseensä uskovia ja yhteistyökykyisiä kansalaisia muuttuvaan maailmaan.

Lukio toteuttaa tehtävänsä yhdessä muiden toisen asteen oppilaitosten, elinkeinoelämän ja muun ympäristön kanssa. Opetuksen painopistealueita ovat matemaattiset, luonnontieteelliset ja tekniset aineet sekä luova ilmaisu ja kansainvälisyys.

Arvopohja on koulun opetuksen ja toiminnan perusta. Raahen lukion arvoperusta syntyy oppilaiden, henkilökunnan ja vanhempien vuorovaikutuksesta. Koulun arvopohja ja aihekokonaisuudet näkyvät eri oppiaineissa, yhteisesti sovitussa painotusalueissa ja koulun toimintakulttuurissa.

Koulun toiminta perustuu rehellisyyteen, tasa-arvoisuuteen ja oikeudenmukaisuuteen. Opiskelijat ja henkilökunta kantavat yhteisvastuuta ja tukevat terveen itsetunnon, suvaitsevaisuuden ja hyvinvoinnin kehittymistä. Opiskelijaa kannustetaan terveeseen kriittisyyteen ja yksilölliseen ajatteluun. Opetuksessa vahvistetaan ympäristön arvostamista ja käsitellään paikallista ja kansainvälistä kulttuuriperintöä.

2. OPETUKSEN TOTEUTTAMINEN

2.1 Oppimiskäsitys

Opetussuunnitelma pohjautuu oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppiminen on seurausta opiskelijan aktiivisesta ja tavoitteellisesta toiminnasta, jossa hän vuorovaikutuksessa opettajan ja muiden opiskelijoiden kanssa ja aiempien tietorakenteidensa pohjalta käsittelee ja tulkitsee vastaanottamaansa informaatiota.

2.2 Opetuksen suunnittelun periaatteet

Lukio-opetuksen lähtökohtana on se, että opiskelijat saavat suoritettua lukio-opintonsa kolmessa vuodessa.

Lukio laatii vuosittain opetussuunnitelmaan perustuvan suunnitelman, johon kirjaataan opetuksen yleinen järjestäminen, opetustunnit ja opetuksen yhteydessä järjestettävä muu toiminta, työajat, yhteistyö muiden koulutuksen järjestäjien kanssa, koulutuksen hankkiminen muulta koulutuksen järjestäjältä, muulta yhteisöltä tai säätiöltä sekä muut tarpeelliset opetuksen järjestämiseen liittyvät asiat.

2.3 Opiskeluympäristö ja –menetelmät

Lukiolain mukaan opiskelijalla on oikeus fyysisesti ja henkisesti turvalliseen opiskelu-ympäristöön. Opiskeluympäristö järjestetään niin, että opiskelijoiden erilaisuus, yksilölliset opiskelutaidot ja oppimistyyli otetaan huomioon.

Opetussuunnitelman perusteena oleva oppimiskäsitys korostaa opiskelijan omaa aktiivista tiedonrakentamisprosessia, jonka mukaan opiskelijoita ohjataan ylhäältä itsenäisyyteen ja yhteistoiminnallisiin kykyjen kehittämiseen, toisaalta tiedon luotettavuuden arviointiin. Raahen lukion laaja kurssitarjotin antaa opiskelijoille mahdollisuuden asettaa itselleen tavoitteita omien vahvuuksien mukaisesti. Itsenäiset valinnat tukevat opiskelijan tervettä itsetuntoa ja ohjaavat häntä vastuunottamiseen tekemistään valinnoista. Vastuullisuus on myös olennainen osa yhteistoiminnallisuudessa, joka ohjaa opiskelijoita lisäksi suvaitsevaisuuteen.

Raahen lukion tieto- ja viestintätekniinen varustelu tarjoaa tehokkaita kanavia tiedon hankintaan, käsittelyyn ja arviointiin.

Raahen lukion sisäisen kehittämisen painopistealueita ovat erilaiset yhteiset tapahtumat, jotka edistävät sosiaalistumista ja parantavat yhteishenkeä. Tavoitteena on myös tehostaa sisäistä ja ulkoista tiedottamista. Raahen kaupunki-, kulttuuri-, tuotanto- ja luontoympäristönä pyritään käyttämään hyväksi luotaessa opiskelijoille mahdollisuuksia soveltaa oppimaansa myös opiskelutilanteiden ulkopuolella. Tämä tukee samalla oman lähiympäristön tuntemista ja arvostamista. Kansainvälisyys on myös kanava opitun soveltamiseen.

2.3.1 Itsenäisen opiskelun periaatteet

Itsenäinen opiskelu on lukioon sopiva työtapo, jota voidaan käyttää erityisesti silloin, kun kurssia ei ole tarjolla tai opiskellaan kahta kurssia yhtä aikaa tai opiskelija haluaa nopeuttaa opintojaan. Itsenäinen opiskelu edellyttää opiskelijalta erityisesti vastuun ottamista omasta toiminnastaan. Hyvään oppimisprosessiin kuuluu itseohjautuvuus, jota voidaan kehittää itsenäisen opiskelun ja oman toiminnan arvioinnin avulla.

Kurssi voidaan suorittaa itsenäisesti kokonaan tai osittain. Tavoitteena on, että jokainen opiskelija suorittaa vähintään yhden kurssin lukioaikanaan itsenäisesti.

Luvan itsenäiseen opiskeluun antaa rehtori kuultuaan ao. aineen opettajaa. Opiskelijan on osallistuttava muun opiskelijaryhmän kanssa kurssikokeeseen, jonka lisäksi on suoritettava sovitut opiskelutehtävät.

Opinto-ohjaajat ohjaavat opiskelijoita suorittamaan kursseja itsenäisesti sellaisissa aineissa, joihin se luontevasti sopii ja joihin opiskelijan kyvyt riittävät. Opettaja antaa yksityiskohtaiset ohjeet itsenäisen kurssin suorittamiseen. Jos opiskelija ei suorita opiskelutehtäviä ja kurssikoetta opettajan kanssa sovitussa ajassa, suoritukset raukeavat.

2.3.2. Etäopiskelu

Seutukunnan lukiot toteuttava lukiokursseja yhteistyössä etäopetustekniikan avulla. Etäopiskelu voidaan toteuttaa myös opettajan tutoroimana verkkokurssina.

2.3.3 Vieraskielinen opiskelu

Raahen lukion opetuskieli on suomen kieli. Opetusta voidaan kuitenkin antaa vieralla kielellä esimerkiksi opettajien yhteistyöprojekteissa.

2.3.4 Yhteistyö muiden oppilaitosten ja elinkeinoelämän kanssa

Eri oppilaitosten kanssa tehtävällä yhteistyöllä voidaan tarjota lukiolaisille monipuolisia valintamahdollisuuksia jatko-opintoja varten. Muissa oppilaitoksissa suoritettavat opinnot voi opiskelija lukea hyväkseen, jos ne tavoitteiltaan vastaavat lukion opetussuunnitelman mukaisia opintoja. Sama koskee kesäopintoja ja ulkomailla suoritettuja opintoja. Muiden toisen asteen oppilaitosten opiskelijat voivat hakeutua myöskin lukion eri oppiaineiden kursseille. Muissa oppilaitoksissa opiskeleville järjestetään mahdollisuus suorittaa ylioppilastutkinto tai ylioppilastutkinnon erillisiä kokeita tämän opiskelun avulla.

Oppilaitosten välinen yhteistyö edellyttää tarkkaa sopimista ja suunnittelua. Erityisesti on pyrittävä yhtenäistämään työajat, jotta opiskelijat voisivat siirtyä joustavasti toiseen oppilaitokseen opiskelemaan päivittäin ja tunneittain.

Elinkeinoelämän kanssa voidaan järjestää erityisesti työelämään liittyviä kursseja, jotka voivat korvata lähinnä lukio-opintojen soveltavia kursseja.

2.4. Toimintakulttuuri, opiskeluympäristö ja työtavat

Koulussa annetaan yo-tutkintoon valmistavaa opetusta myös muiden keskiasteen oppilaitosten oppilaille. Koulu toimii viisijaksoperiaatteella.

Oppilaaksi hyväksymisen keskiarvoraja on seitsemän, josta erityistapauksessa voidaan poiketa rehtorin päätöksellä. Raahen lukion oppilasmäärä mahdollistaa laajan, joustavan ja yksilölliset tarpeet huomioivan kurssitarjonnan sekä tietoa- että ilmaisuaineissa.

Raahen lukion toimintakulttuuri rakentuu arvopohjalle, jonka peruspilarit ovat rehellisyys, tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus. Ystävällisyys, reiluus ja molemminpuolinen työn ja ihmisenä olemisen kunnioitus kuuluvat kaikkiin kouluarjen toimintoihin. Tiedot ja taidot karttuvat luontevassa, turvallisessa ja avoimessa kanssakäymisessä oppilaiden, opettajien ja muun henkilökunnan välillä. Koulun ovet ovat avoinna vierailijoille läheltä ja kaukaa.

Opiskelijoita kannustetaan ja ohjataan suunnittelemaan opinto-ohjelmansa järkevästi ja jatko-opintotietoisesti ja hoitamaan opiskelu ahkerasti ja vastuullisesti. Jos ongelmia esiintyy, niihin puututaan nopeasti aineenopettajien, ryhmänohjaajien, opinto-ohjaajien ja kansliahenkilökunnan aktiivisella yhteistyöllä. Ahkeruutta, tavoitteellisuutta, itseohjautuvuutta ja vastuullisuutta opetetaan myös pääomaksi aikuiselämää varten. Palautetta tavoitteiden saavuttamisesta annetaan järjestelmällisesti, ja sen on oltava yksilölliset edellytykset huomioivaa ja rohkaisevaa. Oppilaiden erityisosaamista rohkaistaan ja tuetaan ja myös koulun ulkopuoliset onnistumiset ja saavutukset huomioidaan.

Nuorten yhteistoimintataitojen kehittymiselle tarjotaan tilaisuuksia kaikkien aineiden oppitunneilla, ryhmänohjaustilanteissa, projekteissa, oppilaskuntatoiminnassa ja koulun yhteisissä tilaisuuksissa. Opiskelijoita rohkaistaan demokratian ja päätöksenteon harjoitteluun antamalla heille tilaisuuksia osallistua kurssien suunnitteluun, yhteisiin työryhmiin opettajien kanssa, oppilaskuntatoimintaan, oppilaskuntavaaleihin, tutor-toimintaan ja koulun yhteisten tilaisuuksien suunnitteluun ja suhtaudutaan myönteisesti myös koulun ulkopuoliseen osallistuvaan toimintaan.

Oppilaiden mielipiteen ilmaisua ja suullista esitystä rohkaistaan monipuolisesti tarjoamalla siihen tilaisuuksia eri aineiden oppitunneilla oppiaineen luonne ja sisällöt huomioiden. Oppilaita kannustetaan valitsemaan itsetuntemusta edistäviä kursseja.

Kaikissa aineissa tarjotaan tilaisuuksia myös itsenäiseen tiedonhankintaan ja opastetaan välineiden käyttöön, tiedonhankinnan menetelmiin, kriittiseen lukutapaan ja kriittiseen ajatteluun ylipäättään. Medialukutaidon opetuksessa ohjataan oppilaita tiedostamaan myös ajankäyttöään eri medioiden parissa ja tunnistamaan riippuvuusoireet. Oppiainekohtaisesti kiinnitetään oppilaiden huomio ajankohtaisiin asioihin ja rohkaistaan oppilaita seuramaan maailmantapahtumia. Opiskelijoiden tulee seurata koulun sisäistä tiedottamista säännöllisesti ja oma-aloitteisesti.

Kansainvälisyys on luonteva osa koulun arkea. Erilaisten projektien puitteissa pyritään järjestämään vastavuoroisia vierailuja yhteistyökumppanimaihin. Raahen lukio ottaa vastaan vaihto-opiskelijoita vuosittain, ja yleensä opiskelijoita myös lähtee vaihtoon ulkomaille.

2.4.1 Koulun järjestyssäännöt

Toimivan ja turvallisen opiskeluympäristön takaamiseksi koulussa on oltava järjestyssäännöt. Ne on liitetty tämän asiakirjan loppuun samoin kuin suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Liitteenä olevassa Raahen lukion pelastussuunnitelmassa on menettelyohjeet normaaliajan vahinkojen ja vaaratilanteiden varalta.

2.4.2 Oppilaskunta

Oppilaskuntaan kuuluvat kaikki lukiolaiset ja sen toiminnan tulisi palvella kaikkia opiskelijoita ja koko koulua. Toimintaa ohjaa ja koordinoi hallitus. Oppilaskunnan hallitus valitaan vuosittain vaaleilla, joissa jokaisella Raahen lukion opiskelijalla on äänioikeus.

Oppilaskunnan tehtävänä on tuoda opiskelijoiden näkökulma esiin heitä koskevissa asioissa ja pyrkiä yhteistoiminnallaan kaikkien tahojen kanssa lisäämään koulun yhteishenkeä ja toimintakykyä. Koulun ulkopuolisia yhteistyötahoja voivat olla esimer-

kiksi nuorisovaltuusto ja kaupungin yrittäjät sekä päättäjät. Tärkeää on tehdä yhteistyötä myös muiden koulujen oppilaskuntien sekä Suomen Lukiolaisten Liiton kanssa.

Oppilaskunnalla on valtaa, mutta myös vastuuta. Oppilaskunnan tarkoituksena on parantaa opiskelijoiden viihtyvyyttä koulussa. Oppilaita koskevia asioita käsiteltäessä oppilaskunnan edustajat voivat osallistua opettajainkokouksiin ja koulun työryhmiin. Rahavarojen salliessa oppilaskunta voi tukea oppilaiden virkistystoimintaa sekä kouluun liittyviä projekteja, esimerkiksi kansainvälisyysteemoja ja matkoja jatko-opiskelupaikkojen järjestämille Abipäiville.

2.4.3 Opintojen rakenne

Lukio-opinnot muodostuvat valtioneuvoston antaman asetuksen mukaisesti pakollisista, syventävistä ja soveltavista kursseista. Syventävät kurssit ovat opiskelijalle valinnaisia, oppiaineen pakollisiin kursseihin liittyviä kursseja, joita opiskelijan on valittava opinto-ohjelmaansa vähintään kymmenen. Raahen lukiossa on myös koulukohtaisia syventäviä kursseja eri oppiaineissa.

Raahen lukiossa on tarjolla myös eheyttäviä soveltavia kursseja, jotka sisältävät aineksia useista eri oppiaineista. Kokonaisvaltaista oppimista, oppiainerajojen ylittämistä ja ilmiöpohjaisuutta opiskellaan mm. tiedekursseilla. Kuvataiteessa ja äidinkielen sisältyvillä ilmaisutaidon kursseilla opiskelijoilla on mahdollisuus suorittaa lukiodiplomi Opetushallituksen ohjeiden mukaan. Myös median lukiodiplomi on mahdollista suorittaa koulussamme. Opiskelija voi suorittaa kursseja myös muissa toisen asteen oppilaitoksissa ja kesäyliopistossa (2.2.3 Yhteistyö muiden oppilaitosten kanssa).

2.5. Tuntijako

Raahen lukiossa noudatetaan valtakunnallista tuntijakoa. Valtakunnallisten pakollisten ja syventävien kurssien lisäksi on tarjolla runsaasti koulukohtaisia syventäviä ja soveltavia kursseja, joissa näkyvät koulun omaleimaisuus ja painotteisuus (liite).

2.6. Kieliohjelma

Vieraita kieliä ja toista kotimaista kieltä opetetaan Raahen lukiossa Raahen kaupungin opetuslautakunnan vahvistaman kieliohjelman mukaisesti. Lukiossa jatketaan perusopetuksessa alkaneita A1 – (englanti), B1 – (ruotsi) ja B2-kieliä. Lukiossa alkavina B3-tason kielinä voi Raahen lukiossa opiskella saksaa, ranskaa ja venäjää.

2.7. Opiskelijaksi ottamisen periaatteet

Yleinen lukioon pääsyn edellytys on suoritettu peruskoulun oppimäärä. Lukioon haetaan 2. asteen yhteisvalinnan kautta. Jos lukioon hakeneita on enemmän kuin täytettävissä opiskelijapaikkoja, valitaan opiskelijat päättötodistuksen äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen, vieraitten kielten, uskonnon tai elämäntutkimustiedon, historian ja yhteiskuntaopin, matematiikan, fysiikan, kemian, biologian ja maantiedon arvosanojen keskiarvon osoittamassa järjestyksessä. Koulutuksen järjestäjä päättää muista mahdollisista opiskelijaksi ottamisen perusteista. Opiskelijat valitaan lukioon kesäkuussa.

3. OPISKELIJAN OHJAUS JA TUKEMINEN

3.1. Yhteistyö kotien kanssa

Kodin ja koulun yhteistyön keskeisin tavoite on tukea nuoren kasvua ja opiskelua yhtenäisesti. Se edellyttää tiedon kulkua molempiin suuntiin: koulun on saatava tietoa kotien toiveista ja kotien koulun toiminnasta ja pyrkimyksistä. Näin voidaan saada aikaan kiinteä yhteistyö opiskelijan parhaaksi.

Lukio järjestää vuosittain tarpeen mukaan yhteisiä tilaisuuksia eri opiskeluvaiheessa olevien lukiolaisten vanhemmille. Näissä käsitellään lukio-opiskeluun liittyviä asioita ja koulun kehityssuunnitelmia. Vanhemmat voivat neuvotella henkilökohtaisesti koulun opettajien kanssa näissä tilaisuuksissa. Ryhmäohjaajan tehtävänä on huolehtia yhteydenpidosta koteihin. Yhteistyötä tehostamaan on koulullemme perustettu vanhempainyhdistys Vantti.

3.2. Ohjauksen järjestäminen

Opinto-ohjaus auttaa opiskelijaa suunnittelemaan omaa opiskeluohjelmaansa, tukee häntä lukio-opintojen eri vaiheissa ja kehittää hänen valmiuksiaan tehdä koulutusta ja elämänuraa koskevia suunnitelmia ja valintoja. Luokkatuntien lisäksi opiskelija voi osallistua pienryhmäohjaukseen ja saa henkilökohtaista ohjausta opiskeluunsa ja elämäänsä liittyvissä asioissa.

Opinto-ohjauksella pyritään turvaamaan opiskelijan menestyminen lukio-opinnoissa ja ylioppilaskirjoituksissa sekä auttamaan häntä jatko-opintoihin hakeutumisessa. Jokaisen opiskelijan on osallistuttava opinto-ohjauksen luokkatunteihin ja ryhmäohjaustuokioihin. Rehtori luo ohjaukselle toimintaedellytykset ja tukee ohjauksen suunnittelua ja toteuttamista koko koulun tehtävänä. Rehtori vastaa yhdessä opinto-ohjaajien kanssa siitä, että lukio-opintoja ja ylioppilastutkinnon suorittamista säätelevistä määräyksistä tiedotetaan opiskelijoille ja heidän huoltajilleen.

Opinto-ohjauksen kokonaisuudesta vastaa opinto-ohjaaja, mutta ohjaustyöhön osallistuvat aktiivisesti myös ryhmäohjaajat ja aineopettajat. Ryhmäohjaaja on ”lähiohjaaja”, joka perehdyttää ryhmänsä koulun käytänteisiin, toimii tiedottajana, edistää luokkahengen syntymistä, seuraa ryhmänsä opiskelijoiden opintojen etenemistä ja poissaoloja ja osallistuu koulun ja kodin yhteistyöhön.

Ryhmäohjaajalle varataan lukujärjestykseen mahdollisuus viikoittaiseen ryhmäohjaustuokioon. Aineenopettaja ohjaa ja seuraa oman aineensa opiskelua ja informoi tarvittaessa ryhmäohjaajaa ja opinto-ohjaajaa. Opinto-ohjaaja huolehtii yhteistyössä rehtorin ja/tai apulaisrehtorin kanssa siitä, että perusopetuksen päättövaiheessa olevat oppilaat ja heidän huoltajansa saavat tietoa lukio-opiskelusta ja lukioon hakeutumisesta. Opinto-ohjaaja vastaa myös yhdessä rehtorin ja/tai apulaisrehtorin kanssa yhteydenpidosta ja yhteistyöstä muiden toisen asteen koulutusta järjestävien oppilaitosten kanssa. Perusopetuksen ja toisen asteen oppilaitosten ohjauksesta huolehtivat henkilöt tekevät yhteistyötä koulutukseen liittyvissä kysymyksissä. Opinto-ohjaaja huolehtii myös jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvistä tutustumiskäynneistä yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin sekä lukioon suuntautuvista jatko-opintoihin ja työelämään liittyvistä vierailuista. Opinto-ohjaaja vastaa yhteydenpidosta työvoimaviranomaisiin ja elinkeinoelämään.

Opinto-ohjaaja osallistuu myös erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden opintojen suunnitteluun ja seurantaan. Hän ohjaa opiskelijoita käyttämään erityisen tuen palveluja.

Opinto-ohjauksesta annetaan suoritusmerkintä.

(Liite: Ohjauksen työnjako: rehtori, opinto-ohjaaja, ryhmänohjaaja, aineopettaja).

3.3 Opiskelijahuolto

Opiskelijahuollolla tarkoitetaan opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa (Opetushallituksen tiedote 15.4.2003). Vastuu opiskelijahuollosta kuuluu osaltaan kaikille opiskeluyhteisössä työskenteleville. Opiskelijahuollossa tulee ottaa huomioon koulun ja kodin yhteistyön mahdollisuudet opiskeluympäristön hyvinvoinnin ylläpitämiseksi ja edistämiseksi. Opiskelijoiden fyysistä ja psyykkistä jaksamista ja sosiaalisten kontaktien ja harrastusten merkitystä voidaan käsitellä vanhempainilloissa. Opiskelijoiden osallisuutta oman opiskeluyhteisönsä hyvinvoinnin ja viihtymisen edistämiseksi tulee tukea. Terveiden elämäntapojen, sosiaalisten vuorovaikutustaitojen ja oikean ravitsemuksen ja liikunnan merkitystä kaikenpuolisen hyvinvoinnin ja hyvän oppimisen kannalta käsitellään esim. terveystiedon, biologian ja psykologian opetuksessa, aamunavauksissa ja erilaisten teemapäivien ja tapahtumien yhteydessä. Lukion aloittaville opiskelijoille voidaan ja tarvittaessa muillekin opiskelijoille vuosittain järjestää tiedotustilaisuuksia, joissa heille kerrotaan, mitä palveluja ja millaista tukea eri organisaatiot nuorille Raahessa voivat tarjota.

Kriisitilanteita varten Raahen kouluilla on käytettävissään Kriisiopas (liite).

3.3.1

Kouluterveydenhoito

Raahen lukion opiskelijoiden terveydenhuollosta vastaa Raahen Seudun terveydenhuollon kuntayhtymä. Lukiolla ei ole omaa kouluterveydenhoitajan vastaanottotilaa, vaan lukiolaiset asioivat läheisen Merikadun koulun tiloissa. Opiskelijoille tiedotetaan vastaanottoajoista ja kiireellisissä tapauksissa pääsy terveydenhoitajalle varmistetaan lukiolta käsin. Lääkäripalvelut ovat lukiolaisten saatavilla terveysasemalta.

3.3.2 Opiskelijahuoltotyöryhmä

Oppilashuoltoryhmään kuuluvat koulupsykologi, kouluterveydenhoitaja, koulukuraattori, rehtori ja opinto-ohjaaja. Lisäksi mukaan kutsutaan tapaus-kohtaisesti opettaja, ryhmänohjaaja, erityisopettaja, sosiaalitoimen edustaja, poliisi, työvoimaviranomaisen edustaja, esim. ammatinvalinnanohjaaja tai nuorisoneuvoja, Kelan edustaja, muu viranomainen tai nuorisotyöntekijä. Myös opiskelijan vanhemmilla on mahdollisuus osallistua kokoukseen silloin, kun keskustellaan erityistä huolta aiheuttavan opiskelijan asioista.

Opiskelijahuoltotyöryhmän tehtävänä on edistää kouluyhteisön fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia ja pyrkiä tunnistamaan mahdolliset ongelmat jo varhaisessa vaiheessa. Ryhmän tehtävänä on myös auttaa ja tukea yksittäistä opiskelijaa hänen ongelmissaan. Opettajien tulisi tunnistaa opiskelijoiden avun ja tuen tarve ja informoida asiasta rehtoria tai apulaisrehtoria. Opiskelijahuoltotyöryhmä arvioi avun ja tuen tarpeen ja ohjaa opiskelijan tarvittaessa eteenpäin (liite).

3.4 Erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat

Erityisen tuen tarkoituksena on auttaa ja tukea opiskelijaa siten, että hänellä on tasavertaiset mahdollisuudet suorittaa lukio-opintonsa. Opetussuunnitelman perusteiden mukaan opiskelijalla voi olla erityisen tuen tarvetta seuraavista syistä:

- opiskelija on tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan
- opiskelijan opiskelun edellytykset ovat heikentyneet vamman, sairauden tai toimintavajavuuden vuoksi
- opiskelija tarvitsee sosiaalista tai psyykkistä tukea
- opiskelija tarvitsee tukea mielenterveyteen, sosiaaliseen sopeutumattomuuteen tai elämäntilanteeseen liittyvien ongelmien vuoksi

Opiskelijahuoltoryhmä arvioi tuen tarpeen, ja erityisjärjestelyt suunnitellaan moniammatillisena yhteistyönä yhdessä opiskelijan ja hänen huoltajansa kanssa, mikäli opiskelija on alle 18-vuotias. Erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan opetus voidaan järjestää osittain toisin kuin lukiolaissa, lukioasetuksessa ja opetussuunnitelmassa määrätään. Opetuksen tulee perustua yksilölliseen arviointiin ja opetussuunnitelmaan.

Oppimisvaikeuksien kartoittamiseksi äidinkielenopettaja teettää 1.vuosikurssin opiskelijoilla seulontatutkimuksen (kielellisten taitojen alkukartoitus). Sellaiset opiskelijat, joilla havaitaan jotain oppimisvaikeuksiin viittaavaa, lähetetään vanhempien suostumuksella erityisopettajan suorittamaan testiin ja heidät ohjataan hakemaan ylioppilaskirjoituksia varten erityisjärjestelyjä.

Matematiikan oppimisvaikeuksiin on apua tarjolla viikoittain matikkapajassa. Ruotsin kielessä on tarjolla kertauskurssi vahvistamaan peruskoulussa opittuja asioita. Englannin kielessä järjestetään tehokertauskurssi toisen ja kolmannen vuoden opiskelijoille. Opiskelijan oppimisvaikeuksiin tarjolla olevasta tuesta tiedotetaan opiskelijoille heti ensimmäisen jakson alettua.

3.5 Kieli- ja kulttuuriryhmien opetus

Kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluvia opiskelijoita (saamelaiset, romanit, viittomakieliset sekä maahanmuuttajat ja vieraskieliset) informoidaan jo lukio-opintojen alussa heidän opiskelumahdollisuuksistaan, tukijärjestelyistä sekä heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Raahen lukion opetuskieli on suomen kieli. Kieli- ja kulttuuriryhmien opetukseen suunnataan suomen kielen tukiovetusta, yksilöllistä opintojen ohjausta ja muista opiskelijahuollollisia toimenpiteitä niin, että he selviävät lukio-opinnoistaan edellytyksiään vastaavalla tavalla.

4. OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

4.1 Opetuksen yleiset tavoitteet

Lukio-opintojen tavoitteena on laaja-alainen yleissivistys. Lukion päättövaiheessa opiskelija pystyy suunnittelemaan omaa tulevaisuuttaan, jatko-opintojaan ja ammatiaan. Hänellä on myös valmiudet elinikäiseen opiskeluun. Hänellä on monipuoliset opiskelutaidot kuten tieto- ja viestintäteknikan käyttötaidot ja kyky yhteistyöhön ja

vuorovaikutukseen ryhmissä ja verkostoissa. Hän osaa toimia oma-aloitteisesti ja vastuullisesti paitsi oman elämänsä kysymyksissä ja valintatilanteissa myös yhteiskunnan jäsenenä.

4.2 Eheyttäminen ja aihekokonaisuudet

Aihekokonaisuudet ovat yhteiskunnallisesti merkittäviä kasvatus- ja koulutushaasteita. Samalla ne ovat ajankohtaisia arvokannanottoja. Käytännössä aihekokonaisuudet ovat lukion toimintakulttuuria jäsentäviä toimintaperiaatteita ja oppiainerajat ylittäviä, opetusta eheyttäviä painotuksia. Niissä on kysymys koko elämäntapaa koskevista asioista. Vuosittain voidaan valita jokin aihekokonaisuus, jolla korostetaan ja tuodaan esille paikallisia erityispiirteitä.

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjäys

Aihekokonaisuuden tavoitteena on kasvattaa opiskelijoita osallistuviksi, vastuuta kantaviksi ja kriittisiksi kansalaisiksi. Se merkitsee osallistumista ja vaikuttamista yhteiskunnan eri alueilla. Raahen lukiossa aihekokonaisuus näkyy aktiivisena oppilaskuntatoimintana, yhteistyönä nuorisovaltuuston kanssa ja eri yhteistyötahojen kanssa toteutettuina koulun teematapahtumina ja vierailuina.

Hyvinvointi ja turvallisuus

Aihekokonaisuuden tarkoituksena on, että opiskelijat ja henkilökunta ymmärtävät oman ja yhteisönsä hyvinvoinnin perusedellytykset. Aihekokonaisuus kannustaa toimimaan hyvinvoinnin ja turvallisuuden puolesta perheessä, lähiympäristössä ja yhteiskunnan jäsenenä. Raahen lukiossa kiinnitetään huomiota koulu yhteisön henkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin mm. toimivan oppilashuollon ja erilaisten turvallisuusteemojen avulla. Turvallinen koulu yhteisö auttaa oppimaan vuorovaikutustaitoja ja selviytymiskeinoja elämän eri vaiheiden ja kriisitilanteiden varalle. Raahen lukion pelastussuunnitelma päivitetään vuosittain.

Kestävä kehitys

Kestävän kehityksen päämääränä on turvata nykyiselle ja tuleville sukupolville hyvän elämän mahdollisuudet. Raahen lukiossa aihekokonaisuutta käsitellään eri oppiaineita yhdistävissä projekteissa. Tavoitteena on, että opiskelija pohtii, millainen on kestävä elämäntapa, luontoa pilaamaton ja ekotehokas tuotanto ja yhdyskunta, sosiaalista pääomaansa vahvistava yhteisö ja yhteiskunta sekä luontoperustastaan ylisukupolvisesti huolehtiva kulttuuri. Jokaiselle lukuvuodelle valitaan Raahen lukion kestävä kehityksen ohjelman mukaisesti yksi kestävä kehityksen aihepiiri, joka toteutetaan teemapäivän tai viikon aikana (liite).

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus

Lukiokoulutuksen tulee tarjota opiskelijalle mahdollisuuksia rakentaa kulttuuri-identiteettiään äidinkielen, menneisyyden jäsentämisen, uskonnon ja muiden katsumusaineiden, taide- ja luontokokemusten sekä muiden opiskelijalle merkityksellisten asioiden avulla. Raahen lukiossa arvostetaan paikallista kulttuuriperintöä ja kansallista, sekä kansainvälistä kulttuurien tuntemusta. Erilaiset teemapäivät, koulun omat perinteet, kansainväliset projektit ja oppilasvaihto tukevat aihekokonaisuuden toteutumista.

Teknologia ja yhteiskunta

Aihekokonaisuuden tulee ohjata opiskelijaa pohtimaan teknologian kehittämistä suhteessa yhteiskunnallisiin muutoksiin historiallisista, ajankohtaisista ja tulevaisuuden näkökulmista. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään, käyttämään ja hallitsemaan teknologiaa. Hänen tulee oppia tarkastelemaan teknologian arvolähtökohtia ja seurannaisvaikutuksia. Raahen lukiossa aihekokonaisuuteen liittyviä kysymyksiä tarkastellaan integroidusti eri oppiaineissa. Yhdistäviä teemoja voivat olla esim. hyvinvointi ja terveys, informaatio ja viestintä, muotoilu ja musiikki, ympäristönsuojelu, energiantuotanto, liikenne sekä maa ja metsätalous.

Viestintä ja mediaosaaminen

Mediaosaaminen on lukiossa sekä taitojen että tietojen oppimista. Raahen lukiossa vahvistetaan opiskelijan aktiivista suhdetta mediaan käsittelemällä kriittisesti ajankohtaisia mediassa esiintyviä ilmiöitä. Sähköiset viestimet, sanomalehdet ja kirjat ovat luonteva osa oppilaiden itsenäistä tiedonhakuja. Opiskelija havainnoi ja erittelee kriittisesti median kuvaaman maailman suhdetta todellisuuteen. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään mediavaikutuksia, median roolia viihdyttäjänä ja elämysten antajana, tiedon välittäjänä ja yhteiskunnallisena vaikuttajana, käyttäytymismallien ja yhteisöllisyyden kokemusten tarjoajana sekä maailman- ja minäkuvan muokkaajana.

4.3. Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi äidinkielenä

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetusta ohjaa näkemys äidinkielestä käsitejärjestelmänä, jolla ihminen jäsentää maailmaa ja rakentaa sosiaalista todellisuutta. Äidinkielen myötä ihminen omaksuu yhteisönsä kulttuurin ja rakentaa omaa identiteettiään. Tämä mahdollistaa sosiaalisen vuorovaikutuksen sekä kulttuurin jatkuvuuden ja sen kehittämisen.

Oppiaineena äidinkieli ja kirjallisuus on lukio-opetuksen keskeinen taito-, tieto-, kulttuuri- ja taideaine, joka tarjoaa aineksia kielelliseen ja kulttuuriseen yleissivistykseen. Se saa sisältöjä kieli-, kirjallisuus- ja viestintätieteistä sekä kulttuurin tutkimuksesta. Kielen, kirjallisuuden ja viestinnän tietoja sekä lukemisen, kirjoittamisen ja puheviestinnän taitoja opitaan erilaisissa viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus opastaa arvostamaan omaa kulttuuria ja kieltä. Oppiaine ohjaa monikulttuurisuuden ja monikielisyyden ymmärtämiseen ja kielelliseen ja kulttuuriseen suvaitsevaisuuteen.

Lukion kirjallisuuden opetuksen tavoitteena on kaunokirjallisuuden ymmärtäminen, tekstien erittelemine ja tulkitseminen eri näkökulmista. Kaunokirjallisuus tarjoaa aineksia henkiseen kasvuun, kulttuuri-identiteetin muodostumiseen ja omien ilmaisuvärien monipuolistamiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus tähtää sellaisiin viestintä- ja vuorovaikutustaitoihin, jotka luovat riittävät edellytykset jatko-opinnoille, osallisuudelle työelämässä ja aktiiviselle kansalaisuudelle. Sosiaalinen vuorovaikutus ja oppiminen perustuvat monipuoliseen viestintäosaamiseen ja vankkaan luku- ja kirjoitustaitoon sekä taitoon käyttää kieltä tilanteen vaatimalla tavalla. Oppiaine äidinkieli ja kirjallisuus ohjaa aktiiviseen tiedon hankkimiseen, tiedon kriittiseen käsittelyyn ja tulkintaan.

Opetuksessa pyritään oppiaineen sisäiseen integraatioon, sillä eri tieto- ja taitoalueet ovat toiminnallisessa yhteydessä toisiinsa. Niitä yhdistävänä tekijänä on kieli ja näkemys ihmisestä tavoitteellisesti toimivana, itseään ilmaisevana, merkityksiä tulkitsevana ja tuottavana viestijänä.

Aih kokonaisuuksien huomioiminen äidinkielen kursseilla

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjäyys korostuvat Tekstit ja vaikuttaminen –kurssilla (4), jolla harjoitellaan vaikuttamisen muotoja niin kirjallisesti kuin suullisestikin. Käytännön kirjoittamisen taidot -kurssilla (12) opiskelijat oppivat laatimaan asiakirjoja, joiden avulla he voivat hoitaa omia ja yhteiskunnallisia asioita.

Hyvinvointi ja turvallisuus tulevat esille kirjallisuuden käsittelyssä. Äidinkielen tunteilla harjoitellaan monipuolisesti vuorovaikutustaitoja, jotka tulevaisuuden tietoyhteiskunnassa luovuuden ohessa ovat tärkeimmät kansalaistaidot.

Kestävä kehitys on yksi tämän ajan ilmiöistä, joita käsitellään Kirjoittaminen ja nykykulttuuri –kurssilla (9).

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus aihekokonaisuus on viestinnän ohella äidinkielen ominta aluetta. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus opastaa arvostamaan omaa kulttuuria ja kieltä. Kirjallisuuden, elokuvan ja median käsittely avartaa opiskelijan tietoutta myös muista kulttuureista. Tämä aihekokonaisuus läpäisee kaikki äidinkielen kurssit.

Teknologia ja tietoyhteiskunta kuuluvat luontevana osana äidinkielen opetukseen. Äidinkielen kursseilla käytetään monipuolisesti hyväksi tieto- ja viestintätekniikkaa. Prosessiaine kirjoitetaan tietokoneella. Internetiä ja sähköpostia voidaan käyttää tiedonhaussa ja viestinnässä.

Viestintä- ja mediaosaaminen –aihekokonaisuus on esillä äidinkielen jokaisella kurssilla, mutta eniten se painottuu Tekstit ja vaikuttaminen -kurssilla (4), Tekstien rakenteita ja merkityksiä -kurssilla (3) sekä Kirjoittaminen ja nykykulttuuri –kurssilla (9). Oppiaineessa on myös tarjolla kaksi viestinnän kurssia, joista ensimmäinen painottuu perinteiseen printtimediaan ja toinen sosiaaliseen mediaan. Pelit ovat uusi aluevaltaus, joiden hyödyntämistä mediakasvatuksessa kehitetään yhteistyössä kuvataiteen kanssa.

Kaikki aihekokonaisuudet tulevat luontevalla tavalla huomioiduksi ilmaisutaidon kursseilla joko sisällöissä tai työtavoissa.

Opetuksen tavoitteet

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tietojaan kielestä, kirjallisuudesta ja viestinnästä ja osaa hyödyntää niihin liittyviä käsitteitä
- syventää ja monipuolistaa viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan niin, että hän pysyy tavoitteelliseen ja tarkoituksenmukaiseen vuorovaikutukseen
- oppii käyttämään kieltä entistä tarkoituksenmukaisemmin sekä puheessa että kirjoituksessa
- oppii ymmärtämään ja analysoimaan tekstin ja kontekstin suhdetta

- syventää tekstitaitojaan siten, että hän osaa eritellä, tulkita, arvioida, hyödyntää ja tuottaa erilaisia tekstejä entistä tietoisempana niiden tavoitteista ja konteksteista
- oppii arvioimaan tekstin ilmaisua, esimerkiksi retorisia keinoja ja argumentaatiota, sekä soveltamaan tietojään tekstien vastaanottamiseen ja tuottamiseen
- syventää kirjallisuuden tuntemustaan ja kehittää siten ajatteluaan, laajentaa kirjallista yleissivistystään, mielikuvitustaan ja eläytymiskykyään ja rakentaa maailmankuvaansa
- hallitsee kirjoitetun kielen normit ja ymmärtää yhteisen kirjakielen tarpeellisuuden
- osaa valikoida ja kriittisesti arvioida erilaisia tietolähteitä, tiedon luotettavuutta, käyttökelpoisuutta ja tarkoituksiperiä, osaa hyödyntää tieto- ja viestintäteknikkaa oppiaineen opiskelussa
- nauttii kulttuurista ja arvostaa sen monipuolisuutta
- kehittää uusia opetusmenetelmiä, joissa opiskelijoiden erityistaitoja hyödynnetään ja saadaan opetus ja opiskelijoiden arki paremmin kohtaamaan.

Arviointi

Äidinkielen ja kirjallisuuden kurssien arvioinnin tulee kohdistua monipuolisesti oppiaineen eri alueisiin. Arvioinnin pohjana on opiskelijan tieto kurssien tavoitteista ja sisällöistä niin, että hän pystyy seuraamaan omaa edistymistään. Kurssiarvosanaan vaikuttavat kirjalliset ja suulliset tuotokset sekä aktiivinen osallistuminen. Henkilökohtainen tavoitteenasettelu ja palaute sekä toisilta opiskelijoilta että opettajalta ovat opiskelijan puheviestinnän ja kirjoittamisen taitojen kehittymisessä tärkeitä. Opetuksessa tulee kehittää opiskelijan itsearviointitaitoja, joiden avulla hän voi rakentaa myönteistä, mutta realistista käsitystä itsestään puhujana, lukijana ja kirjoittajana.

Pakolliset kurssit

Kursseilla toteutetaan aineen sisäistä integraatiota: Lukeminen, kirjoittaminen, puheviestintä, kieli, kirjallisuus ja media kytkeytyvät jokaisen kurssin tavoitteisiin ja sisältöihin siten, että tietojen ja taitojen opiskelu on jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään. Kaikilla kursseilla syvennetään kirjoitetun kielen hallintaa ja kehitetään lukemisen, kirjoittamisen ja puheviestinnän taitoja sekä luetaan runsaasti kaunokirjallisia ja muita tekstejä kunkin kurssin näkökulmasta.

1. Kieli, tekstit ja vuorovaikutus (ÄI1)

Opiskelijan käsitys kielestä, teksteistä ja niiden tulkinnasta syvenee, ja hänen taitonsa lukea tekstejä kehittyy. Hän osaa jäsentää viestintäympäristöään sekä tunnistaa omia taitojaan puhujana, kuuntelijana, kirjoittajana, lukijana ja median käyttäjänä niin, että hänen viestijäkuvansa tarkentuu.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija:

- syventää tekstikäsitustään
- oppii tarkastelemaan monenlaisia tekstejä entistä tietoisempana tulkintaansa ohjaavista seikoista
- ymmärtää tekstin merkityskokonaisuutena ja tarkastelee sen piirteitä tavoitteen, viestintätilanteen ja –välineen kannalta
- oppii tarkastelemaan kielenkäyttöään, lukemistapojaan ja viestintäänsä entistä tietoisemmin

- tottuu huoltamaan tuottamiensa tekstien kieliasua
- syventää tietojaan ryhmäviestinnästä; hän kehittää ja oppii arvioimaan omia osallistumistapojaan ryhmän vuorovaikutuksen ja ilmapiirin sekä ryhmätyön tai keskustelun tuloksellisuuden kannalta.

Keskeiset sisällöt

- tekstien tulkintaa ja tuottamista ohjaavia perustekijöitä kuten tavoite, vastaanottaja, tekstilaji ja tekstityyppi
- viestintätilanteen ja –välineen vaikutus tekstiin
- tekstinkäsityksen syventäminen, esimerkiksi puhutut ja kirjoitetut tekstit, mediatekstit, sähköiset ja graafiset tekstit, asia- ja kaunokirjalliset tekstit, julkiset ja yksityiset tekstit
- erilaisten tekstien kielen ja sisällön havainnointia ja harjoittelua; ymmärrettävyys, havainnollisuus ja eheys
- tekstien referointi ja kommentointi
- omien viestintätietojen, -taitojen, -asenteiden ja –motivaation arviointi lukio-opiskelun näkökulmasta
- vuorovaikutustaidot ryhmässä
- peruskielioppi, lausetyypit ja –rakenteet.

2. Tekstien rakenteita ja merkityksiä (ÄI2)

Opiskelija harjaantuu erittelemään tekstien kieltä, rakenteita ja merkityksiä sekä oppii näkemään tekstin yhteyden kontekstiin ja muihin teksteihin. Opiskelija syventää tekstilajituntemustaan ja kehittyä erilaisten tekstien tuottajana.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa arvioida tekstien sisältöä, erityisesti lyhytproosan, näkökulmia, tyyliä ja muotoa sekä oppii erittelemään tekstiä temporaalisista, kausaalisista, kontrastivisista ja muista merkityssuhteista koostuvana kokonaisuutena, oppii tekstien erittelyssä tarvittavaa käsitteistöä ja pystyy soveltamaan sitä myös tuottaessaan itse tekstiä
- tottuu työstämään tekstiään oman ja toisten arvion pohjalta
- oppii suunnittelemaan ja laatimaan puhuttuja ja kirjoitettuja asiatekstejä sekä kykenee välittämään sanomansa kuuntelijoille tai lukijoille tavoitteidensa mukaisesti
- oppii tiedonhankintastrategioita, käyttää painettuja ja sähköisiä tietolähteitä sekä löytää käyttökelpoista ja luotettavaa tietoa kirjoitelmansa tai puhe-esityksensä pohjaksi.

Keskeiset sisällöt

- tekstuaaliset keinot, jaksotus, kytkökset; fokusointi, aiheen rajausta ja näkökulman valinta
- informatiivisen puheenvuoron rakentaminen, kohdentaminen, havainnollinen esittäminen ja arviointi
- kirjoittaminen prosessina: Tarkoituksenmukaisen aineksen haku, kriittinen valikointi ja siihen viittaaminen ja hyödyntäminen omassa tekstissä sekä tekstin ja sen kieliasun hiominen erityisesti rakenteen ja tekstin eheyden kannalta
 - novellianalyysi
 - yhdyssanat ja alkukirjaimet.

3. Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa (ÄI3)

Opiskelijoiden käsitys kaunokirjallisuudesta, kielen taiteellisesta tehtävästä ja sen kulttuurisesta merkityksestä syvenee.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii ymmärtämään kielen kuvallisuutta ja monitulkintaisuutta
- syventää tietojaan kirjallisuuden lajeista ja niiden ominaispiirteistä
- kehittyä fiktiivisten tekstien analysoijana erilaisia lukija- ja tulkintalähtökohtia sekä tarpeellisia kirjallisuustieteellisiä käsitteitä käyttäen
- oppii perustelemaan tulkintansa sekä suullisesti että kirjallisesti
- harjaantuu käyttämään kurssilla havainnoituja kielen keinoja tarkoituksenmukaisesti omassa ilmaisussaan.

4. Tekstit ja vaikuttaminen (ÄI4)

Opiskelija oppii tarkastelemaan tekstejä ja niiden kieltä erityisesti vaikuttamisen näkökulmasta. Hän perehtyy argumentointiin ja syventää siihen liittyviä tietoja. Hän oppii analysoimaan ja tuottamaan argumentatiivisia tekstejä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija:

- syventää medialukutaitoaan, jolloin hän pystyy analysoimaan ja tulkitsemaan erilaisia mediatekstejä, niiden taustoja ja tavoitteita sekä kriittisesti arvioimaan median välittämää informaatiota ja vaikutusta yksilöihin ja yhteiskuntaan
- osaa niin kirjoittajana kuin puhujanakin perustella monipuolisesti näkemyksiään sekä arvioida vaikuttamispyrkimyksiä ja tekstin luotettavuutta myös kotipaikkakunnallaan
- osaa tarkastella kirjallisuuden yhteiskunnallista vaikutusta
- oppii tarkastelemaan ja arvioimaan tekstejä ja niiden välittämiä arvoja myös eettisistä lähtökohdista
- uskaltaa ja osaa osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja toimintaan.

Keskeiset sisällöt

- suora ja epäsuora vaikuttaminen, esimerkiksi suostuttelu, ohjailu, manipulointi, mainonta, propaganda; ironia, satiiri, parodia
- vaikuttamaan pyrkivien tekstien lajeja, graafisia ja sähköisiä tekstejä: mielipide, kolumni, pakina, arvostelu, pääkirjoitus, kommentti, mainos
- argumentointitavat ja retoriset keinot
- kantaa ottavia puheenvuoroja, keskusteluja ja väittelyitä
- tietoisesti vaikuttamaan pyrkivää kirjallisuutta ja muita kantaa ottavia tekstejä
- tekstien ideologisuus, lähdekritiikki ja mediakritiikki
- viestijän vastuu; mediavalinnat ja verkkoetiikka
- viittaussuhteet, vertailuasteet, verbioppia.

5. Teksti, tyyli ja konteksti (ÄI5)

Opiskelija oppii tarkastelemaan tekstejä ja niiden tyyliä siten, että hän osaa ottaa huomioon kontekstin merkityksen tulkinnassa ja tekstin tuottamisessa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tarkastelemaan niin fiktiivisiä tekstejä kuin asiatekstejäkin niiden kulttuuri-kontekstissa ja suhteessa muihin teksteihin
- oppii erittelemään tyylin elementtejä ja niiden vaikutusta tekstin kokonaisuuteen
- pystyy itsenäiseen kirjoitusprosessiin aiheen ja näkökulman valinnasta, aineiston koonnista ja järjestelystä tekstin muokkaamisen ja tyylin hionnan kautta oman pohdiskelevan tekstin laadintaan
- kehittää omaa ilmaisutapaansa ja kirjallista tyyliään.

Keskeiset sisällöt

- eri aikakausia ja tyylejä edustavia kaunokirjallisia ja muita tekstejä erityisesti kulttuurisen kontekstin näkökulmasta
- tekstien tarkastelu ihmiskuvan, maailmankuvan, arvo- ja aatemaailman ilmentäjinä sekä oman aikansa että nykyajan kontekstissa
- tyylin aineksien kuten sananvalinnan, sävyn, kielen kuvallisuuden, rytmin ja lauserakenteen vaikutus tekstiin
- oppiaineen sisältöihin liittyvästä aiheesta, itse valitusta näkökulmasta laadittu pohdiskeleva teksti
- oman tyylin hiontaa ja huoltoa, tyyliopilliset välimerkit.

6. Kieli, kirjallisuus ja identiteetti (ÄI6)

Opiskelija saa yleiskuvan suomen kielen sekä suomalaisen kirjallisuuden ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteiskunnalle.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tuntemaan suomen kielen kehityksen vaiheita ja ymmärtää eurooppalaisten kieli- ja kulttuurikontaktien vaikutuksen suomalaisen kulttuurin muotoutumiseen ja jatkuvaan muutokseen
- arvostaa nyky-Suomen monikulttuurisuutta ja –kielisyyttä ja ymmärtää äidinkielen merkityksen jokaiselle ihmiselle
- tuntee suomalaisen kirjallisuuden keskeisiä teoksia ja teemoja. Hän osaa arvioida niiden merkitystä oman kulttuurinsa näkökulmasta kulttuurisen ja yksilöllisen identiteetin rakentajana
- tuntee ja arvostaa myös kotiseudun kulttuuria ja historiaa.

Keskeiset sisällöt

- teksti suullisessa ja kirjallisessa traditiossa; kansanrunoudesta kirjallisuuteen, kirjoitetusta kulttuurista nykyviestintään
- suomen kielen muotoutuminen ja muuttuminen kansainvälisessä ympäristössä; kielenohjailun periaatteet opiskelijan kielenkäytön näkökulmasta
- kielen ja kirjallisuuden merkitys kansallisen identiteetin rakentamisessa
- suomalaista kaunokirjallisuutta aika- ja kulttuurikontekstissaan, keskeisiä teoksia ja teemoja
- kirjallisia ja suullisia tuotoksia kurssin teemoihin liittyvistä aiheista
- kielenhuoltoa, erityisesti lauseoppia.

Syventävät kurssit

7. Puheviestinnän taitojen syventäminen (ÄI7)

Opiskelija syventää ja monipuolistaa puheviestintään liittyviä tietojaan ja taitojaan sekä oppii arvioimaan puheviestinnän merkitystä ihmissuhteissa, opiskelussa ja työelämässä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tietojaan vuorovaikutuksen luonteesta, ominaispiirteistä ja puhekulttuurista
- kehittää puhumisrohkeuttaan ja ilmaisuvarmuuttaan sekä esiintymis- ja ryhmätaitojaan
- tunnistaa ja osaa analysoida sekä puhujan että sanoman luotettavuuteen vaikuttavia tekijöitä.

Keskeiset sisällöt

- vuorovaikutustilanteiden osatekijät ja ominaispiirteet
- verbaalinen ja nonverbaalinen viestintä
- esiintymisen, neuvottelujen, kokousten ja erilaisten keskustelujen ominaispiirteet ja menettelytavat
- esiintymis- ja ryhmätaitojen harjoittelua erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- puheviestinnän kulttuurisia piirteitä ja suomalaista puhekulttuuria.

8. Tekstitaitojen syventäminen (ÄI8)

Opiskelija syventää ja monipuolistaa taitojaan analysoida ja tuottaa tekstejä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa taitoaan lukea analyttisesti ja kriittisesti erilaisia tekstejä
- varmentaa taitoaan kirjoittaa sisällöltään, rakenteeltaan ja tyyliältään ehyttä ja johdonmukaista tekstiä.

Keskeiset sisällöt

Kerrataan ja syvennetään seuraavia asioita:

- tekstityypit ja tekstilajit
- tekstiianalyysi ja siinä tarvittavat käsitteet
- tekstin rakentaminen: Ideointi, suunnittelu, näkökulman valinta, jäsentely, muokkaaminen, tyylien hionta, otsikointi ja ulkoasun viimeistely
- kielenhuoltoa.

9. Kirjoittaminen ja nykykulttuuri (ÄI9)

Opiskelija perehtyy kulttuuri- ja yhteiskunnalliseen keskusteluun, median ajankoh-taisaiheisiin ja nykykirjallisuuteen. Hänen kriittinen ja kulttuurinen lukutaitonsa syvenee, ajattelutaitonsa kehittyy ja kirjallinen ilmaisunsa kypsyy kohti lukion päättötason vaatimuksia.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija:

- kykenee keskustellen ja kirjoittaen käsittelemään ajankohtaisia kielen, kirjallisuuden ja viestinnän teemoja myös omalla kotipaikkakunnallaan
- oppii arvioimaan ja arvottamaan ajankohtaisia tekstejä eettisin ja esteettisin perustein ja näkemään niiden merkityksen osana yhteiskunnallisista keskustelua
- löytää nykykirjallisuudesta itseään kiinnostavia tekstejä ja osallistuu niistä käytävään keskusteluun
- osoittaa kypsyyttä oman tekstinsä näkökulman valinnassa, aiheen käsittelyssä, ajattelun itsenäisyydessä ja ilmaisun omaäänisyydessä.

Keskeiset sisällöt

- nykykirjallisuutta ja sen ilmiöitä
- ajankohtaisia suullisia ja kirjallisia puheenvuoroja kieltä ja kulttuuria käsittelevistä aiheista
- mediatekstien ajankohtaisaiheiden, ilmaisukeinojen ja vaikutusten tarkastelua
- osallistumista lukija- ja kirjoittajayhteisöön.

10. Luova kirjoittaminen (ÄI10)

Kurssilla kirjoitetaan paljon ja monipuolisesti fiktiivisiä tekstejä ottaen huomioon kunkin mieltymykset ja luontaiset taipumukset. Tarkastellaan sanataiteen lajeja ja ilmaisutapoja ja otetaan oppia niistä.

11. Luovan kirjoittamisen mestarikurssi (ÄI11)

Kurssilla perehdytään sanataiteen kirjoittamiseen vaativien harjoitusten avulla. Tavoitteena on kehittyä aktiiviseksi ja mestarilliseksi sanataiteen harrastajaksi. Ennen tätä kurssia suositetaan Luovan kirjoittamisen -kurssin suorittamista.

12. Viestintä ja sosiaalinen media (ÄI12)

Osaatko erottaa faktan ja fiktion? Kenen totuuden uutinen kertoo? Miten mainos vaikuttaa sinuun? Kurssilla kehitetään medialukutaitoa: tutustutaan lehti-, radio- ja televisiotyöhön sekä toimittajan että kuluttajan näkökulmasta itse tehden ja vierailuja hyödyntäen. Sosiaalista mediaa hyödynnetään kurssilla monipuolisesti.

13. Hyvä paha peli (ÄI13)

Kurssilla tutkitaan virtuaali- ja pelimaailmoja. Kurssin päätteeksi esitellään pelikokemuksia nuorille, vanhemmille ja opettajille hankkeen nettisivuilla ja erillisessä pelitapahtumassa. Millainen on hyvä oppimispeli? Käsikirjoitetaan ja visualisoidaan pelejä. Koostetaan kokemuksia pelimaailmasta ja pelin tekemiseen liittyvästä prosessista Hyvä paha peli – hankkeen nettisivuille.

14. Kotimaisen kirjallisuuden klassikot – kirjallisuusdiplomi (ÄI14)

Kurssi suoritetaan itsenäisesti. Diplomin eli kunniakirjan saa, kun on lukenut 15 Suomen kirjallisuuden klassikkoa ja suullisesti tenttinyt ne opettajalle. Lukeminen kannattaa aloittaa lukion alusta lähtien.

15. Maailmankirjallisuuden klassikot – kirjallisuusdiplomi (ÄI15)

Kurssi suoritetaan itsenäisesti. Diplomin eli kunniakirjan saa, kun on lukenut 15 maailmankirjallisuuden klassikkoa ja suullisesti tenttinyt ne opettajalle. Lukeminen kannattaa aloittaa lukion alusta lähtien.

16. Peruskieliopin kertauskurssi (½ kurssia) (ÄI16)

Kurssilla harjoitellaan keskeisiä kielenhuollon asioita, hiotaan tyyliä ja kerrataan peruskielioppi.

17. Draaman alkeet (ÄI17)

Kurssi on ilmaisutaidon peruskurssi. Kurssin tavoitteena on opiskelijan ilmaisuvälineiden kehittäminen ja myönteisen ilmapiirin ja psyykkisesti turvallisen ryhmän luominen. Harjoitusten avulla voimistetaan opiskelijan omaa persoonaa, kritiikin sietokykyä ja kykyä antaa kritiikkiä.

Kurssilla tehdään erilaisia tutustumis-, rentoutus- ja improvisaatioharjoituksia. Erityisesti keskitytään aisti-, liike-, ääni-, puheharjoituksiin.

Draama- opetuksen tavoitteena kaikilla kursseilla on, että opiskelijan

- itseilmaisuuksien kehittyminen
- itseluottamus vahvistuu
- myönteinen minäkuva kehittyä
- ryhmätyöskentelytaidot kehittyvät
- kieli ja viestintä kehittyä
- ongelmaratkaisutaidot paranevat
- luovuus kehittyä
- sosiaalinen tietoisuus ja empatia kehittyvät

18. Draaman perusteet (ÄI18)

Kurssi on jatkokurssi. Kurssin tavoitteena on antaa opiskelijalle valmiuksia ilmaista itseään erityisesti fyysisen ilmaisun (kehon kieli) kautta, ja syventää peruskurssilla opittuja taitoja.

Kurssin sisältö: Liike-, äänimiimiset harjoitukset, kehon hallinta ilmaisun osana. Kurssilla tehdään yksöskurssiin verrattuna vaativampia näyttelijätyön tekniikkaharjoituksia mm. runsaasti improvisaatioharjoituksia.

19. Näyttämötyönperusteet ja näyttelijäntyö (Teatterikerho) (ÄI19)

Kurssin tavoitteena on opiskelijan ilmaisuvälineiden ja esiintymistaitojen syventäminen.

Kurssin sisältö: Esiityksen valmistaminen opettajan ohjauksessa koko koululle esitettäväksi. Kurssi toteutetaan teatterikerhona.

20. Median lukiodiplomi (ÄI20)

Median lukiodiplomin tavoitteena on edistää viestintäsivistystä ja erilaisten viestintätaitojen hallintaa. Suorituksessa korostuvat teknisen osaamisen lisäksi viestinnän tulkinna taito ja median toimintaympäristöjen hahmottaminen. Diplomi suoritetaan Opetushallituksen ohjeiden mukaisesti.

21. Draaman ja teatteri-ilmaisun diplomikurssi (ÄI21)

Kurssin aikana opiskelija valmistaa ryhmässä tai yksin esityksen tai opinnäytteen, jossa hän pyrkii osoittamaan draamallista ja teatteri-ilmaisullista osaamista. Kurssi on valtakunnallinen ilmaisutaidon päättötyö, ja se suoritetaan Opetushallituksen ohjeiden mukaan.

4.4. Toinen kotimainen kieli

4.4.1 Ruotsi

Ruotsin kielen opetus kehittää opiskelijoiden kulttuurien välisen viestinnän taitoja. Se antaa heille ruotsin kieleen ja sen käyttöön liittyviä tietoja ja taitoja sekä tarjoaa heille mahdollisuuden kehittää pohjoismaista yhteiskuntaa ja kulttuuria koskevaa tietoisuuttaan, ymmärtämystään ja arvostustaan. Se auttaa opiskelijoita syventämään tietojansa kaksikielisestä Suomesta. Ruotsin kielen opetus antaa opiskelijoille valmiudet ruotsin kielen omaehtoiseen opiskeluun auttamalla heitä ymmärtämään, että viestintätaidon saavuttaminen edellyttää pitkäjänteistä ja monipuolista viestinnällistä harjoittelua. Ruotsin kieli oppiaineena on taito-, tieto- ja kulttuuriaine.

Opetuksen tavoitteet

Tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa eri oppimäärissä kielitaidon kuvausasteikon (liite) tasot seuraavasti:

Oppimäärä	Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
A-oppimäärä	B2.1	B1.2	B2.1	B1.2
B1-oppimäärä	B1.2	B1.1	B1.2	B1.1

Tavoitteena on myös, että opiskelija

- osaa viestiä ruotsin kielelle ja sen kulttuurialueelle ominaisella tavalla
- osaa arvioida kielitaitoaan suhteessa tavoitteisiin
- tuntee omat vahvuutensa ja kehittymistarpeensa viestijänä ja kielen opiskelijana
- osaa kehittää kielitaitoaan kehittymistarpeensa ja opiskelu- ja viestintätehtävän kannalta tarkoituksenmukaisin strategioin.

Arviointi

Oppiaineen arvioinnissa otetaan huomioon kielitaidon kaikki alueet kurssikuvausten painotusten mukaisesti. Numeroin arvostellaan kurssit 1 – 7 ja suoritusmerkinnällä kurssit 8 – 10.

Kurssit

Kurssien aiheita käsitellään oman kulttuurin sekä suomenruotsalaisen ja pohjoismaisen kulttuurialueen kannalta niin, että opiskelijoille tarjoutuu mahdollisuus vertailuihin. Aiheiden käsittelyssä otetaan lisäksi huomioon aihekokonaisuuksissa esiin tuodut näkökulmat. Kullakin kurssilla voidaan käsitellä myös muita aiheita opiskelijoiden harrastuneisuuden ja toisaalta ajankohtaisuuden vaatimusten huomioon ottamiseksi.

Opiskelijoilla tulee olla jokaisella kurssilla tilaisuuksia kuunnella, lukea, puhua ja kirjoittaa erilaisia tarkoituksia varten, vaikka painotukset vaihtelevat kurseittain. Rakenteiden ja sanaston tuntemuksen laajentamiseen ja käytön monipuolistamiseen ja tarkkuuteen kiinnitetään huomiota kaikilla kursseilla kummankin oppimäärän tavoitteiden mukaisesti. Huomiota kiinnitetään äidinkielen ja ruotsinkielisen viestinnän eroihin ja eroja selittäviin kulttuurisiin tekijöihin. Kaunokirjallisuus ja muu autenttinen materiaali tarjoaa tähän mahdollisuuksia. Kulttuurisen herkkyyden kehittymiseksi opiskelijoita tulee ohjata tiedostamaan oman toiminnan ja omien arvostuksien kulttuurisidonnaisuus.

Opiskelijoiden opiskelutaitoihin kiinnitetään huomiota jokaisella kurssilla. Heitä ohjataan tunnistamaan omat vahvuutensa ja kehittymistarpeensa viestijöinä ja kielen opiskelijoina. Heitä ohjataan käyttämään strategioita, jotka ovat tarkoituksenmukaisia heidän oman kehittymistarpeensa ja kulloisenkin opiskelu- ja viestintätehtävän kannalta.

Perusopetuksen vuosiluokilla 7–9 alkanut oppimäärä (B1)

Pakolliset kurssit

1. Koulu ja vapaa-aika (RUB1)

Kurssi niveltää perusopetuksen ja lukion kielenopetusta ja vahvistaa sanaston ja perusrakenteiden hallintaa opiskelijoiden tarpeen mukaan. Aihepiireinä ovat opiskelu ja nuorten harrastukset, ja kieli on tuttavallista ja epämuodollista. Kurssilla painotetaan keskustelua, mielipiteen ilmaisua ja keskeisiä puheviestinnän strategioita.

2. Arkielämää Pohjoismaissa (RUB2)

Kurssilla jatketaan sanaston ja rakenteiden vahvistamista ja painotetaan puheviestinnän harjoittamista sekä kirjoittamista lyhyiden viestinnällisten tehtävien avulla. Kurssilla jatketaan nuorten elämän, opiskelun, työn, harrastusten, palveluiden ja vapaa-ajan tarkastelua. Aihekokonaisuudet ”hyvinvointi ja turvallisuus” ja ”viestintä- ja mediaosaaminen” antavat näkökulmia kurssin aiheiden tarkasteluun. Vankennetaan suullisen viestinnän strategioiden hallintaa ja kiinnitetään huomiota ilmaisuvarmuuteen.

3. Suomi, Pohjoismaat ja Eurooppa (RUB3)

Aihepiireinä ovat kotimaa, suomenruotsalaisuus, vertailu muihin Pohjoismaihin sekä Suomi pohjoismaisena valtiona Euroopassa. Aihekokonaisuus ”kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus” tarjoaa mahdollisuuksia käsitellä kurssin aiheita. Kirjoitta-

mistaitoa harjoitellaan kirjoittamalla erilaisiin tarkoituksiin sopivia tekstejä. Kurssilla harjoitellaan erilaisia ymmärtävän lukemisen strategioita.

Kurssilla perehdytään omaan kotiseutuun (esim. luonto, nähtävyydet).

4. Elämää yhdessä ja erikseen (RUB4)

Aihepiireinä ovat elämänarvot, ihmissuhteet, sukupuolten ja ikäryhmien kohtaaminen opiskelussa ja työssä sekä ajankohtaiset yhteiskunnalliset ilmiöt. Aihekokonaisuuksista korostuu ”hyvinvointi ja turvallisuus”.

5. Elinympäristömme (RUB5)

Aihepiireinä ovat luonto, muuttuva elin- ja työympäristö sekä joukkoviestimet. Aihekokonaisuudet ”kestävä kehitys”, ”teknologia ja yhteiskunta” sekä ”viestintä- ja mediaosaaminen” tarjoavat näkökulmia kurssin aiheiden käsittelyyn. Harjoitellaan ymmärtävän lukemisen strategioita ja hiotaan kirjallista ilmaisua kirjoittamalla erilaisiin tarkoituksiin sopivia tekstejä.

Syventävät kurssit

Syventävillä kursseilla kielitaitoa kehitetään monipuolisesti: Kerrataan sanastoa ja kielioppirakenteita sekä tehdään kuuntelu-, keskustelu-, kirjoitus- ja tekstinymmärtämisharjoituksia.

6. Puhu ja ymmärrä paremmin (RUB6)

Kurssilla harjoitetaan puheviestinnän strategioita ja suullisen kielen käyttöä eri tilanteissa oppimäärälle asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Puhumisen harjoittelun aiheina ovat ajankohtaiset tapahtumat ja muiden kurssien aihepiirit. Kurssi vankentaa myös jokapäiväisen elämän kielenkäyttötilanteissa tarvittavaa suullista kielitaitoa. Puhumista harjoitellaan kyseisiin aiheisiin liittyvien tekstien ja puheen ymmärtämistä harjoittavien materiaalien avulla.

Arviointi: Kurssiarvosanaan vaikuttavat kurssin aikana annetut näytöt sekä Opetus hallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta saatu arvosana. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4-10. Suullisen kielitaidon kokeesta annetaan myös erillinen todistus päättötodistuksen liitteeksi.

7. Yhteinen maailma ja kansainvälistyminen (RUB7)

Aihealueita ovat maailmanlaajuiset ilmiöt ja kansainvälinen vaikuttaminen. Kurssilla käsitellään yhteiskunnallisia asioita, päätöksentekoon osallistumista sekä kansainvälistä vaikuttamista ja vastuuta. Kurssilla painotetaan ymmärtämisvalmiuksien lisäämistä entistä vaativamman kieliaineksen avulla.

Soveltavat kurssit

8. Valmennuskurssi ylioppilaskoetta varten (RUB8)

Valmentaa opiskelijoita yo-tutkintoon. Kurssilla harjoitellaan kuullun ja tekstin ymmärtämistä sekä muita yo-koetehtävyytyyppejä. Kurssilla kerrataan myös sanastoa ja keskeisiä kielioppiasioita. Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä.

9. Keskustelukurssi (RUB9)

Keskusteluharjoituksia ja niitä pohjustavia sanastoharjoituksia. ½ kurssia.

10. Kertauskurssi (RUB10)

Kieliopin perusrakenteiden kertausta sekä lukion aloittaville opiskelijoille, että yliopilastutkintoon valmistautuville. ½ kurssia.

4.5. Vieraat kielet

Vieraiden kielten opetus kehittää opiskelijoiden kulttuurien välisen viestinnän taitoja: Se antaa heille kieleen ja sen käyttöön liittyviä tietoja ja taitoja ja tarjoaa heille mahdollisuuden kehittää opiskeltavan kielen kielialueen tai yhteisön kulttuuria koskevaa tietoisuuttaan, ymmärtämystään ja arvostustaan. Tällöin otetaan huomioon erityisesti eurooppalainen identiteetti ja eurooppalainen monikielisyys ja -kulttuurisuus. Kielten opetus antaa opiskelijoille valmiudet kielten omaehtoiseen opiskeluun auttamalla heitä ymmärtämään, että viestintätaidon saavuttaminen edellyttää pitkäjänteistä ja monipuolista viestinnällistä harjoittelua. Vieras kieli oppiaineena on taito-, tieto- ja kulttuuriaine.

Opetuksen tavoitteet

Tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa eri oppimäärissä kielitaidon kuvausasteikon (liite) tasot seuraavasti:

Kieli ja oppimäärä	Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
Englanti A	B2.1	B2.1	B2.1	B2.1
Muut kielet A	B1.1–B1.2	B1.1	B1.2	B1.1–B1.2
Englanti B1	B1.2	B1.2	B1.2	B1.2
Englanti B2	B1.1	B1.1	B1.1	B1.1
Muut kielet B2	A2.2	A2.1–A2.2	A2.2–B1.1	A2.1–A2.2
Englanti B3	B1.1	A2.2	B1.1	B1.1
Muut kielet B3	A2.1–A2.2	A2.1	A2.1–A2.2	A1.3–A2.1

Tavoitteena on myös, että opiskelija

- osaa viestiä kohdekielelle ja sen kulttuurille ominaisella tavalla
- osaa arvioida kielitaitoaan suhteessa tavoitteisiin
- tuntee omat vahvuutensa ja kehittymistarpeensa viestijänä ja kielen opiskelijana
- osaa kehittää kielitaitoaan kehittymistarpeensa ja opiskelu- ja viestintätehtävän kannalta tarkoituksenmukaisin strategioin.

Arviointi

Oppiaineen arvioinnissa otetaan huomioon kielitaidon kaikki alueet kurssikuvausten painotusten mukaisesti. Pakolliset ja syventävät kurssit arvostellaan numeroilla.

Kurssit

Aiheita käsitellään oman maan, opiskeltavan kielen kulttuurialueen ja kielestä ja aiheesta riippuen myös laajemmasta näkökulmasta niin, että opiskelijoille tarjoutuu mahdollisuus vertailuihin. Aiheiden käsittelyssä otetaan lisäksi huomioon aihekokonaisuuksissa esiin tuodut näkökulmat. Kullakin kurssilla voidaan käsitellä myös muita aiheita opiskelijoiden harrastuneisuuden ja toisaalta ajankohtaisuuden vaatimusten huomioon ottamiseksi.

Opiskelijoilla tulee olla jokaisella kurssilla tilaisuuksia kuunnella, lukea, puhua ja kirjoittaa erilaisia tarkoituksia varten, vaikka painotukset vaihtelevat kurseittain. Opiskeltavan kielen rakenteiden ja sanaston tuntemuksen laajentamiseen ja käytön monipuolistamiseen ja tarkkuuteen kiinnitetään huomiota kaikilla kursseilla kunkin oppimäärän tavoitteiden mukaisesti. Vaativimpia viestinnän muotoja harjoitetaan oppimäärässä, joiden opiskelu on alkanut peruskoulussa. Huomiota kiinnitetään äidinkielen ja opiskeltavan kielen viestinnän eroihin ja eroja selittäviin kulttuurisiin tekijöihin. Kaunokirjallisuus ja muu autenttinen materiaali tarjoaa tähän mahdollisuuksia. Kulttuurisen herkkyyden kehittymiseksi tulee opiskelijoita ohjata tiedostamaan oman toiminnan ja omien arvostuksien kulttuurisidonnaisuus.

Opiskelijoiden opiskelutaitoihin kiinnitetään huomiota jokaisella kurssilla. Heitä ohjataan tunnistamaan omat vahvuutensa ja kehittymistarpeensa viestijöinä ja kielen opiskelijoina. Heitä ohjataan käyttämään strategioita, jotka ovat tarkoituksenmukaisia heidän oman kehittymistarpeensa ja kulloisenkin opiskelu- ja viestintätehtävän kannalta.

Vieraista kielistä käytetään seuraavia koodeja:

EN = englannin kieli
 LA = latinan kieli
 RA = ranskan kieli
 SM = saamen kieli
 SA = saksan kieli
 VE = venäjän kieli
 IA = italian kieli
 EA = espanjan kieli
 PO = portugalin kieli
 KX = muu kieli

Vieraiden kielten kurssikoodit muodostuvat kielten kirjaintunnusten, oppimäärien tasotunnusten ja kurssinumeroiden mukaan. Esimerkiksi RAB32 tarkoittaa ranskan kielen B3-oppimäärän kurssia numero 2.

Perusopetuksen vuosiluokilla 1–6 alkanut oppimäärä (A)

ENA

Pakolliset kurssit

1. Nuori ja hänen maailmansa (ENA1)

Kurssi niveltää perusopetuksen ja lukion kielenopetusta ja vahvistaa sanaston ja perusrakenteiden hallintaa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät

jokapäiväiseen elämään ja henkilökohtaiseen kanssakäymiseen ja ihmissuhteisiin, ja kieli on tuttavallista ja epämuodollista. Aihekokonaisuus ”hyvinvointi ja turvallisuus” tarjoaa näkökulmia kurssin aiheiden käsittelyyn. Kurssilla painotetaan keskustelua, mielipiteen ilmaisua ja keskeisiä puheviestinnän strategioita.

2. Viestintä ja vapaa-aika (ENA2)

Kurssilla harjoitetaan puheviestintää monipuolisesti ja vahvistetaan ja laajennetaan rakenteiden hallintaa. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät vapaa-aikaan, harrastuksiin ja niiden yhteydessä käytettäviin palveluihin. Aihekokonaisuudet ”hyvinvointi ja turvallisuus” sekä ”viestintä- ja mediaosaaminen” korostuvat kurssin aiheiden käsittelyssä. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan viestinnällisten tehtävien avulla. Puheviestinnän strategioiden hallintaa vankennetaan ja kiinnitetään huomiota ilmaisuvarmuuteen.

3. Opiskelu ja työ (ENA3)

Kurssin aihepiirit ja tilanteet liittyvät opiskeluun ja työelämään, ja kurssilla harjoitellaan niille tyypillistä suullista ja kirjallista viestintää. Harjoitetaan myös muodollisten tilanteiden vaatiman kielen ymmärtämistä ja käyttämistä. Aihekokonaisuus ”aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys” tarjoaa näkökulmia kurssin aiheiden käsittelyyn.

4. Yhteiskunta ja ympäröivä maailma (ENA4)

Kurssilla painotetaan puhumista ja tekstin ymmärtämistä vaativahkolla tasolla. Lähtökohtana ovat oman maan ja kohdemaiden yhteiskuntiin liittyvät tekstit. ”Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys” -aihekokonaisuus tarjoaa näkökulmia käsitellä kurssin aiheita. Kurssilla harjoitellaan erilaisia ymmärtävän lukemisen strategioita. Kirjallista ilmaisua harjoitellaan kirjoittamalla erilaisiin tarkoituksiin sopivia tekstejä.

5. Kulttuuri (ENA5)

Kurssilla käsitellään kulttuuria laaja-alaisesti. Aihekokonaisuudet ”kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus” ja ”viestintä- ja mediaosaaminen” tarjoavat näkökulmia kurssin aiheiden käsittelyyn. Opiskelijat valmistavat valitsemastaan aiheesta laajahkon tuotoksen ja esittelevät sen.

6. Tiede, talous ja tekniikka (ENA6)

Kurssilla painotetaan vaativan kieliaiineksen ymmärtämistä. Aiheina ovat eri tieteenalat, tekniikan saavutukset, viestinnän eri muodot ja talouselämä. Aihekokonaisuus ”teknologia ja yhteiskunta” korostuu kurssin aiheiden käsittelyssä. Jatketaan lukemisstrategioiden harjoittelua ja hiotaan kirjallista ilmaisua kirjoittamalla erilaisiin tarkoituksiin sopivia tekstejä.

Syventävät kurssit

Syventävillä kursseilla keskitytään kielitaidon monipuoliseen kehittämiseen.

7. Luonto ja kestävä kehitys (ENA7)

Kurssi antaa opiskelijalle valmiuksia ymmärtää ja käyttää luontoon, luonnontieteisiin ja kestäväen kehityksen aihepiiriin liittyvää kieltä.

8. Puhu ja ymmärrä paremmin (ENA8)

Kurssilla harjoitetaan puheviestinnän strategioita ja suullisen kielen käyttöä eri tilanteissa englannin oppimäärälle asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Puhumisen harjoittelun aiheina ovat ajankohtaiset tapahtumat ja muiden kurssien aihepiirit. Puhumista harjoitellaan kyseisiin aiheisiin liittyvien vaativien tekstien ja puheen ymmärtämistä harjoittavien materiaalien avulla.

Arviointi: Kurssiarvosanaan vaikuttavat kurssin aikana annetut näytöt sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta saatu arvosana. Kurssi arvioidaan numeroin asteikolla 4-10. Suullisen kielitaidon kokeesta annetaan myös erillinen todistus päättötodistuksen liitteeksi.

Soveltavat kurssit

9. Englannin tehokertaus (ENA9)

Pääasiassa toisen ja kolmannen vuoden opiskelijoille, jotka tarvitsevat lisäharjoitusta edetäkseen opinnoissaan.

10. ja 11. Valmennuskurssit ylioppilaskoetta varten (ENA10/ENA11)

Kurssien rakenne on pääosin sama, mutta sisällössä ja opetusmenetelmissä voidaan ottaa huomioon opiskelijan tavoite yo-kokeessa. Opiskelijat itse päättävät opettajan kanssa neuvotellen, hakeutuvatko vaativamman tason 11-kurssille vai 10-kurssille.

Kurssilla harjoitellaan monipuolisesti kuullun ymmärtämistä, kirjoittamista sekä muita yo-koetyyppejä sekä kerrataan sanastoa ja rakenteita. Kurssi on kokonaisen kurssin mittainen, ja se arvostellaan suoritusmerkinnällä.

12. Yhteinen maailma ja kansainvälistyminen (ENA12)

Monipuolinen sanastoa laajentava kurssi, joka edistää selkeästi yo-kokeessa menestymistä. Valitse ehdottomasti tämä kurssi, ellet valitse suullista kurssia 8.

Perusopetuksen vuosiluokilla 7–9 alkanut oppimäärä (B2)

Yleistä

Jokaisen kurssin taustana on kyseisen maan kulttuuri: Elämäntapa, arvot, asenteet, tavat jne. Opetuksessa pyritään oman ja vieraan kulttuurin kautta laajentamaan oppilaiden maailmankuvaa. Perusopetuksessa alkanut B2-kieli painottuu suulliseen kielitaitoon, johon puhumisen ohella kuuluvat viestintätaidot ja kohdekielelle ominaiset viestintästrategiat.

Opetuksessa huolehditaan kaikkien kielten osa-alueiden (kuunteleminen, puhuminen, lukeminen, kirjoittaminen, rakenteet ja sanasto) tasapuolisesta kehittymisestä.

Koulun kansainvälisiä yhteyksiä ja tietoverkkoja käytetään mahdollisuuksien mukaan hyväksi. Kurssien aikana opiskeltava kielilainen pyritään liittämään mahdollisuuksien mukaan opiskelijoiden elämänpiiriin kotipaikkakunnallaan.

Sekä sanaston että rakenteiden omaksumisessa korostuvat aluksi käytännön kielitaidon vaatimukset. Vähitellen siirrytään käsitteellisempään ilmaisuun. Kaikki kurssit arvioidaan numeroin ellei toisin mainita.

Saksa B2 -kieli

Syventävät kurssit

1. Vapaa-aika ja harrastukset (SAB2 1)

Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin ja niiden yhteydessä käytettäviin palveluihin. Kurssi vahvistaa perusopetuksessa opiskellun sanaston ja rakenteiden hallintaa. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista, muun muassa mielihyvyyden ilmaisua ja laajennetaan kielen perusrakenteiden tuntemusta.

Kurssin aihepiirit liittyvät aihekokonaisuuksiin kulttuuri-identiteetti ja kulttuurin tuntemus sekä hyvinvointi ja turvallisuus.

2. Meillä ja muualla (SAB2 2)

Kurssin aihepiireinä ovat oman maan ja kohdekielisten maiden ihmiset, maantiede, historia, nähtävyydet ja lomanviettomahdollisuudet. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista ja vahvistetaan perusrakenteiden hallintaa. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan viestinnällisten tehtävien avulla.

Kurssin aihepiireissä painottuu aihekokonaisuus kulttuuri-identiteetti ja kulttuurin tuntemus.

3. Ennen ja nyt (SAB2 3)

Kurssilla tarkastellaan elämää ennen ja nyt sekä yksilön että yhteiskunnan kannalta. Aiheina ovat esimerkiksi terveys ja hyvinvointi. Kurssilla painotetaan puheviestintää ja vahvistetaan perusrakenteiden hallintaa. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan viestinnällisten tehtävien avulla.

Kurssi käsittelee pääasiassa aihekokonaisuuksia hyvinvointi ja turvallisuus sekä kulttuuri-identiteetti ja kulttuurin tuntemus.

4. Opiskelu ja tulevaisuudensuunnitelmat (SAB2 4)

Kurssin aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin. Kurssilla harjoitellaan kyseisiin aihepiireihin liittyvää suullista ja kirjallista viestintää, kuten omien toiveiden ja suunnitelmien kuvailua.

Kurssin aihepiirit nivELYTÄVÄT aihekokonaisuuksiin viestintä ja mediaosaaminen sekä hyvinvointi ja turvallisuus.

5. Kulttuuri (SAB2 5)

Kurssin aihepiireinä voivat olla esimerkiksi kohdekulttuurin kuvataide, kirjallisuus, musiikki, elokuva, teatteri tai urheilu. Kurssilla harjoitetaan kielitaidon kaikkia alueita.

Kurssiin liittyvä keskeinen aihekokonaisuus on kulttuuri-identiteetti ja kulttuurintuntemus.

6. Yhteinen maapallomme (SAB2 6)

Lähtökohtana ovat oman maan ja kohdemaiden yhteiskuntien toimintaan ja maapallon tilaan ja tulevaisuuteen liittyvät yleistajuiset tekstit, myös mediatekstit. Kurssilla painotetaan tekstin ymmärtämistä ja kuvausten ja yksinkertaisten selostusten laatimista suullisesti ja kirjallisesti.

Kurssin aihekokonaisuuksia ovat viestintä ja mediaosaaminen sekä hyvinvointi ja turvallisuus.

7. Tiede ja tekniikka (SAB2 7)

Lähtökohtana ovat eri tieteenaloihin, tekniikkaan ja viestinnän eri muotoihin liittyvät yleistajuiset tekstit. Kurssilla painotetaan tekstin ymmärtämistä ja kirjoittamista.

Kurssin aihepiireissä painottuvat aihekokonaisuudet teknologia ja yhteiskunta sekä viestintä ja mediaosaaminen.

8. Luonto ja kestävä kehitys (SAB2 8)

Kurssin aihepiireinä ovat luonto ja sen ilmiöt ja luontoon suhtautuminen omassa ja kohdekielen kulttuurissa. Kurssilla painotetaan tekstin ymmärtämistä ja kirjoittamista.

Kurssin aihepiirit liittyvät aihekokonaisuuksiin kestävä kehitys sekä hyvinvointi ja turvallisuus.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota tuntityöskentelyyn, keskeisten rakenteiden hallintaan, oppijan työn laatuun, ahkeruuteen ja omaehtoiseen työskentelyyn. Kurssikoe on arvioinnin pohjana kaikissa kursseissa. Kurssit 1 – 8 arvioidaan numeroin.

SOVELTAVAT KURSSIT

9. Sujuvasti saksaksi (SAB2 9)

Puhepainotteinen kurssi, jolla keskustellaan eri kursseilla käsitellyistä aiheista. Kurssin sisältö määräytyy opiskelijoiden toivomusten mukaan. Kurssin lopussa on mahdollisuus osallistua valtakunnalliseen suulliseen kokeeseen. Kurssin voi suorittaa milloin tahansa ensimmäisen kolmen kurssin jälkeen. Kurssi arvioidaan suoriutusmerkinnällä. Kurssin voivat valita myös SAB3:n opiskelijat.

10. Saksan peruskieliopin kertauskurssi, ½ kurssia (SAB10)

Saksan peruskieliopin kertausta kaikille saksan lukijoille. Kurssista saa suoritusmerkinnän.

Ranska B2 - kieli

Syventävät kurssit

1. Vapaa-aika ja harrastukset (RAB2 1)

Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin ja niiden yhteydessä käytettäviin palveluihin. Kurssi vahvistaa perusopetuksessa opiskellun sanaston ja rakenteiden hallintaa. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista, muun muassa mielihiteen ilmaisua ja laajennetaan kielen perusrakenteiden tuntemusta.

Aihekokonaisuudet; kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus, hyvinvointi ja turvallisuus.

2. Meillä ja muualla (RAB2 2)

Kurssin aihepiireinä ovat oman maan ja kohdekielisten maiden ihmiset, maantiede, historia, nähtävyydet ja lomanviettomahdollisuudet. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista ja vahvistetaan perusrakenteiden hallintaa. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan viestinnällisten tehtävien avulla.

Aihekokonaisuudet; kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus.

3. Ennen ja nyt (RAB2 3)

Kurssilla tarkastellaan elämää ennen ja nyt sekä yksilön että yhteiskunnan kannalta. Aiheina ovat esimerkiksi terveys ja hyvinvointi. Kurssilla painotetaan puheviestintää ja vahvistetaan perusrakenteiden hallintaa. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan viestinnällisten tehtävien avulla.

Aihekokonaisuudet; kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus, hyvinvointi ja turvallisuus.

4. Opiskelu ja tulevaisuudensuunnitelmat (RAB2 4)

Kurssin aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin. Kurssilla harjoitellaan kyseisiin aihepiireihin liittyvää suullista ja kirjallista viestintää, kuten omien toiveiden ja suunnitelmien kuvailua.

Aihekokonaisuudet; viestintä ja mediaosaaminen, hyvinvointi ja turvallisuus, aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys.

5. Kulttuuri (RAB2 5)

Kurssin aihepiireinä voivat olla esimerkiksi kohdekulttuurin kuvataide, kirjallisuus, musiikki, elokuva, teatteri tai urheilu. Kurssilla harjoitetaan kielitaidon kaikkia alueita.

Aihekokonaisuus: Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus.

6. Yhteinen maapallomme (RAB2 6)

Lähtökohtana ovat oman maan ja kohdemaiden yhteiskuntien toimintaan ja maapallon tilaan ja tulevaisuuteen liittyvät yleistajuiset tekstit, myös mediatekstit. Kurssilla painotetaan tekstin ymmärtämistä ja kuvausten ja yksinkertaisten selostusten laatimista suullisesti ja kirjallisesti.

Aihekokonaisuudet: Viestintä ja mediaosaaminen, teknologia ja yhteiskunta ja kestävä kehitys.

7. Tiede ja tekniikka (RAB2 7)

Lähtökohtana ovat eri tieteenaloihin, tekniikkaan ja viestinnän eri muotoihin liittyvät yleistajuiset tekstit. Kurssilla painotetaan tekstin ymmärtämistä ja kirjoittamista.

Aihekokonaisuudet: Teknologia ja yhteiskunta, viestintä ja mediaosaaminen.

8. Luonto ja kestävä kehitys (RAB2 8)

Kurssin aihepiireinä ovat luonto ja sen ilmiöt ja luontoon suhtautuminen omassa ja kohdekielen kulttuurissa. Kurssilla painotetaan tekstin ymmärtämistä ja kirjoittamista.

Aihekokonaisuudet; kestävä kehitys, kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus.

Venäjä B2 -kieli

Syventävät kurssit

1. Vapaa-aika ja harrastukset (VEB2 1)

Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin ja niiden yhteydessä käytettäviin palveluihin. Kurssi vahvistaa perusopetuksessa opiskellun sanaston ja rakenteiden hallintaa. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista, muun muassa mielihyvyyden ilmaisua ja laajennetaan kielen perusrakenteiden tuntemusta.

2. Meillä ja muualla (VEB2 2)

Kurssin aihepiireinä ovat oman maan ja kohdekielisten maiden ihmiset, maantiede, historia, nähtävyydet ja lomanviettomahdollisuudet. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista ja vahvistetaan perusrakenteiden hallintaa. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan viestinnällisten tehtävien avulla.

3. Ennen ja nyt (VEB2 3)

Kurssilla tarkastellaan elämää ennen ja nyt sekä yksilön että yhteiskunnan kannalta. Aiheina ovat esimerkiksi terveys ja hyvinvointi. Kurssilla painotetaan puheviestintää ja vahvistetaan perusrakenteiden hallintaa. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan viestinnällisten tehtävien avulla.

4. Opiskelu ja tulevaisuudensuunnitelmat (VEB2 4)

Kurssin aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin. Kurssilla harjoitellaan kyseisiin aihepiireihin liittyvää suullista ja kirjallista viestintää, kuten omien toiveiden ja suunnitelmien kuvailua.

5. Kulttuuri (VEB2 5)

Kurssin aihepiireinä voivat olla esimerkiksi kohdekulttuurin kuvataide, kirjallisuus, musiikki, elokuva, teatteri tai urheilu. Kurssilla harjoitetaan kielitaidon kaikkia alueita.

6. Yhteinen maapallomme (VEB2 6)

Lähtökohtana ovat oman maan ja kohdemaiden yhteiskuntien toimintaan ja maapallon tilaan ja tulevaisuuteen liittyvät yleistajuiset tekstit, myös mediatekstit. Kurssilla painotetaan tekstin ymmärtämistä ja kuvausten ja yksinkertaisten selostusten laatimista suullisesti ja kirjallisesti.

7. Tiede ja tekniikka (VEB2 7)

Lähtökohtana ovat eri tieteenaloihin, tekniikkaan ja viestinnän eri muotoihin liittyvät yleistajuiset tekstit. Kurssilla painotetaan tekstin ymmärtämistä ja kirjoittamista.

8. Luonto ja kestävä kehitys (VEB2 8)

Kurssin aihepiireinä ovat luonto ja sen ilmiöt ja luontoon suhtautuminen omassa ja kohdekielen kulttuurissa. Kurssilla painotetaan tekstin ymmärtämistä ja kirjoittamista.

Lukiassa alkava oppimäärä (B3)

Yleistä

Jokaisen kurssin lähtökohtana on kyseisen maan kulttuuri: Elämäntapa, arvot, asenteet, tavat jne. Alussa painotetaan suullista kielitaitoa, mutta opetuksen edetessä huolehditaan myös kielten muiden osa-alueiden (kuunteleminen, puhuminen, lukeminen, kirjoittaminen, rakenteet ja sanasto) tasapuolisesta kehittymisestä.

Opiskelijoiden aikaisempia tietoja kohdemaan kulttuurista hyödynnetään opetuksessa ja johdatetaan heitä kulttuurin havainnoimiseen. Samoin pyritään hyödyntämään opiskelijoiden tuntemien muiden kielten ja kulttuureiden tietämystä.

Koulun kansainvälisiä yhteyksiä ja tietoverkkoja käytetään mahdollisuuksien mukaan hyväksi. Kurssien aikana opiskeltava kieliaines pyritään liittämään mahdollisuuksien mukaan opiskelijoiden elämänpiiriin kotipaikkakunnallaan.

Sekä sanaston että rakenteiden omaksumisessa korostuvat aluksi käytännön kieli-aidon vaatimukset. Vähitellen siirrytään käsitteellisempään ilmaisuun. Kaikki kurssit arvioidaan numeroin ellei toisin mainita.

Saksa, B3-kieli

Syventävät kurssit

1. Hyvää päivää, hauska tutustua (SAB3 1)

Kurssilla opiskellaan perusvuorovaikutukseen liittyvää kieltä, kuten tervehtiminen, hyvästely ja esittäytyminen. Harjoitellaan kertomaan perusasioita itsestä ja kysymään vastaavia asioita keskustelukumppanilta.

Aihepiirit kattavat myös perheen ja lähimmät ihmissuhteet, ja kurssilla opitaan selviytymään yksinkertaisista arkipäivän viestintätilanteista. Kurssilla painotetaan puheviestintää.

Kurssin aihepiirit liittyvät aihekokonaisuuksiin kulttuuri-identiteetti ja kulttuurin tuntemus sekä viestintä ja mediaosaaminen.

2. Näin asiat hoituvat (SAB3 2)

Kurssin aihepiirejä ovat suku, ystävät ja muut ihmissuhteet sekä elämään liittyvät rutiinit. Kurssilla harjoitetaan selviytymistä erilaisissa jokapäiväisissä kielenkäyttötilanteissa kuten ostoksilla ja käytettäessä esimerkiksi pankki-, posti-, lääkäri-, liikenne-, majoitus- ja aterointipalveluita. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista.

Kurssin aihepiirit liittyvät aihekokonaisuuksiin kulttuuri-identiteetti ja kulttuurin tuntemus sekä hyvinvointi ja turvallisuus. Aihepiirit nivELYvät myös aihekokonaisuuteen viestintä ja mediaosaaminen.

3. Vapaa-aika ja harrastukset (SAB3 3)

Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin ja niiden yhteydessä käytettäviin palveluihin. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista, muun muassa mielihyvien ilmaisemista ja laajennetaan kielen perusrakenteiden tuntemusta.

Kurssin aihepiirit liittyvät pääasiassa aihekokonaisuuteen aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys. Myös aihekokonaisuus viestintä ja mediaosaaminen korostuu kurssin aiheiden käsittelyssä.

4. Meillä ja muualla (SAB3 4)

Kurssin aihepiireinä ovat oman maan ja kohdekielisten maiden ihmiset, maantiede, historia, nähtävyydet ja lomaviettomahdollisuudet. Kurssilla painotetaan puheen

ymmärtämistä ja puhumista ja vahvistetaan perusrakenteiden hallintaa. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan yksinkertaisten viestinnällisten tehtävien avulla.

Kurssin keskeisin aihepiiri liittyy aihekokonaisuuteen kulttuuri-identiteetti ja kulttuurin tuntemus. Aihepiirit nivELYVÄT myös aihekokonaisuuksiin aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys sekä hyvinvointi ja turvallisuus.

5. Ennen ja nyt (SAB3 5)

Kurssilla tarkastellaan elämää ennen ja nyt sekä yksilön että yhteiskunnan kannalta. Aiheina ovat esimerkiksi terveys ja hyvinvointi. Kurssilla painotetaan puheviestintää ja vahvistetaan perusrakenteiden hallintaa. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan viestinnällisten tehtävien avulla.

Kurssi käsittelee pääasiassa aihekokonaisuutta kestävä kehitys. Myös aihekokonaisuus teknologia ja yhteiskunta tarjoaa näkökulmia kurssin aiheiden käsittelyyn.

6. Opiskelu ja tulevaisuudensuunnitelmat (SAB3 6)

Kurssin aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin. Kurssilla harjoitellaan kyseisiin aihepiireihin liittyvää suullista ja kirjallista viestintää, kuten omien toiveiden ja suunnitelmien kuvailua.

Kurssin aihepiirit liittyvät aihekokonaisuuksiin hyvinvointi ja turvallisuus ja kestävä kehitys.

7. Kulttuuri (SAB3 7)

Kurssin aihepiireinä voivat olla esimerkiksi kohdekulttuurin kuvataide, kirjallisuus, musiikki, elokuva, teatteri tai urheilu. Kurssilla harjoitetaan kielitaidon kaikkia alueita.

Kurssiin liittyvä keskeinen aihekokonaisuus on kulttuuri-identiteetti ja kulttuurintuntemus.

8. Yhteinen maapallomme (SAB3 8)

Lähtökohtana ovat esimerkiksi oman maan ja kohdemaiden yhteiskuntien toimintaan sekä maapallon nykytilaan ja tulevaisuuden näkymiin liittyvät yleistajuiset tekstit, myös mediatekstit. Kurssilla painotetaan tekstin ymmärtämistä ja kuvausten ja yksinkertaisten selostusten laatimista suullisesti ja kirjallisesti.

Kurssin aihepiirit liittyvät aihekokonaisuuksiin aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys sekä hyvinvointi ja turvallisuus.

Koulukohtainen syventävä kurssi

9. Kirjoitelmakurssi (SAB3 9)

Kurssilla kerrataan ja laajennetaan keskeistä sanastoa aihepiireittäin ja kerrataan keskeisiä vaikeahkoja kielioppikohtia ja rakenteita. Kurssilla harjoitellaan kuullun ymmärtämistä, kirjoittamista ja tekstien ymmärtämistä ylioppilastehtävien avulla. Kurssi sopii myös SAB2:n opiskelijoille. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

10. Peruskieliopin kertauskurssi, ½ kurssia (SAB10)

Sopii kaikille SAB3 –lukijoille, jotka ovat suorittaneet SAB3:n kurssit 1 – 3.

Huom! B3-saksan lukijat voivat valita SAB2 9 –kurssin (sujuvasti saksaksi).
Kurssista saa S-merkinnän.

Venäjä, B3-kieli

Syventävät kurssit

1. Hyvää päivää, hauska tutustua (VEB3 1)

Kurssilla opiskellaan perusvuorovaikutukseen liittyvää kieltä, kuten tervehtiminen, hyvästely ja esittäytyminen. Harjoitellaan kertomaan perusasioita itsestä ja kysymään vastaavia asioita keskustelukumppanilta. Aihepiirit kattavat myös perheen ja lähimmät ihmissuhteet, ja kurssilla opitaan selviytymään yksinkertaisista arkipäivän viestintätilanteista. Kurssilla painotetaan puheviestintää.

Aihekokonaisuuksia kurssilla ovat hyvinvointi ja turvallisuus sekä kulttuuri-identiteetti ja kulttuurin tuntemus.

2. Näin asiat hoituvat (VEB3 2)

Kurssin aihepiirejä ovat suku, ystävät ja muut ihmissuhteet sekä elämään liittyvät rutiinit. Kurssilla harjoitetaan selviytymistä erilaisissa jokapäiväisissä kielenkäyttötilanteissa kuten ostoksilla ja käytettäessä esimerkiksi pankki-, posti-, lääkäri-, liikenne-, majoitus- ja ateriointipalveluita. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista.

Kurssin aihepiirit liittyvät aihekokonaisuuksiin aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys, kulttuuri-identiteetti ja kulttuurin tuntemus sekä hyvinvointi ja turvallisuus.

3. Vapaa-aika ja harrastukset (VEB3 3)

Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin ja niiden yhteydessä käytettäviin palveluihin. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista, muun muassa mielihyvien ilmaisemista ja laajennetaan kielen perusrakenteiden tuntemusta.

Kurssin aihepiirit keskittyvät aihekokonaisuuksiin aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys sekä viestintä ja mediaosaaminen.

4. Meillä ja muualla (VEB3 4)

Kurssin aihepiireinä ovat oman maan ja kohdekielisten maiden ihmiset, maantiede, historia, nähtävyydet ja lomanviettomahdollisuudet. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista ja vahvistetaan perusrakenteiden hallintaa. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan yksinkertaisten viestinnällisten tehtävien avulla.

Kurssi käsittelee pääasiassa aihekokonaisuutta aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys.

5. Ennen ja nyt (VEB3 5)

Kurssilla tarkastellaan elämää ennen ja nyt sekä yksilön että yhteiskunnan kannalta. Aiheina ovat esimerkiksi terveys ja hyvinvointi. Kurssilla painotetaan puheviestintää ja vahvistetaan perusrakenteiden hallintaa. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan viestinnällisten tehtävien avulla.

Kurssin teemat liittyvät aihekokonaisuuksiin aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjäyys sekä hyvinvointi ja turvallisuus.

6. Opiskelu ja tulevaisuudensuunnitelmat (VEB3 6)

Kurssin aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin. Kurssilla harjoitellaan kyseisiin aihepiireihin liittyvää suullista ja kirjallista viestintää, kuten omien toiveiden ja suunnitelmien kuvausta.

Kurssin aihepiirit liittyvät aihekokonaisuuksiin teknologia ja kestävä kehitys.

7. Kulttuuri (VEB3 7)

Kurssin aihepiireinä voivat olla esimerkiksi kohdekulttuurin kuvataide, kirjallisuus, musiikki, elokuva, teatteri tai urheilu. Kurssilla harjoitetaan kielitaidon kaikkia alueita.

Kurssiin liittyvä keskeinen aihekokonaisuus on kulttuuri-identiteetti ja kulttuurintuntemus. Myös aihekokonaisuutta viestintä- ja mediaosaaminen käsitellään.

8. Yhteinen maapallomme (VEB3 8)

Aihepiireinä.

Kurssin aihepiirit liittyvät aihekokonaisuuksiin teknologia ja yhteiskunta, kestävä kehitys sekä viestintä- ja mediaosaaminen.

Ranska, B3 –kieli

Syventävät kurssit

1. Hyvää päivää, hauska tutustua (RAB3 1)

Kurssilla opiskellaan perusvuorovaikutukseen liittyvää kieltä, kuten tervehtiminen, hyvästely ja esittäytyminen. Harjoitellaan kertomaan perusasioita itsestä ja kysymään vastaavia asioita keskustelukumppanilta. Aihepiirit kattavat myös perheen ja lähimmät ihmissuhteet, ja kurssilla opitaan selviytymään yksinkertaisista arkipäivän viestintätilanteista. Kurssilla painotetaan puheviestintää.

Aihekokonaisuus: Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus.

2. Näin asiat hoituvat (RAB3 2)

Kurssin aihepiirejä ovat suku, ystävät ja muut ihmissuhteet sekä elämään liittyvät rutiinit. Kurssilla harjoitetaan selviytymistä erilaisissa jokapäiväisissä kielenkäyttötilanteissa kuten ostoksilla ja käytettäessä esimerkiksi pankki-, posti-, lääkäri-, liikenne-

ne-, majoitus- ja ateriointipalveluita. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista.

Aihekokonaisuudet: Viestintä ja mediaosaaminen, kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus.

3. Vapaa-aika ja harrastukset (RAB3 3)

Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin ja niiden yhteydessä käytettäviin palveluihin. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista, muun muassa mielihyvyyden ilmaisemista ja laajennetaan kielen perusrakenteiden tuntemusta.

Aihekokonaisuudet: Viestintä ja mediaosaaminen, hyvinvointi ja turvallisuus.

4. Meillä ja muualla (RAB3 4)

Kurssin aihepiireinä ovat oman maan ja kohdekielisten maiden ihmiset, maantiede, historia, nähtävyydet ja lomaviettomahdollisuudet. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista ja vahvistetaan perusrakenteiden hallintaa. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan yksinkertaisten viestinnällisten tehtävien avulla.

Aihekokonaisuudet: Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus, hyvinvointi ja turvallisuus.

5. Ennen ja nyt (RAB3 5)

Kurssilla tarkastellaan elämää ennen ja nyt sekä yksilön että yhteiskunnan kannalta. Aiheina ovat esimerkiksi terveys ja hyvinvointi. Kurssilla painotetaan puheviestintää ja vahvistetaan perusrakenteiden hallintaa. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan viestinnällisten tehtävien avulla.

Aihekokonaisuudet: Viestintä ja mediaosaaminen, hyvinvointi ja turvallisuus, teknologia ja yhteiskunta.

6. Opiskelu ja tulevaisuudensuunnitelmat (RAB3 6)

Kurssin aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin. Kurssilla harjoitellaan kyseisiin aihepiireihin liittyvää suullista ja kirjallista viestintää, kuten omien toiveiden ja suunnitelmien kuvailua.

Aihekokonaisuudet: Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys, viestintä ja mediaosaaminen, kestävä kehitys.

7. Kulttuuri (RAB3 7)

Kurssin aihepiireinä voivat olla esimerkiksi kohdekulttuurin kuvataide, kirjallisuus, musiikki, elokuva, teatteri tai urheilu. Kurssilla harjoitetaan kielitaidon kaikkia alueita.

Aihekokonaisuus: Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus.

8. Yhteinen maapallomme (RAB3 8)

Lähtökohtana ovat esimerkiksi oman maan ja kohdemaiden yhteiskuntien toimintaan sekä maapallon nykytilaan ja tulevaisuuden näkymiin liittyvät yleistajuiset tekstit, myös mediatekstit. Kurssilla painotetaan tekstin ymmärtämistä ja kuvausten ja yksinkertaisten selostusten laatimista suullisesti ja kirjallisesti.

Aihekokonaisuudet: Hyvinvointi ja turvallisuus, kestävä kehitys, teknologia ja yhteiskunta, viestintä ja mediaosaaminen.

Koulukohtainen syventävä kurssi

9. Tiede ja tekniikka (RAB3 9)

Lähtökohtana ovat eri tieteenaloihin, tekniikkaan ja viestinnän eri muotoihin liittyvät yleistajuiset tekstit. Kurssilla painotetaan tekstin ymmärtämistä ja kirjoittamista.

Aihekokonaisuudet: Teknologia ja yhteiskunta, viestintä ja mediaosaaminen.

10. Peruskieliopin kertauskurssi (RA10)

Laajuus ½ kurssia.

4.6. Matematiikka

Matematiikan asema aikamme kulttuurissa edellyttää valmiutta ymmärtää, hyödyntää ja tuottaa matemaattisesti esitettyä tietoa. Matematiikan opetuksen tehtävänä on tutustuttaa opiskelija matemaattisen ajattelun malleihin sekä matematiikan perusideoihin ja rakenteisiin, opettaa käyttämään puhuttua ja kirjoitettua matematiikan kieltä sekä kehittää laskemisen ja ongelmien ratkaisemisen taitoja.

Matematiikan opetustilanteet järjestetään siten, että ne herättävät opiskelijan tekemään havaintojensa pohjalta kysymyksiä, oletuksia ja päätelmiä sekä perustelemaan niitä. Erityisesti opiskelijaa ohjataan hahmottamaan matemaattisten käsitteiden merkityksiä ja tunnistamaan, kuinka ne liittyvät laajempiin kokonaisuuksiin.

Opiskelijaa myös kannustetaan kehittämään luovia ratkaisuja matemaattisiin ongelmiin. Opetuksessa tutkitaan matematiikan ja arkielämän välisiä yhteyksiä sekä tietoisesti käytetään eteen tulevia mahdollisuuksia opiskelijan persoonallisuuden kehittämiseen, mikä tarkoittaa muun muassa hänen kiinnostuksensa ohjaamista, kokeiluihin kannustamista sekä tiedonhankintaprosessien kehittämistä.

Kurssikuvausten väljyyttä voidaan käyttää resurssien salliessa keskeisten sisältöjen syventämiseen ja eheyttävien kokonaisuuksien muodostamiseen.

Arviointi

Matematiikan opetuksessa arvioinnin tulee kehittää opiskelijan kykyä esittää ratkaisuja, tukea opiskelijaa matemaattisten käsitteiden muodostamisprosessissa ja arvioida kirjallista esitystä sekä opettaa opiskelijalle oman työnsä arvioimista. Osaami-

sen arvioinnissa kiinnitetään huomio laskutaitoon, menetelmien valintaan ja päätelmien täsmälliseen ja johdonmukaiseen perustelemiseen.

Pääsääntöisesti päättöarvosana määräytyy pakollisten kurssien keskiarvon perusteella. Syventävien ja soveltavien kurssien hyvä arvosana voi korottaa keskiarvon perusteella määräytyvää päättöarvosanaa

Oppimäärän vaihtaminen

Matematiikan oppimäärää vaihdettaessa pitkästä lyhyeen suositellaan hyväksi lukemisessa seuraavia vastaavuuksia: MAA1 → MAB1, MAA3 → MAB2, MAA6 → MAB5, MAA7 → MAB4 ja MAA8 → MAB3. Opetussuunnitelmassa voidaan määrätä myös lisänäyttöjä etenkin kurssin arvosanaa uudelleen arvioitaessa.

Aihekokonaisuudet

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys

Matematiikan opetuksessa tärkeänä tavoitteena on kehittää opiskelijoiden ongelmanratkaisutaitoja, oppia perustelevaan selkeästi omat ajatukset sekä parantaa kykyä lukea ja tulkita kriittisesti tilastoa. Matematiikan opiskelu vaatii kärsivällisyyttä ja pitkäjänteistä työntekoa sekä aloitteellisuutta ja yritteliäisyyttä. Käytännön sovelluksia tulee esille prosenttilaskennan, talousmatematiikan, tilastotieteen, geometrian ja differentiaalilaskennan yhteydessä.

Hyvinvointi ja turvallisuus

Matematiikan opetuksen tavoitteena on, että opiskelijat oppivat tukemaan ja edistämään myös muiden opiskelijoiden ja ryhmän oppimista. Edelleen tavoitteena on perehdyttää oman talouden hallintaan.

Kestävä kehitys

Matemaattisten sovellustehtävien avulla voidaan havainnollistaa ihmisen toiminnan vaikutuksia ympäristöön pitkällä aikavälillä. Esimerkiksi lineaarista ja eksponentiaalista mallia voidaan käyttää tutkittaessa kasvun ja vähenemisen problematiikkaa elämän eri alueilla.

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus

Matematiikan opetuksella ja tutkimuksella on Suomessa pitkät ja vankat perinteet. Kansainvälisesti matematiikka on eri kulttuurien ja sivistyksen keskeinen ja yhteinen perusta. Opiskelijan tulee ymmärtää matematiikan merkitys mm. eri elinkeinojen ja taiteen alueilla.

Teknologia ja yhteiskunta

Yhteiskunnan kehittyminen havainnollistuu laskimien, tietokoneohjelmien ja tietoverkkojen avulla. Opiskelijan tulee oppia ymmärtämään matematiikan merkitys huipputeknologian saavuttamisessa ja kehittämisessä.

Opiskelijan tulee oppia hankkimaan, vertailemaan ja valitsemaan tietoa sekä esittämään sitä taulukoiden ja diagrammien muodossa.

Matematiikan pitkä oppimäärä

Matematiikan pitkän oppimäärän opetuksen tehtävänä on antaa opiskelijalle matemaattiset valmiudet, joita tarvitaan ammatillisissa opinnoissa ja korkeakouluopinnoissa. Pitkän matematiikan opinnoissa opiskelijalla on tilaisuus omaksua matemaattisia käsitteitä ja menetelmiä sekä oppia ymmärtämään matemaattisen tiedon luonnetta. Opetus pyrkii myös antamaan opiskelijalle selkeän käsityksen matematiikan merkityksestä yhteiskunnan kehityksessä sekä sen soveltamismahdollisuuksista arkielämässä, tieteessä ja tekniikassa.

Opetuksen tavoitteet

Matematiikan pitkän oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- tottuu pitkäjänteiseen työskentelyyn ja oppii sitä kautta luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa
- rohkaistuu kokeilevaan ja tutkivaan toimintaan, ratkaisujen keksimiseen sekä niiden kriittiseen arviointiin
- ymmärtää ja osaa käyttää matematiikan kieltä, kuten seuraamaan matemaattisen tiedon esittämistä, lukemaan matemaattista tekstiä, keskustelemaan matematiikasta, ja oppii arvostamaan esityksen täsmällisyyttä ja perustelujen selkeyttä
- oppii näkemään matemaattisen tiedon loogisena rakenteena
- kehittää lausekkeiden käsittely-, päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan
- harjaantuu käsittelemään tietoa matematiikalle ominaisella tavalla, tottuu tekemään otaksumia, tutkimaan niiden oikeellisuutta ja laatimaan perusteluja sekä arvioimaan perustelujen pätevyyttä ja tulosten yleistettävyyttä.
- harjaantuu mallintamaan käytännön ongelmatilanteita ja hyödyntämään erilaisia ratkaisustrategioita
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, teknisiä apuvälineitä ja tietolähteitä.

Pakolliset kurssit

1. Funktiot ja yhtälöt (MAA1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa yhtälön ratkaisemisen ja prosenttilaskennan taitojaan
- syventää verrannollisuuden, neliöjuuren ja potenssin käsitteiden ymmärtämistään
- tottuu käyttämään neliöjuuren ja potenssin laskusääntöjä
- syventää funktiokäsitteen ymmärtämistään tutkimalla potenssi- ja eksponenttifunktioita
- oppii ratkaisemaan potenssiyhtälöitä.

Keskeiset sisällöt

- potenssifunktio
- potenssiyhtälön ratkaiseminen

- juuret ja murtopotenssi
- eksponenttifunktio

2. Polynomifunktiot (MAA2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käsittelemään polynomifunktioita
- oppii ratkaisemaan toisen asteen polynomiyhtälöitä ja tutkimaan ratkaisujen lukumäärää
- oppii ratkaisemaan korkeamman asteen polynomiyhtälöitä, jotka voidaan ratkaista ilman polynomien jakolaskua
- oppii ratkaisemaan yksinkertaisia polynomiepäyhtälöitä.

Keskeiset sisällöt

- polynomien tulo ja binomikaavat
- polynomifunktio
- toisen ja korkeamman asteen polynomiyhtälöitä
- toisen asteen yhtälön juurten lukumäärän tutkiminen
- toisen asteen polynomien jakaminen tekijöihin
- polynomiepäyhtälön ratkaiseminen

3. Geometria (MAA3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu hahmottamaan ja kuvaamaan tilaa sekä muotoa koskevaa tietoa sekä kaksi- että kolmiulotteisissa tilanteissa
- harjaantuu muotoilemaan, perustelemaan ja käyttämään geometrista tietoa käsitteleviä lauseita
- ratkaisee geometrisia ongelmia käyttäen hyväksi kuvioiden ja kappaleiden ominaisuuksia, yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta sekä suora- ja vinokulmisen kolmion trigonometriaa.

Keskeiset sisällöt

- kuvioiden ja kappaleiden yhdenmuotoisuus
- sini- ja kosinilause
- ympyrän, sen osien ja siihen liittyvien suorien geometria
- kuvioihin ja kappaleisiin liittyvien pituuksien, kulmien, pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen

4. Analyttinen geometria (MAA4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kuinka analyttinen geometria luo yhteyksiä geometrinen ja algebralisten käsitteiden välille
- ymmärtää pistejoukon yhtälön käsitteen ja oppii tutkimaan yhtälöiden avulla pisteitä, suoria, ympyröitä ja paraabeleja
- syventää itseisarvokäsitteen ymmärtämystään ja oppii ratkaisemaan sellaisia itseisarvoyhtälöitä ja vastaavia epäyhtälöitä, jotka ovat tyyppiä $|f(x)| = a$ tai $|f(x)| = |g(x)|$
- vahvistaa yhtälöryhmän ratkaisemisen taitojaan.

Keskeiset sisällöt

- pistejoukon yhtälö
- suoran, ympyrän ja paraabelin yhtälöt
- itseisarvoyhtälön ja epäyhtälön ratkaiseminen
- yhtälöryhmän ratkaiseminen
- pisteen etäisyys suorasta

5. Vektorit (MAA5)*Tavoitteet*

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää vektorikäsitteen ja perehtyy vektorilaskennan perusteisiin
- oppii tutkimaan kuvioden ominaisuuksia vektoreiden avulla
- tutkii kaksi- ja kolmiulotteisen koordinaatiston pisteitä, etäisyyksiä ja kulmia vektoreiden avulla.

Keskeiset sisällöt

- vektoreiden perusominaisuudet
- vektoreiden yhteen - ja vähennyslasku ja vektorin kertominen luvulla
- koordinaatiston vektoreiden skalaaritulo
- suorat ja tasot avaruudessa.

6. Todennäköisyys ja tilastot (MAA6)*Tavoitteet*

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii havainnollistamaan diskreettejä ja jatkuvia tilastollisia jakaumia sekä määrittämään ja tulkitsemaan jakaumien tunnuslukuja
- perehtyy kombinatorisiin menetelmiin
- perehtyy todennäköisyyden käsitteeseen ja todennäköisyyksien laskusääntöihin
- ymmärtää diskreetin todennäköisyysjakauman käsitteen ja oppii määrittämään jakauman odotusarvon ja soveltamaan sitä
- perehtyy jatkuvan todennäköisyysjakauman käsitteeseen ja oppii soveltamaan normaalijakaumaa.

Keskeiset sisällöt

- diskreetti ja jatkuva tilastollinen jakauma
- jakauman tunnusluvut
- klassinen ja tilastollinen todennäköisyys
- kombinatoriikka
- todennäköisyyksien laskusäännöt
- diskreetti ja jatkuva todennäköisyysjakauma
- diskreetin jakauman odotusarvo
- normaalijakauma.

7. Derivaatta (MAA7)*Tavoitteet*

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa määrittää rationaalifunktion nollakohdat ja ratkaista yksinkertaisia rationaaliepäyhtälöitä

- omaksuu havainnollisen käsityksen funktion raja-arvosta, jatkuvuudesta ja derivaatasta
- määrittää yksinkertaisten funktioiden derivaatat
- osaa tutkia derivaatan avulla polynomifunktion kulkua ja määrittää sen ääriarvot
- osaa määrittää rationaalifunktion suurimman ja pienimmän arvon sovellusongelmien yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

- rationaaliyhtälö ja -epäyhtälö
- funktion raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta
- polynomifunktion, funktioiden tulon ja osamäärän derivoiminen
- polynomifunktion kulun tutkiminen ja ääriarvojen määrittäminen.

8. Juuri- ja logaritmifunktiot (MAA8)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä
- tutkii juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioita derivaatan avulla
- oppii yhdistetyn funktion derivoimisen
- tutkii aidosti monotonisten funktioiden käänteisfunktioita.

Keskeiset sisällöt

- juurifunktiot ja -yhtälöt
- eksponenttifunktiot ja -yhtälöt
- logaritmifunktiot ja -yhtälöt
- yhdistetyn funktion derivaatta
- käänteisfunktio
- juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioiden derivaatat.

9. Trigonometriset funktiot ja lukujonot (MAA9)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tutkimaan trigonometrisia funktioita yksikköympyrän symmetrioiden avulla
- oppii ratkaisemaan sellaisia trigonometrisia yhtälöitä, jotka ovat tyyppiä $\sin f(x) = a$ tai $\sin f(x) = \sin g(x)$
- osaa trigonometristen funktioiden yhteydet $\sin^2 x + \cos^2 x = 1$ ja $\tan x = \sin x / \cos x$
- tutkii trigonometrisia funktioita derivaatan avulla
- ymmärtää lukujonon käsitteen
- oppii määrittelemään lukujonoja palautuskaavojen avulla
- osaa ratkaista käytännön ongelmia aritmeettisen ja geometrisen jonon ja niistä muodostettujen summien avulla.

Keskeiset sisällöt

- suunnattu kulma ja radiaani
- trigonometriset funktiot symmetria- ja jaksollisuusominaisuuksineen
- trigonometristen yhtälöiden ratkaiseminen
- trigonometristen funktioiden derivaatat
- lukujono

- rekursiivinen lukujono
- aritmeettinen jono ja summa
- geometrinen jono ja summa.

10. Integraalilaskenta (MAA10)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää integraalifunktion käsitteen ja oppii määrittämään alkeisfunktioiden integraalifunktioita
- ymmärtää määrätyn integraalin käsitteen ja sen yhteyden pinta-alaan
- oppii määrittämään pinta-aloja ja tilavuuksia määrätyn integraalin avulla
- perehtyy integraalilaskennan sovelluksiin.

Keskeiset sisällöt

- integraalifunktio
- alkeisfunktioiden integraalifunktiot
- määrätty integraali
- pinta-alan ja tilavuuden laskeminen.

Syventävät kurssit

11. Lukuteoria ja logiikka (MAA11)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii formalisoimaan väitelauseita ja tutkimaan niiden totuusarvoja totuustaulujen avulla
- ymmärtää avoimen lauseen käsitteen ja oppii käyttämään kvanttoreita
- oppii todistusperiaatteita ja harjoittelee todistamista
- oppii lukuteorian peruskäsitteet ja perehtyy alkulukujen ominaisuuksiin
- osaa tutkia kokonaislukujen jaollisuutta jakoyhtälön ja kokonaislukujen kongruenssin avulla
- osaa määrittää kokonaislukujen suurimman yhteisen tekijän Eukleideen algoritmilla.

Keskeiset sisällöt

- lauseen formalisoiminen
- lauseen totuusarvot
- avoin lause
- kvanttorit
- suora, käänteinen ja ristiriitatodistus
- kokonaislukujen jaollisuus ja jakoyhtälö
- Eukleideen algoritmi
- alkuluvut
- aritmetiikan peruslause
- kokonaislukujen kongruenss.

12. Numeerisia ja algebrallisia menetelmiä (MAA12)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii ymmärtämään absoluuttisen ja suhteellisen virheen käsitteet ja niiden avulla likiarvolaskujen tarkkuutta koskevat säännöt peruslaskutoimitusten tapauksessa
- ymmärtää iteroinnin käsitteen ja oppii ratkaisemaan yhtälöitä numeerisesti
- oppii tutkimaan polynomien jaollisuutta ja määrittämään polynomin tekijät
- oppii algoritmista ajattelua
- harjaantuu käyttämään nykyaikaisia matemaattisia välineitä
- oppii määrittämään numeerisesti muutosnopeutta ja pinta-alaa.

Keskeiset sisällöt

- absoluuttinen ja suhteellinen virhe
- Newtonin menetelmä ja iterointi
- polynomien jakoalgoritmi
- polynomien jakoyhtälö
- muutosnopeus ja pinta-ala.

13. Differentiaali- ja integraalilaskennan jatkokurssi (MAA13)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää differentiaali- ja integraalilaskennan teoreettisten perusteiden tuntemustaan
- täydentää integraalilaskennan taitojaan ja soveltaa niitä muun muassa jatkuvien todennäköisyysjakaumien tutkimiseen
- tutkii lukujonon raja-arvoa, sarjoja ja niiden summia.

Keskeiset sisällöt

- funktion jatkuvuuden ja derivoituvuuden tutkiminen
- jatkuvien ja derivoituvien funktioiden yleisiä ominaisuuksia
- funktioiden ja lukujonojen raja-arvot äärettömyydessä
- epäoleelliset integraalit.

14. Talousmatematiikka (MAA14)

Sama sisältö kuin lyhyen matematiikan syventävässä kurssissa (MAB 07).

15. Kompleksiluvut (MAA15)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy laajemmin kompleksilukujen ominaisuuksiin
- saa uuden näkökulman tasokäyriin
- saa vahvistusta polynomi yhtälöiden ratkaisemiseen, analyyttiseen geometriaan ja trigonometriaan.

Keskeiset sisällöt

- kompleksiluvun määritelmä ja peruslaskutoimitukset

- kompleksitaso ja tasokäyrä
- polynomiyhtälöt
- käyrän napakoordinaatti- ja parametriesitys
- de Moivren ja Eulerin kaavat.

Soveltavat kurssit

16. Matematiikan perustyökalut (MAA16)

Tämä tukikurssi on tarkoitettu kaikille kurssit MAA1 ja MAA 2 suorittaneille, jotka tuntevat tarvitsevansa vahvistusta matematiikan perustyökalujen ja -käsitteiden hallintaan.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- varmistuu yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisemisen perustaidoista
- hallitsee lausekkeiden sievennyksen
- ymmärtää funktiokäsitteen.

Keskeiset sisällöt

- neliöjuuren ja potenssin laskutussäännöt
- polynomi- ja eksponenttifunktio
- ensimmäisen ja toisen asteen yhtälö ja epäyhtälö
- korkeamman asteen yhtälö ja epäyhtälö.

17. Kertauskurssi (MAA17)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- sisäistää keskeisimmät lukion pitkän matematiikan osa-alueet
- saa kokonaiskuvan kaatamalla kurssien välisiä raja-aitoja.

Keskeiset sisällöt

- pakollinen kurssi (MAA01 – MAA10) sisällöt.

18. Abikurssi (MAA18)

Kurssi valmentaa matematiikan yo-kirjoituksiin. Suoritetaan hajautetusti jaksojen 1 – 3 aikana.

Huom!

Jos vaihtaa pitkän matematiikan uuden opetussuunnitelman mukaan lyhyeen, kurssien vastaavuus on seuraava:

MAA2	MAB1
MAA3	MAB2
MAA6	MAB5
MAA7	MAB4
MAA5	MAB8
MAA9	MAB6
MAA8	MAB3
MAA15	MAB7

Arvosanat siirtyvät sellaisenaan lyhyen oppimäärän arvosanoiksi. Ne voi korottaa tenttimällä kurssit uudelleen. Jos vaihtaa lyhyestä matematiikasta pitkään, kurssien

vastaavuus on sama, mutta tarvitaan lisäkuulustelu lyhyen matematiikan kurssien suppeamman sisällön takia.

Matematiikan lyhyt oppimäärä

Matematiikan lyhyen oppimäärän opetuksen tehtävänä on tarjota valmiuksia hankkia, käsitellä ja ymmärtää matemaattista tietoa ja käyttää matematiikkaa elämän eri tilanteissa ja jatko-opinnoissa.

Opetuksen tavoitteet

Matematiikan lyhyen oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää matematiikkaa jokapäiväisen elämän ja yhteiskunnallisen toiminnan apuvälineenä
- saa myönteisiä oppimiskokemuksia matematiikan parissa työskennellessään ja oppii luottamaan omiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa, rohkaistuu kokeilemaan, tutkivaan ja keksivään oppimiseen
- hankkii sellaisia matemaattisia tietoja, taitoja ja valmiuksia, jotka antavat riittävän pohjan jatko-opinnoille
- sisäistää matematiikan merkityksen välineenä, jolla ilmiöitä voidaan kuvata, selittää ja mallintaa ja jota voidaan käyttää johtopäätösten tekemisessä
- saa käsityksen matemaattisen tiedon luonteesta ja sen loogisesta rakenteesta
- harjaantuu vastaanottamaan ja analysoimaan viestimien matemaattisessa muodossa tarjoamaa informaatioita ja arvioimaan sen luotettavuutta
- tutustuu matematiikan merkitykseen kulttuurin kehityksessä
- oppii käyttämään kuvioita, kaavioita ja malleja ajattelun apuna.

Pakolliset kurssit

1. Lausekkeet ja yhtälöt (MAB1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käyttämään matematiikkaa jokapäiväisen elämän ongelmien ratkaisemisessa ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä
- ymmärtää lineaarisen riippuvuuden, verrannollisuuden ja toisen asteen polynomifunktion käsitteet
- vahvistaa yhtälöiden ratkaisemisen taitojaan ja oppii ratkaisemaan toisen asteen yhtälöitä.

Keskeiset sisällöt

- suureiden välinen lineaarinen riippuvuus ja verrannollisuus
- ongelmien muotoileminen yhtälöiksi
- yhtälöiden graafinen ja algebrallinen ratkaiseminen
- ratkaisujen tulkinta ja arvioiminen
- toisen asteen polynomifunktio ja toisen asteen yhtälön ratkaiseminen.

2. Geometria (MAB2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu tekemään havaintoja ja päätelmiä kuvioiden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista
- vahvistaa tasokuvioiden ja kolmiulotteisten kappaleiden kuvien piirtämisen taitojaan
- osaa ratkaista käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen.

Keskeiset sisällöt

- kuvioiden yhdenmuotoisuus
- suorakulmaisen kolmion trigonometria
- Pythagoraan lause
- kuvioiden ja kappaleiden pinta-alan ja tilavuuden määrittäminen
- geometrian menetelmien käyttö koordinaatistossa.

3. Matemaattisia malleja I (MAB3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- näkee reaali maailman ilmiöissä säännönmukaisuuksia ja riippuvuuksia ja kuvaa niitä matemaattisilla malleilla
- tottuu arvioimaan mallien hyvyttä ja käyttökelpoisuutta.

Keskeiset sisällöt

- lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin soveltaminen
- potenssiyhtälön ratkaiseminen
- eksponenttiyhtälön ratkaiseminen logaritmin avulla.

4. Matemaattinen analyysi (MAB4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutkii funktion muutosnopeutta graafisin ja numeerisin menetelmin
- ymmärtää derivaatan käsitteen muutosnopeuden mittana
- osaa tutkia polynomifunktion kulkua derivaatan avulla
- oppii sovellusten yhteydessä määrittämään polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon.

Keskeiset sisällöt

- polynomifunktion derivaatta
- polynomifunktion merkin ja kulun tutkiminen
- polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon määrittäminen
- graafisia ja numeerisia menetelmiä.

5. Tilastot ja todennäköisyys (MAB5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käsittelemään ja tulkitsemaan tilastollisia aineistoja
- tutustuu laskinten ja tietokoneiden käyttöön tilastotehtävissä
- perehtyy todennäköisyyslaskennan perusteisiin.

Keskeiset sisällöt

- jatkuvien ja diskreettien tilastollisten jakaumien tunnuslukujen määrittäminen
- normaalijakauma ja jakauman normittaminen

- kombinatoriikkaa
- todennäköisyyden käsite
- todennäköisyyden laskulakien ja niitä havainnollistavien mallien käyttöä.

6. Matemaattisia malleja II (MAB6)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- varmentaa ja täydentää yhtälöiden ratkaisutaitojaan
- osaa ratkaista käytännön tilanteisiin liittyviä lineaarisia optimointitehtäviä
- ymmärtää lukujonon käsitteen
- ratkaisee käytännön ongelmia aritmeettisen ja geometrisen jonon ja summan avulla.

Keskeiset sisällöt

- kahden muuttujan lineaariset yhtälöt
- lineaarisen yhtälöparin ratkaiseminen
- kahden muuttujan epäyhtälön graafinen ratkaiseminen
- lineaarinen optimointi
- lukujono
- aritmeettinen ja geometrinen jono ja summa.

Syventävät kurssit

7. Talousmatematiikka (MAB7)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii ymmärtämään talouselämässä käytettyjä käsitteitä
- saa matemaattisia valmiuksia oman taloutensa suunnitteluun
- saa laskennallisen pohjan yrittäjyyden ja taloustiedon opiskeluun
- soveltaa tilastollisia menetelmiä aineistojen käsittelyyn.

Keskeiset sisällöt

- indeksi-, kustannus-, rahaliikenne-, laina-, verotus- ja muita laskelmia
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja lukujonojen ja summien avulla.

8. Matemaattisia malleja III (MAB8)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- laajentaa käsitystään teknologisoituvassa yhteiskunnassa tarvittavasta matemaatiikasta
- saa apuneuvoja jaksollisten ilmiöiden matemaattiseen käsittelyyn.

Keskeiset sisällöt

- trigonometrinen funktioiden määrittely yksikköympyrän avulla
- radiaani
- tyyppiä $f(x) = a$ olevien trigonometrinen yhtälöiden ratkaiseminen
- muotoa $f(x) = A \sin(bx)$ olevien funktioiden kuvaajat jaksollisten ilmiöiden mallintajina
- vektorin käsite ja vektoreiden peruslaskutoimitusten periaatteet
- koordinaatiston vektoreiden komponenttiesitys ja skalaaritulo

- kaksi- ja kolmiulotteisen koordinaatiston pisteiden ja kulmien tutkiminen vektorien avulla.

Soveltavat kurssit

9. Kertauskurssi (MAB9)

Tavoitteet

- sisäistää keskeisimmät lukion lyhyen matematiikan osa-alueet
- saa kokonaiskuvan kaatamalla kurssin välisiä raja-aitoja.

Keskeiset sisällöt

- pakolliset kurssien (MAB01 – MAB06) sisällöt
- ylioppilaskokeen tehtäviin tutustuminen.

10. Lukupaja (MAB10)

Kurssilla haetaan laskurutiinia yo-kirjoituksia varten laskemalla vanhoja yo-kokeita sekä tehtäviä aiemmilta kursseilta. Suoritetaan hajautetusti jaksosten 4, 5 ja 1 aikana. Tarkoituksena on, että kurssi aloitetaan jo kakkosen keväällä jaksossa 4.

BIOLOGIAN JA MAANTIETEEN OPETUSSUUNNITELMA

Yhteiset painotetut aihekokonaisuudet toteutuvat biologian ja maantiedon opetuksessa seuraavasti:

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys aihekokonaisuutta käsitellään GE 2- kurssilla globalisaatio- ja kehitysmaat teemojen yhteyksissä. Näissä tuodaan esille jokaisen yksilön vaikutusmahdollisuudet esimerkiksi maapalloistumisen mukanaan tuomiin ongelmiin.

Hyvinvointi ja turvallisuus aihekokonaisuus on esillä useissa biologian ja maantieteen kurssisisällöissä. Hyvinvointi liittyy BI4-kurssilla opiskeltavaan ihmisen fysiologiaan ja GE2-kurssilla luonnonvarojen epätasaiseen jakautumiseen maapallolla. Turvallisuuskäsitteet huomioidaan BI5-kurssin geeniteknologian ja GE3-kurssilla hasardin opiskelun yhteydessä. BI5- kurssilla turvallisuus- teemaan kuuluu myös bioteknologian eettiset kysymykset.

Kestävä kehitys aihekokonaisuuden kannalta keskeisiä kursseja ovat BI3 (ympäristöekologiaa) ja GE2 kurssi (luonnonvarat, maapallon tulevaisuus). Biologiassa painotus on luonnonsuojelussa ja maantieteessä selvemmin mukana kestävä kehityksen taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen ulottuvuus.

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus aihekokonaisuus tulee selkeästi esille GE2-kurssilla, jossa käsitellään maapallon eri kulttuuripiirejä. Raahen lukion omalla soveltavalla GE5-kurssilla paikallisen kulttuurin tuntemus tulee vahvasti esille kaupunkitutkimusten yhteydessä.

Teknologia ja yhteiskunta aihekokonaisuus painottuu biologiassa BI5-kurssille (bioteknologia) ja maantieteessä teknologiaa hyödynnetään GE4-kurssilla (tutkielma, paikkatietojärjestelmä ja kartografia).

Viestintä ja mediaosaaminen aihekokonaisuus toteutuu GE3-kurssilla, jossa tehdään mediaseurantaa jakson aikana tapahtuvista hasardeista. GE4- kurssilla korostetaan lähdekritiikkiä tutkielman tietolähteiden valinnassa.

4.7. Biologia

Biologia on luonnontiede, joka tutkii elollisen luonnon rakennetta, toimintaa ja vuorovaikutussuhteita molekyyl- ja solutasolta biosfääriin. Biologialle tieteenä on ominaista havainnointiin ja kokeellisuuteen perustuva tiedonhankinta. Biotieteet ovat nopeasti kehittyviä tiedonaloja, joiden sovelluksia hyödynnetään laajasti yhteiskunnassa.

Biologia tuo esille uutta tietoa elollisen luonnon monimuotoisuudesta ja kestävän kehityksen edistämisestä. Biologian opetuksen tarkoituksena on, että opiskelija ymmärtää toimivan eliömaailman rakenteen ja kehityksen, ihmisen osaksi eliömaailmaa sekä ihmisen toiminnan merkityksen ympäristössä. Lukion biologian tulee myös luoda perusta ymmärtää biotieteiden tarjoamia mahdollisuuksia edistää ihmiskunnan, muun eliökunnan ja elinympäristöjen hyvinvointia. Opetus kehittää opiskelijan luonnontieteellistä ajattelua, herättää kiinnostusta biotieteisiin sekä edistää opiskelijan luonnon monimuotoisuutta säilyttävää ja ympäristövastuullista käyttäytymistä.

Opetuksen tavoitteet

Biologian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee biologian keskeiset käsitteet
- tunnistaa elämän tuntomerkit ja osaa jäsentää elämän ilmiöt sekä biologian eri organisaatiotasot molekyylitasolta biosfääriin
- oppii arvostamaan eliökunnan monimuotoisuutta ja ymmärtää eliöiden sopeutumisen erilaisiin ympäristöihin
- ymmärtää perimän ja evoluution merkityksen eliökunnan kehittymisessä
- perehtyy biologisen tiedonhankinnan ja tutkimuksen menetelmiin sekä osaa arvioida kriittisesti eri lähteistä saamaansa biologista tietoa
- osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaisen biologisen kokeen sekä tulkita sen tuloksia
- tuntee biotieteiden, esimerkiksi bioteknologian ja lääketieteen sovelluksia
- tuntee ihmiselimestön toiminnan peruspiirteet
- ymmärtää perimän ja ympäristötekijöiden merkityksen terveyden taustana sekä yksilön että ihmiskunnan kannalta
- tiedostaa kestävän kehityksen välttämättömyyden ja ymmärtää oman vastuunsa ekosysteemien tulevaisuudesta.

Arviointi

Biologiassa arvioidaan opiskelijan kykyä hallita ja käyttää biologian keskeisiä käsitteitä sekä soveltaa biologisia tietoja. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota luonnontieteellisten lainalaisuuksien sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen, vuorovaikutussuhteiden merkityksen oivaltamiseen sekä kokonaisuuksien hahmottamiseen. Taitojen arvioinnissa painotetaan opiskelijan luonnontieteellisiä työskentelytaitoja, ryhmässä toimimista, kykyä käyttää erilaisia lähteitä biologisen tiedon hankinnassa sekä kykyä arvioida tietoa kriittisesti. Harrastuneisuus biologian eri osa-alueisiin voidaan ottaa arvioinnissa huomioon. Pakolliset ja syventävät kurssit arvioidaan numeroina ja soveltavat kurssit suorituserkinnällä.

PAKOLLISET KURSSIT

1. Eliömaailma (BI1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee elämän tunnusmerkit ja perusedellytykset sekä tietää, miten elämän ilmiöitä tutkitaan
- ymmärtää, mitä luonnon monimuotoisuus biosysteemien eri tasoilla tarkoittaa
- ymmärtää evoluution jatkuvuuden, mekanismit ja merkityksen
- tuntee muuntelun, sopeutumisen ja lajien välisten suhteiden merkityksen elämän kehitykselle
- osaa jäsentää nykyisen eliökunnan rakenteen ja tulkita sen kehitystä
- tuntee ekosysteemien keskeiset toimintaperiaatteet.

Keskeiset sisällöt

Biologia tieteenä

- elämän ominaisuudet ja perusedellytykset
- biologiset tieteet ja tutkimusmenetelmät.

Luonnon monimuotoisuuden ilmeneminen

- ekosysteemien ja lajien monimuotoisuus
- eläinten käyttäytyminen monimuotoisuuden ilmentäjänä
- geneettinen monimuotoisuus.

Evoluutio – elämän kehittyminen

- elämän syntyvaiheet
- lisääntymisstrategiat ja evoluutiovoimat
- lajien syntyminen ja häviäminen
- nykyinen eliökunta.

Miten luonto toimii?

- elollisen ja elottoman luonnon vuorovaikutus
- ekosysteemien rakenne ja toiminta
- populaatioiden ominaisuudet
- lajien väliset suhteet
- eliöiden sopeutuminen ympäristöönsä ja levinneisyys.

2. Solu ja perinnöllisyys (BI2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää solun merkityksen elämän perusyksikkönä, tunnistaa erilaisia soluja ja niiden rakenteita
- ymmärtää solurakenteiden kehityksen ja merkityksen sekä evoluutioprosessin kokonaisuuden
- osaa solun kemiallisen rakenteen ja toiminnan sekä osaa kytkeä ne yksilön toimintaan
- hallitsee solun energiatalouden prosessit ja niiden merkityksen

- tuntee geneettisen informaation rakenteen sekä sen siirtymisen solusta soluun ja sukupolvelta toiselle
- tietää miten geenit ohjaavat solun toimintaa
- osaa periytymisen lainalaisuuksien peruseriaatteet
- tietää kuinka soluja tutkitaan ja hallitsee kokeellisen työskentelyn taitoja.

Keskeiset sisällöt

Solu elämän perusyksikkönä

- miten soluja tutkitaan
- erilaisia soluja
- solun rakenne ja toiminta.

Solun energiatalous

- energian sitominen
- energian vapauttaminen.

Solujen toiminnan ohjaaminen

- DNA:n rakenne ja toiminta
- proteiinisynteesi.

Solujen lisääntyminen

- mitoosi ja sen merkitys
- solujen jakautuminen, kasvu ja erilaistuminen.

Periytymisen perusteet

- geenit ja alleelit
- sukusolut ja niiden synty meioosissa
- periytymismekanismit.

Populaatiogenetiikka ja synteettinen evoluutioteoria.

SYVENTÄVÄT KURSSIT

3. Ympäristöekologia (BI3)

Tavoitteet

Ekologinen tutkimus

- ekologisten peruskäsitteiden syventäminen
- ekologisen tutkimuksen tehtävä
- ympäristön laadun indikaattorit
- oman tutkimuksen suunnittelu ja toteuttaminen.

Biodiversiteetti ja sen merkitys

- biodiversiteetti luonnonvarana
- eliölajien ja elinympäristöjen uhanalaisuus ja suojelu
- biodiversiteetin väheneminen.

Ekologiset ympäristöongelmat, niiden syyt ja ratkaisumahdollisuudet

- aineiden kiertoon liittyvät ongelmat
- paikalliset ympäristöongelmat.

Suomen luonnon haavoittuvuus

- pohjoiset metsät

- suot
- järvet ja virtavedet
- Itämeri.

Kestävä tulevaisuus

- ekologisesti kestävä kehitys ja yksilön valinnat
- rakennettu ympäristö ja kaupunkiekologia
- ekologisesti kestävä tuotanto
- ympäristötekniikan mahdollisuudet.

4. Ihmisen biologia (BI4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa ihmissolun erilaistumisen pääpiirteet sekä kudosten ja elinten rakenteet ja toimintaperiaatteet
- ymmärtää ihmisen kemiallisen tasapainon säätelymekanismeja sekä ulkoisten ja sisäisten tekijöiden vaikutuksia niihin
- ymmärtää hermoston toiminnan ja hormonaalisen viestinnän merkityksen yksilön toimintojen ohjaajana
- ymmärtää lisääntymiseen ja ihmisen elinkaareen liittyviä fysiologisia muutoksia sekä ihmisen yhteisöllisyyden merkityksen terveyden kannalta
- pystyy selittämään elimistön kykyä sopeutua muutoksiin ja puolustautua ulkoisia uhkia vastaan ja tuntee merkityksellisimpien sairauksien syntymekanismeja
- ymmärtää ihmisen lajinkehityksen sekä perimän ja ympäristön yhteisvaikutuksen ihmisen terveyteen
- pystyy tarkastelemaan oppimiaan asioita arkielämän esimerkkien avulla ja tutustumaan alan uutisiin ja arvioimaan niitä kriittisesti.

Keskeiset sisällöt

Ihmisen solujen ja kudosten erityispiirteet

- solujen synty, kasvu ja erilaistuminen kudoksiksi sekä kantasolujen merkitys
- solujen vanheneminen ja kuolema
- syöpä.

Elimistöjen rakenne, toiminta ja merkitys

- ruoansulatus ja ravitsemus
- hengityselimistö ja hengityksen säätely
- veri ja verenkierto
- erityselimistöt ja kemiallinen tasapaino
- tuki- ja liikuntaelimistö.

Elintoimintojen säätely

- umpirauhaset ja hormonit
- hermosto ja aistit
- lämmönsäätely.

Ihmisen lisääntyminen

- sukupuolinen kehitys ja seksuaalisuus
- hedelmöitys, raskaus ja synnytys.

Ihmisen elämänskaari ja yhteisöllisyys.

Perimän merkitys

- ihmisen evoluutio ja ihminen lajina
- perinnöllisyys ja terveys.

Elimistön sopeutuminen ja puolustusmekanismit

- elimistön puolustusjärjestelmät
- ihminen ja mikrobit
- myrkylliset aineet ja mutageenit.

5. Bioteknologia (BI5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tietojaan solun hienorakenteesta ja solun eri osien toiminnasta
- ymmärtää elämän keskeisten molekyylien rakenteen ja merkityksen solun toiminnassa
- hallitsee tärkeimpien mikrobiryhmien kuten bakteerien ja virusten rakenteen, toiminnan ja lisääntymien periaatteet
- tuntee geenien toiminnan ja sen säätelyn
- tuntee geenien etsintä- ja tunnistusmenetelmiä sekä geenien siirtämisen tekniikan pääpiirteet ja hallitsee geeni- ja biotekniikan keskeiset käsitteet
- tuntee biotekniikan tarjoamia sovellusmahdollisuuksia eri biotieteissä ja teollisuudessa
- pystyy arvioimaan biotekniikan kehittymisen luomia mahdollisuuksia, uhkatekijöitä ja eettisiä ongelmia sekä tekemään niiden pohjalta perusteltuja arkielämän ratkaisuja.

Keskeiset sisällöt

Solun hienorakenne ja solujen välinen viestintä.

Solut proteiinien valmistajina

- DNA:n, geenien ja genomien rakenne
- entsyymit solun ja biotekniikan työkaluina.

Geenien toiminta

- geenin toiminta ja sen säätely
- mutaatiot.

Geenitekniologia ja sen mahdollisuudet

- geenitekniikan menetelmät ja geenikartoitus
- geenitutkimus lääketieteessä
- geenitutkimus yksilöiden tunnistamismenetelmänä.

Mikrobit ja niiden merkitys

- bakteerin ja viruksen rakenne, toiminta ja lisääntyminen
- bakteerien viljely ja käsittely
- mikrobit luonnossa ja ihmisen taloudessa.

Biotekniikka teollisuudessa.

Kasvien ja eläinten jalostus.

Geenitekniikan etiikka ja lainsäädäntö.

SOVELTAVAT KURSSIT

6. Tutkimme biologisia ilmiöitä (Bi6)

Kurssilla tehtävien tutkimusten, vierailujen ja maastoretkien avulla syvennetään luokiokurssien teoriaosuutta. keskeisinä aiheina solujen toiminta, ihmisen biologia ja ympäristöekologia.

7. Biologian kokonaisuus (Bi7)

Kertaus- ja täydennyskurssi niille, jotka reaalikokeessa aikovat keskittyä biologiaan.

4.8. Maantiede

Maantieteessä tarkastellaan elottoman ja elollisen luonnon sekä ihmisen luomien järjestelmien rakennetta ja toimintaa. Maantieteen opetuksen tulee ohjata opiskelijaa tiedostamaan luonnon ja ihmistoiminnan vuorovaikutussuhteita sekä tarkastelemaan maailmaa muuttuvana ja kulttuurisesti monimuotoisena elinympäristönä. Maantieteen opetuksessa integroituvat luonnontieteelliset ja yhteiskuntatieteelliset aiheet. Opetuksen tavoitteena on, että opiskelija saa valmiuksia ympäristökysymysten alueelliseen jäsentämiseen ja kestävän kehityksen mukaisten ratkaisujen etsimiseen.

Lukion maantieteen opetuksen tulee auttaa opiskelijaa ymmärtämään maailmanlaajuisia, alueellisia ja paikallisia ilmiöitä ja ongelmia sekä niiden ratkaisumahdollisuuksia. Tavoitteena on, että opiskelija oppii maantieteellisen tiedon avulla havaitsemaan muuttuvaan maailmaan vaikuttavia tekijöitä, muodostamaan perusteltuja mielipiteitä, ottamaan kantaa lähialueilla ja koko maailmassa tapahtuviin muutoksiin sekä toimimaan aktiivisesti luonnon ja ihmisen hyvinvoinnin edistämiseksi.

Tavoitteet

Maantieteen opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa hankkia, tulkita ja kriittisesti arvioida maantieteellistä tietoa, kuten karttoja, tilastoja, kirjallisia, digitaalisia ja muita medialähteitä sekä osaa hyödyntää monipuolisesti tietotekniikka maantieteellisten tietojen esittämisessä
- ymmärtää, mitä alueellisuus, tila ja paikka merkitsevät maantieteessä ja maantieteellisessä ajattelussa
- osaa kuvata luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiöitä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita sekä osaa kriittisesti arvioida ajankohtaisia maailman tapahtumia
- osaa havainnoida, analysoida ja arvioida luonnonympäristön ja rakennetun ympäristön tilaa, niissä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisten hyvinvoinnin paikallisesti ja maailmanlaajuisesti
- ymmärtää, mitä alueellinen kehittyneisyys merkitsee ja osaa pohtia mahdollisuuksia ratkaista taloudellisia ja sosiaalisia eriarvoisuusongelmia
- tuntee ja ymmärtää erilaisia kulttuureja sekä suvaitsee ja kunnioittaa erilaisuutta
- tuntee suunnittelun keinoja eri aluetasoilla ja tietää mahdollisuudet vaikuttaa oman ympäristönsä kehitykseen
- osaa toimia ympäröivän maailman kysymyksiin kantaaottavana ja kestävän kehityksen puolesta toimivana aktiivisena maailmankansalaisena.

Arviointi

Maantieteessä arvioidaan maantieteellisen ajattelun kehittymistä tietojen ja taitojen suhteen. Arvioinnin kohteina ovat peruskäsitteiden hallinta, valmius perustella maantieteellisiä väittämiä ja kannanottoja sekä taito havaita alueellisia riippuvuuksia. Arvioinnissa otetaan huomioon myös taito tulkita ja arvioida maantieteellistä tietoa sekä soveltaa maantieteellistä tietoa eri tilanteissa. Arvioitavia taitoja ovat maantieteellisen tiedon analysointi-, käsittely- ja esittämistaidot kuten kartan tulkintataito ja muut graafiset taidot sekä opiskelijan yhteistyötaidot. Pakolliset ja syventävät kurssit arvioidaan numeroina ja soveltavat kurssit suoritusmerkinnällä.

PAKOLLISET KURSSIT

1. Sininen planeetta (GE1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää luonnonmaantieteen peruskäsitteitä
- ymmärtää maapallon planetaarisuudesta johtuvat ilmiöt
- osaa kuvata ilma-, vesi- ja kivikehän rakenteen ja toiminnan
- ymmärtää, miten ja miksi luonnonmaisemat muuttuvat ja osaa tulkita kuvista ja kartoilta luonnonmaisemien rakennetta, syntyä ja kehitystä
- ymmärtää elottoman ja elollisen luonnon vyöhykkeisyyden maapallolla
- osaa soveltaa hankkimaansa luonnonmaantieteellistä tietoa sekä paikallisesti että maailmanlaajuisesti.

Keskeiset sisällöt

Maantieteellinen ajattelu

- Mitä on maantiede?
- maantiede luonnontieteenä
- maantieteellinen tietoaines, tutkimusmenetelmät ja tutkimuksen kulku
- maailmankuvan muutos ja karttakuvan kehitys.

Maan planetaarinen luonne

- aurinkokunnan synty ja perusrakenne
- Aurinko ja sen vaikutukset maapallolla
- Maan planetaariset liikkeet ja niistä johtuvat ilmiöt Ilmakehä liikkeessä
- ilmakehän rakenne ja merkitys
- tuuli ja sen synty, planetaariset ja alueelliset tuulet sekä paikallistuulet.

Vesikehä liikkeessä

- veden kiertokulku luonnossa
- sateiden synty ja jakautuminen
- meriveden liikkeet ja merkitys.

Sää ja ilmasto

- sää ja sen ennustaminen
- lämpö- ja ilmastovyöhykkeet
- ilmastonmuutos.

Maapallon muuttuvat pinnanmuodot

- Maan rakenne

- endogeeniset ja eksogeeniset tapahtumat maanpinnan muokkaajina.

Maapallon kasvillisuusvyöhykkeet

- kasvillisuusvyöhykkeiden sijainti ja kuvaus
- ihmisen toiminnan edellytykset ja vaikutukset eri kasvillisuusvyöhykkeillä.

Luonnonmaisemien tulkinta karttojen ja kuvien avulla.

Yhteinen maailma (GE2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää kulttuurimaantieteen käsitteitä sekä osaa tulkita ihmisen toimintaan liittyviä ilmiöitä ja rakenteita kulttuurimaantieteen teorioita ja malleja hyväksi käyttäen
- tuntee eri kulttuureja ja osaa arvioida niiden kehittymiseen vaikuttaneita tekijöitä
- osaa analysoida maapallon eri alueiden väestönkehitystä ja asutuksen piirteitä sekä kaupungistumisen syitä ja seurauksia
- osaa arvioida luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien vaikutusta ihmisen toimintaan eri alueilla sekä ymmärtää ekologisesti ja taloudellisesti kestävä kehityksen merkityksen
- tuntee aluesuunnittelun tavoitteita ja vaikuttamiskeinoja
- tuntee kehittyneisyyserojen erilaiset ilmenemismuodot
- osaa arvioida ihmisten hyvinvointia, ympäristön tilaa sekä kulttuurisesti ja sosiaalisesti kestävä kehitystä nyt ja tulevaisuudessa maapallon eri alueilla.

Keskeiset sisällöt

Kulttuurimaantieteen olemus ja tehtävät

- lähestymistavat ja näkökulmat
- maantieteellinen mieltäminen ja miellekartat
- paikkojen kokeminen ja alueellinen identiteetti.

Väestö ja asutus

- väestönkehitys ja väestönkasvu
- asutuksen alueellinen jakautuminen, muuttoliikkeet ja kaupungistuminen
- kulttuurit ja kulttuurien muuttuminen sekä vähemmistökulttuurit.

Luonnonvarat

- luokittelu ja riittävyys.

Alkutuotanto ja ympäristö

- ravinnontuotanto ja ravinnon riittävyys sekä kestävä maa- ja kalatalous
- maatalouden muodot
- metsät luonnonvarana ja kestävä metsätalous.

Teollisuus ja energia

- raaka-aineet ja energialähteet
- teollisuuden sijainti
- kestävä teollisuuden ja energiatalouden periaatteet.

Liikkuminen ja vuorovaikutus

- liikennejärjestelmät
- matkailu ja sen merkitys eri alueilla

- maailmankauppa
- alueellinen leviämismalli – maantieteellinen diffuusio.

Ihmistoiminnan alueellinen rakenne

- ytimet ja periferiat
- maankäyttö maaseudulla ja kaupungeissa
- keskukset ja vaikutusalueet
- kulttuurimaisemien tulkinta karttojen ja kuvien avulla.

Kehityksen ohjailu ja kestävä kehitys

- aluesuunnittelu ja osallistuvan suunnittelun periaatteet
- kehittyneisyyserot eri aluetasoilla
- kansainvälinen yhteistyö
- globalisaatio.

SYVENTÄVÄT KURSSIT

3. Riskien maailma (GE3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee luonnon toimintaan, ihmisen toimintaan sekä ihmisen ja luonnon vuorovaikutukseen liittyvät riskit maapallolla sekä osaa arvioida niiden merkitystä ihmisen ja ympäristön kannalta
- tuntee millaisia riskejä maapallon eri alueilla ilmenee sekä osaa vertailla ja arvioida eri alueiden riskiherkkyyttä sekä maailmanlaajuisesti että paikallisesti
- osaa arvioida alueiden kehittyneisyyden ja alueilla ilmenevien riskien välistä suhdetta
- osaa seurata ja kriittisesti arvioida ajankohtaisia riskiuutisia eri medioissa sekä osaa soveltaa oppimaansa tietoa riskiuutisten analysointiin ja arviointiin
- tietää, millaisten ratkaisujen avulla uhkia voidaan välttää tai niiden vaikutuksia lieventää
- ymmärtää, että ihminen vaikuttaa omalla toiminnallaan maapallon elinkelpoisuuteen sekä ihmisten hyvinvointiin ja turvallisuuteen
- tietää mahdollisuudet ennakoita ja varautua riskeihin, säädellä ristiriitoja sekä toimia kestävässä kehityksessä mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Riskien maantiede, riskien luokittelu ja merkitys.

Luonnon toimintaan liittyvät riskit ja riskialueet

- avaruuteen liittyvät uhkat, endogeeniset riskit, myrskyt, tulvat, kuivuus ja eliöperäiset riskit
- luonnonriskeihin varautuminen.

Ihmisen ja luonnon riippuvuuteen liittyvät ympäristöriskit ja riskialueet

- luonnonvarojen käyttöön liittyvät riskit: energiakysymykset ja luonnonvarojen riittävyys, puhtaan veden saatavuus, eroosio ja aavikoituminen, ilmaston muutos, saastuminen ja biodiversiteetin heikkeneminen
- mahdollisuudet estää ja pienentää ympäristöriskejä kestävässä kehityksessä keinoin.

Ihmiskunnan riskit ja riskialueet

- väestönkasvu ja nälkä, kaupungistuminen, globalisoitumiseen liittyvät riskit, yhteiskunnalliset ja poliittiset jännitteet, sodat, pakolaisuus ja sosiaalinen eriarvoistuminen
- ristiriitojen säätelymahdollisuudet.

Tekniset riskit.

4. Aluetutkimus (GE4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kartografian perusteet
- tuntee maantieteellisten paikkatietojärjestelmien periaatteita ja sovellusmahdollisuuksia
- osaa kerätä tiettyyn alueeseen liittyvää tietoa eri tavoin kuten kenttähavainnoinnin, kyselyn tai haastattelun avulla sekä kartastoita, kartoista, tilastoista ja muista lähteistä
- osaa käyttää tietoverkkoja aineistojen hankinnassa, vuorovaikutteisessa työstämisessä ja tulosten julkaisemisessa
- osaa visualisoida alueellista tietoa karttoina, diagrammeina ja valokuvina
- osaa analysoida ja tulkita hankkimaansa aineistoa ja laatia aineiston avulla kuvauksen alueesta
- osaa tieteellisen kirjoittamisen periaatteet, kuten kriittisen lähteiden käytön ja viittaustekniikan sekä tuntee tekijänoikeudet.

Keskeiset sisällöt

Kartografian perusteet ja maantieteelliset lähdeaineistot

- kenttähavainnot, kysely ja haastattelu
- kartat, niiden mittakaavat, karttaprojektiot ja karttatyypit, ilmakuvat ja satelliittikuvat
- numeeriset lähteet sekä niiden visualisointi karttoina ja diagrammeina
- painettu lähdekirjallisuus ja digitaalisessa muodossa kuten tietoverkoissa ja CD-ROM -tallenteina olevat lähteet.

Paikkatietojärjestelmät

- paikkatiedon perusteet ja sen sovellusmahdollisuudet
- esimerkkejä maantieteellisen lähdeaineiston käsittelystä, tulkinnasta ja visualisoinnista eritasoisilla alueilla paikkatieto-ohjelman avulla.

Oma aluetutkimus

- tutkimusalueen valinta
- aineiston keruu karttojen, tilastojen, digitaalisen paikkatietoaineiston tai muiden tietolähteiden avulla, aineiston käsittely ja tulkinta sekä pienimuotoisen aluekuvauksen raportointi
- aihealueet: Tutkimusalueen sijainti osana laajempia aluekokonaisuuksia, alueen koko, luonnonolot, väestö ja asutus, luonnonvarat ja maankäyttö, elinkeinot, liikenne ja palvelut, alueen jako osa-alueisiin sekä alueen ongelmat ja kehittäminen.

SOVELTAVAT KURSSIT

5. Kaupunkimaantiede (GE5)

Tutustutaan kaupunkien perusrakenteeseen, kaavoitusjärjestelmään, aluerakenteeseen ja muihin kaupunkeihin liittyviin maantieteellisiin ilmiöihin. Kurssilla painotetaan tekemällä oppimista; tehdään tutkimuksia, analysoidaan tilasto- ja karttamateriaalia, hyödynnetään tietotekniikkaa ja tehdään vierailuja. Näin pyritään kehittämään itsenäistä maantieteellistä ajattelua.

6. Maantieteen kertauskurssi (GE6)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija osaa koota maantieteen kurssien keskeisimmät sisällöt ja osaa valmistautua ylioppilaskirjoitusten maantieteen ainereaaliiin.

Kurssilla käydään pakollisten kurssien keskeiset sisällöt. Erityisesti kerrataan luonnonmaantieteen osuutta. Syventävistä kursseista kerrataan valikoiden joitakin aiheita. Kurssi sisältää erilaisia kertaavia tehtäviä. Materiaalina käytetään myös aiempien ylioppilaskirjoitusten tehtäviä.

4.9. Fysiikka

Fysiikkaa oppimalla voit helpottaa elämääsi. Ympärillä olevan luonnon tarkkaileminen pitää mielen vireänä. Terve uteliaisuus kuuluu ihmisen perusluonteeseen. Systemaattinen havainnointi ja tulosten merkitseminen muistiin on jo kiehtovaa fysiikasta tutkimista. Tulosten analysointi voi johtaa luonnon lakiin. Näkemyksesi avartunee, kun esität havaintosi naapurille tai työtoverille, minkä jälkeen toimivalle laille voitte etsiä elämän laatua lisääviä sovelluksia. Yhdessä tekeminen onkin usein rattoisampaa.

Empiirisenä luonnontieteenä fysiikka pyrkii selittämään kokeellisin menetelmin luonnon rakennetta ja ilmiöitä. Jo sinänsä oppiminen on haasteellista ja mielenkiintoista, mutta haastavuus kasvaa, kun ymmärretään fysiikan yhteiskunnallinen merkitys. Koti ja lähiympäristö ovat oivallisia sovelluskohteita. Globaalinen hyvinvointi ja turvallisuus luovat jatkuvia haasteita energiataloudelle ja elintarvikkeiden riittävyydelle. Uutta teknologiaa tarvitaan ympäristöuhkien eliminoimiseksi. Fysiikka on olennainen osa nykykulttuuria. Varsin luontevasti se soveltuu musiikkiin ja kuvataiteisiin. Fysikaalinen tieto on paitsi mielenkiintoista myös tarkoituksenmukaista. Useat fysiikan sovellukset ovat yhteiskunnalle elintärkeitä.

Fysiikan opiskelu ja ymmärtäminen antaa hyvät valmiudet kohdata uusia haasteita sekä luo loistavat edellytykset nyky-yhteiskunnassa kovin tärkeälle uuden oppimiselle.

Opetuksen tavoitteet

Fysiikan opetuksen tehtävänä on tosiasioihin perustuvan luonnontieteellisen maailmankuvan muodostaminen. Saatu tieto ei kuitenkaan välttämättä vahvista eikä heikennä emotionaalisia hypoteeseja. Tavoitteena on tiedostaa, että ihminen on osa luontoa ja hänen elämänsä on luonnonlakien alaista. Tärkeää on myös ymmärtää, että sekä yksilön että yhteisön tekemien ratkaisujen on oltava sopuissa luonnonlakien kanssa.

Aihekokonaisuudet

- aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys
- hyvinvointi ja turvallisuus
- kestävä kehitys
- kulttuuri-identiteetti ja kulttuurin tuntemus
- teknologia ja yhteiskunta
- viestintä ja mediaosaaminen
- tiedon validiteetin huomioiminen.

Arviointi

Arvioinnin perustana on taitojen kehittyminen tiedon ja kokeellisten tulosten kirjallisessa ja suullisessa esittämisessä. Kirjallinen koe ja kurssin aikana osoitettu jatkuva näyttö määräävät kurssi-arvosanan. Kurssit 1-8 arvioidaan asteikolla 4-10 ja kurssit 9-10 suoritusmerkinnöin.

Mikäli oppilas opiskelee fysiikkaa vain yhden kurssin, hän saa päättöarvosanakseen sen kurssin arvosanan tai suoritusmerkinnän. Jos oppilas opiskelee fysiikkaa enemmän kuin yhden kurssin, päättöarvosana määräytyy pakollisen ja syventävien kurssien keskiarvon perusteella. Soveltavan kurssin hyvä arvosana voi korottaa keskiarvon perusteella määräytyvää päättöarvosanaa.

KURSSIT

Pakollinen kurssi

1. Fysiikka luonnontieteenä (FY01)

Kurssin tavoitteena on saada oppilas kiinnostumaan fysiikasta ja ymmärtämään luonnontieteiden merkitys yhteiskunnassa. Tärkeää on oppia hankkimaan tietoa oma-aloitteisesti. On myös opittava huomioimaan tietolähteiden (televisio, internet, oppikirja, opettaja, ym.) validiteettia. On ymmärrettävä kokeellisuuden merkitys luonnontieteissä ja opittava suunnittelemaan ja tekemään mittauksia, tulkitsemaan ja arvioimaan tuloksia sekä esittämään niitä.

Keskeiset sisällöt

- fysiikan merkitys historian eri vaiheissa ja nykyaikana
- aineen ja maailmankaikkeuden rakenteet ja perusvuorovaikutukset
- energian, erityisesti säteilyn, sitoutuminen ja vapautuminen luonnon ja ihmisen aikaansaamissa prosesseissa
- kokeellisuus ja mallintaminen tiedon rakentamisessa
- mittaaminen, tulosten luotettavuuden arviointi ja niiden esittäminen
- voima liikkeen muutoksen aiheuttajana
- liikkeen kuvaamisen peruskäsitteet, erityisesti graafinen esitys.

Syventävät kurssit

Syventävien kurssien tavoitteena on täydentää ja tarkentaa fysiikan eri osa-alueita siten, että oppilas saa hyvät pohjatiedot luonnontieteellisille ja teknisille aloille suuntautumista varten. Kurssien suorittamiseen tarvitaan myös hyviä matemaattisia valmiuksia.

2. Lämpö (FY02)

Kurssin tavoitteena on oppia tuntemaan lämpöön liittyvät ilmiöt ja analysoimaan niitä aineen termodynaamisen tilan ja lämpöopin pääsääntöjen avulla.

Keskeiset sisällöt

- kaasujen tilanmuutokset ja lämpölaajentaminen
- paine ja hydrostaattinen paine
- noste ja Arkhimedeen laki, esimerkkinä puun kuutioiminen
- lämpeneminen, jäätyminen, olomuodon muutokset ja lämpöenergia
- mekaaninen energia, työ, teho ja hyötysuhde
- sisäenergia ja lämpöopin pääsäännöt
- energiavarat.

3. Aallot (FY03)

Tavoitteena on saada yleiskuva luonnon jaksollisista ilmiöistä ja perehtyä niitä selittäviin keskeisiin periaatteisiin.

Keskeiset sisällöt

- harmoninen voima ja värähdysliike
- aaltoliikkeen synty ja aaltojen eteneminen
- aaltoliikkeen interferenssi, diffraktio ja polarisoituminen
- heijastuminen ja taittuminen
- valo ja optiset laitteet
- ääni ja melun terveysvaikutukset.

4. Liikkeen lait (FY04)

Kurssilla on tarkoitus tutkia liikkeen syitä ja seurauksia sekä todeta Newtonin lakien voimassaolo.

Keskeiset sisällöt

- liikkeen mallit ja Newtonin lait
- etä- ja kosketusvoimat, liikettä vastustavat voimat
- liikemäärän säilyminen ja impulssiperiaate
- liike- ja potentiaalienergia sekä työperiaate
- värähdysliikkeen energia.

5. Pyöriminen ja gravitaatio (FY05)

Tavoitteena on tarkentaa mekaniikan matemaattisia malleja. Tarkastelukohteita ovat tasapaino, ympyräliike ja gravitaatio.

Keskeiset sisällöt

- momentti ja tasapaino pyörimisen suhteen
- pyörimisliikkeen mallit, tasainen ja tasaisesti kiihtyvä pyörimisliike
- pyörimisen liikeyhtälö
- pyörimismäärän säilyminen
- pyörimisliikkeen energia

- gravitaatio ja gravitaation alainen liike
- heittoliike ja planeettojen liike
- satelliitit ja niiden käyttö.

6. Sähkö (FY06)

Kurssin tavoitteena on sähkään liittyviä peruskäsitteiden ja yksiköiden hallinta sekä yksinkertaisten virtapiirien rakentaminen ja tutkiminen.

Keskeiset sisällöt

- sähköpari, sähkövirran kulku metallijohteessa
- jännitteet ja sähkövirran mittaaminen
- Ohmin laki
- Joulen laki
- vastukset, kytkennät ja Kirchoffin laki
- Coulombin laki, homogeeninen sähkökenttä, aine sähkökentässä
- kondensaattori, kytkennät ja energia
- sähkövirran kulku puolijohteessa, esimerkkinä diodi.

7. Sähkömagnetismi (FY07)

Kurssilla perehdytään sähkömagneettisiin ilmiöihin ja niiden sovelluksiin.

Keskeiset sisällöt

- magneettinen voima, magneettikenttä ja aine magneettikentässä
- varauksinen hiukkanen homogeenisessa sähkö- ja magneettikentässä
- induktiolaki ja Lenzin laki
- pyörrevirrat, generaattori ja itseinduktio
- energian siirto sähkövirran avulla
- tehollisen jännitteen ja sähkövirran mittaaminen sekä impedanssin taajuusriippuvuuden määrittäminen
- värähtelypiiri ja antenni, sähkömagneettinen viestintä
- energiateollisuus ja sähkömagneettinen viestintä
- energiateollisuus ja sähköturvallisuus.

8. Aine ja säteily (FY08)

Tavoitteena on tutustua aineen rakenteeseen, kvantittumiseen, dualismiin, aineen ja energian ekvivalenssiin sekä radioaktiivisuuteen.

Keskeiset sisällöt

- sähkömagneettinen säteily, röntgensäteily, mustan kappaleen säteily
- valosähköilmiö, Comptonin ilmiö, "aurinkotuuli"
- säteilyn hiukkasluonne ja hiukkasen aaltoluonne
- atomimallit, esimerkkinä Bohrin atomimalli
- kvantittuminen, viivaspektri, atomin energiatilat ja energiatasokaavio
- atomiytimen rakenne
- radioaktiivisuus ja säteilyturvallisuus
- massan ja energian ekvivalenssi
- ydinreaktiot ja ydinenergia
- aineen pienimmät osat ja niiden luokittelu.

Soveltavat kurssit

9. Fysiikan ja kemian työkurssi (FY09)

Yo-tehtävien kokeellisuuteen ja jatko-opintoihin valmentavia oppilastoita.

10. Kertauskurssi

Kurssilla tarkennetaan ja täydennetään fysiikan tietoja reaalikoetta varten.

11. Tähtitiede

Katso tiedekurssit

4.10. Kemia

Kemian opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja nykyaikaisen maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus välittää kuvaa kemiasta yhtenä keskeisenä perusluonnontieteenä, joka tutkii ja kehittää materiaaleja, tuotteita, menetelmiä ja prosesseja kestäväen kehityksen edistämiseksi. Opetus auttaa ymmärtämään jokapäiväistä elämää, luontoa ja teknologiaa sekä kemian merkitystä ihmisen ja luonnon hyvinvoinnille tutkimalla aineita, niiden rakenteita ja ominaisuuksia sekä aineiden välisiä reaktioita.

Kemian opetukselle on luonteenomaista kemiallisten ilmiöiden ja aineiden ominaisuuksien havaitseminen ja tutkiminen kokeellisesti, ilmiöiden tulkitseminen ja selittäminen mallien ja rakenteiden avulla, ilmiöiden kuvaaminen kemian merkkikielillä sekä ilmiöiden mallintaminen ja matemaattinen käsittely. Monipuolisin työtavoin ja arviointimenetelmin opiskelijoita ohjataan kemian tietojen ja taitojen sekä persoonallisuuden kaikkien osa-alueiden kehittämiseen. Kemian opetuksen toteutuksessa otetaan huomioon opiskelijoiden opiskelunvalmiudet ja luodaan myönteinen kuva kemiaa sekä sen opiskelua kohtaan.

Opetuksen tavoitteet

Kemian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kemian keskeisimmät peruskäsitteet ja tietää kemian yhteyksiä jokapäiväisen elämän ilmiöihin sekä ihmisen ja luonnon hyvinvointiin
- osaa kokeellisen työskentelyn ja muun aktiivisen tiedonhankinnan avulla etsiä ja käsitellä tietoa elämän ja ympäristön kannalta tärkeistä kemiallisista ilmiöistä ja aineiden ominaisuuksista sekä arvioida tiedon luotettavuutta ja merkitystä
- osaa tehdä ilmiöitä koskevia kokeita ja oppii suunnittelemaan niitä sekä osaa ottaa huomioon työturvallisuuskohdat
- osaa tulkita ja arvioida kokeellisesti tai muutoin hankkimaansa tietoa ja keskustella siitä sekä esittää sitä muille
- perehtyy tieto- ja viestintätekniikan mahdollisuuksiin tiedonhankinnan ja mallintamisen välineinä
- perehtyy nykyaikaiseen teknologiaan teollisuudessa ja ympäristötekniikassa
- osaa käyttää kemiallista tietoa kuluttajana terveyden ja kestäväen kehityksen edistämässä sekä osallistuttaessa luontoa, ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan.

Arviointi

Kemiassa arvioinnin kohteena on kemiallisen tiedon ymmärtäminen sekä soveltamisen taito. Arvioinnissa tulee lisäksi ottaa huomioon kokeellisen tiedonhankinnan ja -käsittelytaitojen kehittyminen, johon kuuluvat

- havaintojen tekeminen, mittausten ja kokeiden suunnittelu ja toteutus
- työvälineiden ja reagenssien turvallinen käyttö
- tulosten esittäminen sekä suullisesti että kirjallisesti
- tulosten tulkitseminen, mallintaminen ja arviointi
- johtopäätösten tekeminen ja soveltaminen.

Kemiassa arvioinnin menetelminä käytetään kurssikokeita, osallistumisaktiivisuuden seuranta, kokeellista työskentelyä, työselostuksia, projektitöitä, esitelmiä tai tutkielmia. Lisäksi opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti.

Mikäli oppilas opiskelee kemiaa vain yhden kurssin, hän saa päättöarvosanakseen sen kurssin arvosanan tai suoritusmerkinnän. Jos oppilas opiskelee kemiaa enemmän kuin yhden kurssin, päättöarvosana määräytyy pakollisen ja syventävien kursien keskiarvon perusteella. Soveltavan kurssin hyvä arvosana voi korottaa keskiarvon perusteella määräytyvää päättöarvosanaa.

Aihekokonaisuudet

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjäyys

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjäyys –aihekokonaisuuden tavoitteena on kemian kursseissa kasvattaa opiskelijoita osallistuviksi, vastuuntuntoisiksi ja ajatteleviksi kansalaisiksi. Opiskelija ymmärtää kemikaalien merkityksen yksilölle, yrityksille ja yhteiskunnalle.

Hyvinvointi ja turvallisuus

Kemian opiskelu auttaa ymmärtämään erilaisten aineiden vaikutuksia ja luomaan sen pohjalta turvallisen elinympäristön.

Kestävä kehitys

Kestävän kehityksen tavoitteena on luonnonvarojen järkevä ja kohtuullinen käyttö sekä päästöjen rajoittaminen. Kulutusta vähentämällä ja järkeistämällä voidaan ympäristölle haitallisten aineiden määrää vähentää. Opetuksen tavoitteena on saada opiskelijasta aktiivinen kestävän kehityksen edistäjä. Opiskelija ymmärtää raaka-aineiden rajallisuuden ja tuotteiden kierrätyksen.

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus

Lukion kemian opetuksen tavoitteena on saada opiskelija ymmärtämään kemian teollisuutemme merkitys kansainvälisessä mittakaavassa. Kursseilla tutustutaan suomalaisen kemian teollisuuden historiaan ja nykypäivään. Kehitys varhaisesta

puunjalostusteollisuudesta nykypäivän biokemialliseen osaamiseen ovat luoneet pohjaa suomalaisen kulttuuri-identiteetin tieto-taito-osaajina.

Teknologia ja yhteiskunta

Uusien raaka-aineiden käyttöönotto ja korvaavien aineiden kehittäminen ovat tärkeässä asemassa nyky-yhteiskunnassamme. Uusia merkittäviä tuotteita on kehitetty mm. tekstiilituotannossa ja metalleja korvaavien hiilikuitujen ja keraamisten aineiden tuotannossa. Kemiallinen tutkimus ja kemian tuotteet ovat tärkeitä myös hyödynnettäessä maata ravinnon tuottamiseen. Kemian opiskelijaa kannustetaan ottamaan kantaa teknologian kehittämiseen sekä osallistumaan yksilönä ja yhteiskunnan jäsenenä sitä koskevaan päätöksentekoon.

Viestintä- ja mediaosaaminen

Kemian kursseilla opiskelijaa ohjataan mediakriittisyyteen. Opiskelijat oppivat käyttämään mediaa monipuolisesti tiedonhankinnassa ja välittämisessä, ja lisäksi ymmärtävät tekijänoikeuksien merkityksen.

Pakollinen kurssi

1. Ihmisen ja elinympäristön kemia (KE1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kuvan kemiasta, sen mahdollisuuksista ja merkityksestä
- syventää aiemmin opittujen kemian perusteiden ymmärtämistä kurssilla käsiteltävien asioiden yhteydessä
- osaa orgaanisten yhdisteiden rakenteita, niiden ominaisuuksia ja reaktioita sekä ymmärtää niiden merkityksen ihmiselle ja elinympäristölle
- tuntee erilaisia seoksia sekä niihin liittyviä käsitteitä
- kehittää tietojen esittämisessä ja keskustelussa tarvittavia valmiuksia
- oppii kokeellisen työskentelyn, kriittisen tiedonhankinnan ja -käsittelyn taitoja
- osaa tutkia kokeellisesti orgaanisten yhdisteiden ominaisuuksia ja reaktioita, tuntee erotus- ja tunnistamismenetelmiä sekä osaa valmistaa liuoksia.

Keskeiset sisällöt

- orgaanisia yhdisteryhmiä kuten hiilivetyjä, orgaanisia happiyhdisteitä, orgaanisia tyyppiyhdisteitä sekä niiden ominaisuuksia ja sovelluksia
- orgaanisissa yhdisteissä esiintyvät sidokset sekä poolisuus
- erilaiset seokset, ainemäärä, pitoisuus
- orgaanisten yhdisteiden hapettumis- ja pelkistymisreaktioita sekä protoninsiirto-reaktioita.

Syventävät kurssit

2. Kemian mikromaailma (KE2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee aineen rakenteen ja ominaisuuksien välisiä yhteyksiä

- osaa käyttää aineen ominaisuuksien päättelyssä erilaisia kemian malleja, taulukoita ja järjestelmiä
- ymmärtää orgaanisten yhdisteiden rakenteita ja tuntee rakenteen määrittämisessä käytettäviä menetelmiä
- osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen aineiden rakenteeseen, ominaisuuksiin ja reaktioihin liittyviä ilmiöitä.

Keskeiset sisällöt

- alkuaineiden ominaisuudet ja jaksollinen järjestelmä
- elektroniverhon rakenne ja atomiorbitaalit
- hapetuslukujen määräytyminen ja yhdisteen kaava
- kemiallinen sidos, sidosenergia ja aineen ominaisuudet
- atomiorbitaalien hybridisoituminen ja orgaanisten yhdisteiden sidos- ja avaruus-rakenne
- isomeria.

3.Reaktiot ja energia (KE3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kemiallisen reaktion tapahtumiseen vaikuttavia tekijöitä sekä niiden merkityksen elinympäristössä (teollisuus)
- ymmärtää energian sitoutumisen ja vapautumisen kemiallisissa reaktioissa sekä niiden merkityksen yhteiskunnassa
- osaa kirjoittaa reaktioyhtälöitä ja käsitellä reaktioita matemaattisesti
- osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen reaktioihin, reaktionopeuteen ja -mekanismeihin liittyviä ilmiöitä.

Keskeiset sisällöt

- kemiallisen reaktion symbolinen ilmaisu
- epäorgaanisia ja orgaanisia reaktiotyyppejä, mekanismeja sekä sovelluksia
- stoikiometrisia laskuja, kaasujen yleinen tilanyhtälö
- energianmuutokset kemiallisessa reaktiossa
- reaktionopeus ja siihen vaikuttavat tekijät.

4. Metallit ja materiaalit (KE4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee teollisesti merkittäviä raaka-aineita sekä niiden jalostusprosesseja
- tuntee hapettimia ja pelkistimiä ja niiden käyttöä sekä osaa kirjoittaa hapettumis-pelkistymisreaktioita
- osaa sähkökemiallisten ilmiöiden periaatteet sekä niihin liittyviä kvantitatiivisia sovelluksia
- tuntee erilaisia materiaaleja, niiden koostumusta, ominaisuuksia ja valmistusmenetelmiä sekä kulutustavaroiden ympäristövaikutusten arviointiin käytettäviä menetelmiä
- osaa tutkia kokeellisesti ja malleja käyttäen metalleihin ja sähkökemian liittyviä ilmiöitä.

Keskeiset sisällöt

- sähkökemiallinen jännitesarja, normaalipotentiali, kemiallinen pari ja elektrolyysi

- hapettumis-pelkistymisreaktiot
- metallit ja epämetallit sekä niiden happi- ja vety-yhdisteet
- bio- ja synteettiset polymeerit, komposiitit.

5. Reaktiot ja tasapaino (KE5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää reaktion tasapainotilan muodostumisen ja niihin liittyviä laskennallisia tasapainosovelluksia
- ymmärtää tasapainon merkityksen ja tutustuu tasapainoon teollisuuden prosesseissa ja luonnon ilmiöissä
- osaa tutkia kokeellisesti ja malleja käyttäen kemialliseen tasapainoon liittyviä ilmiöitä.

Keskeiset sisällöt

- reaktiotasapaino
- happo-emästasapaino, vahvat ja heikot protolyytit, puskuriliuokset ja niiden merkitys
- liukoisuus ja liukoisuustasapaino
- tasapainoon liittyvät graafiset esitykset.

6. Lukion keskeinen kemia (KE6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa koota lukion kemian keskeisimmät sisällöt
- osaa valmistautua ylioppilaskirjoitusten kemian kokeeseen
- kehittää kemian kokonaisuuksien ymmärtämistä jatko-opintoja varten.

Keskeiset sisällöt

- Aineen rakenne ja ominaisuudet
- Kemiallinen reaktio
- Sähkökemia
- Orgaaninen kemia
- Kemiallinen tasapaino.

4.11. Uskonto

4.11.1 Evankelis-luterilainen uskonto

Uskonnonopetuksen keskeinen tehtävä on perehdyttää opiskelija omaan uskontoonsa, sen kulttuuriperintöön sekä uskonnosta nousevaan elämäntieteelliseen ja eettiseen ajatteluun. Muihin uskontoihin tutustutaan niiden omista lähtökohdista käsin. Uskonnonopetuksessa uskontoa tarkastellaan laajasti osana kulttuuria ja yhteiskuntaa sekä yhteisön ja yksilön elämää.

Uskonnonopetus on erilaisia näkemyksiä huomioon ottavaa ja yksilöllistä vaakaumusta kunnioittavaa. Oppiaineen opetuksessa hyödynnetään viimeaikaista teologista ja uskontotieteellistä tutkimusta. Koska uskonto on osa kulttuuria ja yh-

teiskuntaa, uskonnonopetuksella on luontaiset kytkennät myös humanistis-yhteiskunnallisiin tieteisiin ja taideaineisiin.

Uskonnonopetuksessa luodaan edellytykset ymmärtää uskontoja ja soveltaa tätä tietoa oman maailmankatsomuksen, kulttuurin ja yhteiskunnan jäsentämisessä sekä kulttuurien välisessä vuorovaikutuksessa. Opetuksessa käytetään hyväksi uskontojen omia lähteitä, tutkimusta ja eri medioiden välittämää ajankohtaista materiaalia. Opetuksessa painottuvat aktivoivat työtavat, joiden avulla uskonnon sisältöjä liitetään opiskelijoiden kokemusmaailmaan ja autetaan heitä prosessoimaan ja sisäistämään kurssien sisältöjä ja kasvamaan asetettujen tavoitteiden suuntaan.

Opetuksen tavoitteet

Uskonnon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee uskontoihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa niin, että hän ymmärtää uskonnon merkityksen ja vaikutuksen niin yksityisen ihmisen ja yhteisön elämässä kuin yhteiskunnassa ja kulttuurissakin
- hallitsee käsitteitä, tietoa ja taitoa, joiden avulla hän osaa pohtia ja analysoida erilaisia uskontoihin liittyviä kysymyksiä
- kykenee rakentamaan, jäsentämään ja arvioimaan omaa maailmankatsomustaan ja kulttuuri-identiteettiään sekä arvostaa oman kulttuurinsa ja muiden kulttuurien uskonnollista perinnettä
- kunnioittaa ihmisiä, joilla on erilainen vakaumus ja pystyy elämään ja toimimaan eri kulttuureista tulevien ja eri tavoin ajattelevien ja uskovien ihmisten kanssa monikulttuurisessa yhteiskunnassa ja maailmassa
- ymmärtää henkilökohtaisen vastuun merkityksen sekä tiedostaa erilaisten eettisten ratkaisujen taustalla vaikuttavat arvot ja niiden merkityksen
- hallitsee uskonnollisiin ja moraalisiin kysymyksiin liittyviä keskustelu- ja ajattelutaitoja sekä uskontoihin liittyvän tiedon itsenäistä hankintaa ja kriittistä arviointia.

Arviointi

Uskonnon opetuksessa arviointi kohdistuu katsomuksellisten ajattelutaitojen hallintaan, joka tarkoittaa kykyä yhdistellä, eritellä ja arvioida uskontoja, uskonnon ja kulttuurin sekä uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutusta. Opetuksessa opiskelijoita ohjataan arvioimaan asetettujen ja omien tavoitteiden saavuttamista. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan työn määrä ja laatu sekä opiskelijoiden yksilölliset taidot. Arvioinnin tulee kannustaa opiskelijoita oman työskentelynsä suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen.

Uskonnon opetusjärjestelyt

Uskonnon opiskelun perustana on UE1 suorittaminen. Tämän jälkeen opiskelija voi valita kiinnostuksensa mukaan kurssien suoritusjärjestyksen.

Pakolliset kurssit

1. Uskonnon luonne ja merkitys (UE1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tietää, millainen ilmiö uskonto on, ja tuntee Raamatun ominaislaadun pyhän kirjallisuuden edustajana
- ymmärtää uskonnon yleismaailmallisen luonteen, uskonnoissa ilmenevät kysymyksenasettelut ja uskonnon nivoutumisen kulttuuriin ja yhteiskuntaan
- saa aineksia ja käsitteellisiä välineitä oman maailmankatsomuksensa jäsentämiseen
- tuntee Raamatun vaikutuksen länsimaisessa kulttuurissa ja Raamatun tutkimuksen osana uskonnon tutkimusta
- oppii pyhyiden ymmärtämisen avulla kunnioittamaan ihmisiä, joilla on erilainen vakaumus.

Keskeiset sisällöt

- uskonnon määrittely ja tutkiminen
- uskonnon ydinkysymykset
- uskonto yhteisössä ja yksilön kokemuksessa
- Raamattu pyhänä kirjallisuutena
- yleispiirteet Raamatun synnystä ja sisällöstä
- Raamatun tutkimus- ja tulkintavat
- Raamatun vaikutukset maailmankuvaan ja kulttuuriin.

2. Kirkko, kulttuuri ja yhteiskunta (UE2)

Tavoitteet

Kursin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, miten kristillinen kirkko on muotoutunut, levinnyt ja vaikuttanut ympäristöönsä eri aikoina ja miten se on ollut vuorovaikutuksessa aikansa kulttuurin ja yhteiskunnan kanssa
- tuntee kirkon opin rakentumisen, jumalanpalveluselämän ja taiteen vuorovaikutuksen, sekä kirkon poliittisen ja sosiaalisen merkityksen historian eri vaiheissa
- ymmärtää, miten kristinusko vaikuttaa erilaisina kirkkokuntina eri puolilla maailmaa
- osaa analysoida erilaisten kristillisten perinteiden ilmenemistä nykyajassa ja ymmärtää näihin sisältyvän yhteisen, ekumeenisen perustan.

Keskeiset sisällöt

- kristillisen kirkon synty
- alkukirkosta idän ja lännen kirkon eroon
- lännen kirkko keskiajalla
- idän kirkon kehitys
- reformaatio ja kirkkojen kehitys uudella ajalla
- nykyinen kristinusko ja kirkkojen rooli nykyajan maailmassa
- kirkkojen ja uskontojen välinen vuoropuhelu.

3. Ihmisen elämä ja etiikka (UE3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee eettisen kysymyksenasettelun ja ymmärtää elämänkysymysten ja eettisen pohdinnan merkityksen
- saa käsitteellisiä välineitä eettisten kysymysten tarkasteluun
- ymmärtää tekevänsä päivittäin moraalisia valintoja ja tietää olevansa vastuussa ratkaisuksistaan

- saa perustiedot ihmisen elämänkysymyksistä ja ajankohtaisista etiikan aiheista ja osaa kytkeä ne uskonnon kannalta keskeisiin kysymyksenasetteluihin
- ymmärtää Raamatun yhteyden elämänkysymyksiin ja etiikkaan
- ymmärtää kristinuskon ja etiikan yhteyden, erityisesti luterilaisen etiikan keskeisen sisällön ja kirkkojen eettisten kannanottojen taustalla olevia teologisia perusteita.

Keskeiset sisällöt

- ihmisen tärkeät elämänkysymykset: Elämän tarkoitus, kärsimys, kuolema
- kristillinen käsitys Jumalasta, ihmisestä, luonnosta ja pelastumisesta
- hyvän ja pahan käsitteet
- kristillinen etiikka ja etiikan teoriat
- yksilöeettisiä kysymyksiä
- yhteiskuntaeettisiä kysymyksiä.

Syventävät kurssit

4. Uskontojen maailmat (UE4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee maailmanuskontojen ominaispiirteet
- ymmärtää uskontoihin liittyvän sisäisen monimuotoisuuden ja niiden vaikutuksen ajatteluun, kulttuuriin ja yhteiskuntaan
- ymmärtää eri uskonnoissa ilmenevien ihmiselämän peruskysymysten samankaltaisuuden ja oppii arvostamaan muiden kulttuurien uskonnollista ja eettistä perinnettä.

Keskeiset sisällöt

Kurssilla käsitellään hindulaisuutta, buddhalaisuutta, Kiinan ja Japanin uskontoja, juutalaisuutta ja islamia alla olevien teemojen näkökulmasta. Lisäksi tarkastellaan luonnonkansojen uskontojen yhteisiä piirteitä

- uskontojen levinneisyys ja kannattajamäärät
- uskontojen pyhät kirjat ja oppi
- uskontojen eettiset ohjeet
- uskontojen kultit ja rituaalit
- uskontojen suuntaukset
- uskonnot ja yhteiskunta.

5. Mihin suomalainen uskoo? (UE5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy suomalaisen uskonnollisuuden historiallisiin juuriin
- perehtyy kansankirkkoihimme ja uskonnollisiin yhteisöihimme
- tuntee kansankirkkojemme toiminnan sekä koti- että ulkomailta, hallinnon ja mahdollisuudet vaikuttaa niissä
- tuntee uskonnon vaikutuksen yhteiskuntaan ja kulttuurin eri alueisiin.

Keskeiset sisällöt

- kristinuskon tulo Suomeen, sen kehitys ja vaikutukset nykypäiviin saakka
- kirkkomme herätysliikkeet sekä muut Suomen uskonnolliset liikkeet ja yhteisöt

- kirkkojemme toiminta ja työmuodot
- kirkkojemme organisaatio ja hallinto paikallisseurakunnasta koko kirkkoon
- kirkon ja uskonnon vaikutus yhteiskuntaan ja kulttuuriin.

Soveltavat kurssit

6. Raamattutieto (UE6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Raamatun synnyn, muotoutumisen, merkityksen ja vaikutuksen eri aikoina
- ymmärtää sen merkityksen pyhänä kirjana ja vaikutuksen länsimaiseen kulttuuriin
- pohtii Raamatun vaikutusta ja merkitystä ihmisen elämänkysymyksiin
- perehtyy Raamatun tutkimukseen ja tulkintaan.

Keskeiset sisällöt

- yleiskuva Raamatun synnystä, kirjoittajista, kielestä ja teksteistä
- Vanhan testamentin ja Uuden testamentin sisällöt
- Vanhassa testamentissa laki, profeetat ja keskeiset elämänkysymykset
- Uudessa testamentissa Jeesuksen elämä, toiminta, opetukset, sanoma ja merkitys sekä Paavalin elämä, toiminta ja merkitys
- Raamatun kääntäminen, tutkimus ja tulkinta.

7. Tunne itsesi (UE7)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on

- rohkaista opiskelijaa oman minän, tietoisuutensa ja tarpeittensa hahmottamisessa
- innostaa itsetutkistelun aloittamiseen
- pyrkiä ohjaamaan opiskelijaa oman perusrakenteensa ja minän kehittymisen tuntemiseen
- pyrkiä ohjaamaan opiskelijaa ymmärtämään oman perheensä ja sukunsa ominaislaatuja sekä tarkastelemaan omaa ja perheenjäsentensä elämänkaarta
- pyrkiä etsimään vastauksia siihen, miten välttää pahimmat parisuhteen karikat
- innostaa nuorta elämään omana itsenään.

Keskeiset sisällöt

- minäkuvan avartuminen
- itsetunnon vahvistuminen
- omien vahvuuksien ja heikkouksien tunteminen
- perhesuhteiden peruspiirteiden tunteminen
- ristiriitatilanteiden hallitseminen
- elämän perusarvojen vahvistaminen
- vastuuseen kasvaminen.

Kurssi 7 toteutetaan noin joka toinen vuosi yhteistyössä seurakunnan kanssa uskonnon ja psykologian synteessä. Kurssi koostuu sekä kouluopetus- että leirikoulujaksoista.

8. Uskonnon kertauskurssi (UE8)

Uudistuneen ylioppilastutkinnon yhteiskuntaopin kokeeseen valmentava kurssi.

4.11.2 Ortodoksinen uskonto

Pakolliset kurssit

1. Ortodoksinen maailma (UO1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee kirkon synnyn ja kehityksen sekä kirkon nykyisyyttä muovanneet tekijät
- ymmärtää oman kirkkonsa muotoutumisen historian kuluessa
- tuntee ortodoksisia paikalliskirkkoja sekä niiden historiallista ja kulttuurista merkitystä
- näkee oman uskonnollisen perinteensä osana historiallista ketjua.

Keskeiset sisällöt

- varhaiskirkko
- Bysantin aika – oppi ja hallinto määräytyvät
- idän ja lännen kirkon ero
- Venäjän kirkko ja muut ortodoksiset paikalliskirkot
- orientaliset kirkot
- lännen kirkot.

2. Uskonoppi ja etiikka (UO2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee ortodoksisen kirkon opin lähteet ja perusteet
- hahmottaa eri kirkkojen opillisia eroja ja eriävään kehitykseen johtaneita syitä
- tuntee ortodoksisen ihmiskuvan ja etiikan perusteet sekä ymmärtää, kuinka näiden pohjalta kirkko voi muodostaa eettisiä kannanottoja uusiin esille tuleviin kysymyksiin
- ymmärtää, että eri maiden ortodoksiset kirkot voivat päätyä erilaisiin eettisiin tulkintoihin.

Keskeiset sisällöt

- ortodoksisen opin lähteet ja pyhän käsite
- Pyhä Kolminaisuus
- Jumalansynnyttäjä
- pyhät ihmiset ja ajan pyhittäminen
- ortodoksinen ihmiskuva
- yksilö- ja yhteisöeettisiä kysymyksiä.

3. Raamattutieto (UO3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Raamatun synnyn ja rakenteen sekä taustalla vaikuttaneen kulttuurihistorian
- hahmottaa jumalakuvan kehityksen historian kuluessa ja Raamatun sisällä sekä messiasodotuksen syntymisen ja täyttymisen Palestiinassa
- tuntee Raamatun käytön ortodoksisessa kirkossa ja sen liturgisessa elämässä
- ymmärtää eri Raamatun kirjojen merkityksen tämän päivän kristinuskolle ja erityisesti ortodoksiselle kirkolle sekä Raamatun merkityksen etiikan muotoutumisessa
- osaa omatoimisen Raamatun käytön.

Keskeiset sisällöt

- Jumala ja ihminen Pentateukissa
- viisaukirjallisuus
- profeetat ja messiasodotus
- evankeliumien synty ja niiden erityispiirteet
- Jeesuksen henkilö
- Apostolien tekojen kuvaus kirkon ensi vaiheista
- Paavali ja hänen kirjeensä.

Syventävät kurssit

4. Uskontojen maailmat (UO4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee maailmanuskontojen ominaispiirteet
- ymmärtää uskontoihin liittyvän sisäisen monimuotoisuuden ja niiden vaikutuksen ajatteluun, kulttuuriin ja yhteiskuntaan
- ymmärtää eri uskonnoissa ilmenevien ihmiselämän peruskysymysten samankaltaisuuden ja oppii arvostamaan muiden kulttuurien uskonnollista perinnettä.

Keskeiset sisällöt

Kurssilla käsitellään hindulaisuutta, buddhalaisuutta, Kiinan ja Japanin uskontoja, juutalaisuutta ja islamia alla olevien teemojen näkökulmasta. Lisäksi tarkastellaan kristillisperäisiä uskontoja ja uususkontoja

- uskontojen levinneisyys ja kannattajamäärät
- uskontojen pyhät kirjat ja oppi
- uskontojen eettiset ohjeet
- uskontojen kultit, rituaalit ja taide
- uskontojen suuntaukset
- uskonnot ja yhteiskunta.

5. Ortodoksinen Suomi (UO5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Suomen ortodoksisen kirkon historian ja nykypäivän
- ymmärtää eri kirkkojen merkityksen suomalaisessa yhteiskunnallisessa kehityksessä
- hahmottaa uskonnon ilmenemisen taiteessa
- tuntee Suomessa elävää monikansallista ortodoksisista kulttuuria

- osaa jäsentää nykyistä uskonnollista tilannetta Suomessa.

Keskeiset sisällöt

- suomalainen muinaisusko
- ortodoksit idän ja lännen välissä
- katollisuudesta luterilaisuuteen
- itsenäisen Suomen ortodoksinen kirkko
- maahanmuuttajien ortodoksinen perinne – ykseys ja erilaisuus
- uskonnollinen tilanne nykypäivän Suomessa.

4.11.3 Muut uskonnot

Muiden uskontojen opetuksessa noudatetaan edellä esitettyjen uskontojen opetussuunnitelmien perusteiden periaatteita, erityisesti kaikille uskontosidonnaisille ryhmille laadittuja tavoitteita.

Muiden uskontojen opetusta varten opetussuunnitelman perusteet annetaan erillisillä päätöksillä. Kurssien koodit muodostetaan käyttäen koodia UX ja kurssin numeroa.

4.12 Elämänkatsomustieto

Elämänkatsomustieto oppiaineena on perustaltaan monitieteinen. Filosofian ohella se hyödyntää niin ihmis-, yhteiskunta- kuin kulttuuritieteitäkin. Elämänkatsomustiedon opetuksessa ihmisiä pidetään luonnollisina, tajunnallisina ja kulttuurisina toimijoina, jotka luovat ja hyödyntävät merkityksiä keskinäisessä kanssakäymisessään. Inhimilliset katsomukset ja käytännöt nähdään yksilöiden, yhteisöjen ja traditioiden vuorovaikutuksen tuloksena syntyneinä. Elämänkatsomustiedon opetus rakentuu ihmiskäsitykselle, joka korostaa ihmisten mahdollisuutta elää vapaina ja keskenään tasavertaisina, aktiivisina ja tavoitteellisina. Oppiaineen opetuksessa painotetaan ihmisten kykyä tutkia maailmaansa ja laajentaa sitä koskevaa tietämystään sekä yhteisellä toiminnallaan tietoisesti ohjata elämäänsä. Näistä lähtökohdista oppiaine tukee opiskelijoiden elämänkatsomuksen ja identiteetin muotoutumista sekä heidän yhteisöllisten hyvän elämän ihanteidensa ja käytäntöjensä hahmottamista.

Elämänkatsomustieto kartuttaa pohdiskelevasti ja keskustellen opiskelijoiden kulttuurista ja katsomuksellista yleissivistystä, toiminnallista arviointikykyä ja tilannetta, eettisiä valmiuksia ja suvaitsevaisuutta sekä keskustelun, kuuntelun ja itseilmaisun taitoja. Katsomuksellisen arviointikyvyn kehittyminen on avain hyvään elämään sekä yksilöllisesti että yhteisöllisesti.

Opetuksen tavoitteet

Elämänkatsomustiedon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija saa tukea

- pyrkimyksilleen
- rakentaa identiteettiään ja elämänkatsomustaan
- laajentaa katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään
- kehittää arvostelu-, harkinta- ja toimintakykyään
- sisäistää ihmisoikeuksien, myönteisen monikulttuurisuuden, yhteiskunnallisen ja globaalin oikeudenmukaisuuden sekä kestäväen kehityksen periaatteet.

Arviointi

Elämäkatsomustiedossa arvioidaan sisällöllisen tiedon omaksumisen ja katsomuksellisen ymmärryksen kehittymisen lisäksi opiskelijan valmiutta tarkastella sekä ilmaista katsomuksellisia aiheita monipuolisesti, taitavasti ja luovasti. Katsomukselliset kysymykset ovat usein henkilökohtaisia, mutta niiden pohdiskelun perustana ovat ajattelun tiedolliset hyveet: Kriittisyys, johdonmukaisuus, ristiriidattomuus ja systemaattisuus. Katsomusten, arvostusten ja uskomusten arviointi- ja ilmaisutavoissa arvostetaan suvaitsevaisuutta, eri näkökulmien ja toisten katsomustapojen huomioimista.

Elämäkatsomustiedon opetusjärjestelyt

Elämäkatsomustiedon opiskelijoiden määrästä ja tuntikehyksestä johtuen koulu tarjoaa vuosittain yhden pakollisen kurssin. Kurssit opetetaan ja opiskellaan kolmena perättäisenä vuotena seuraavassa järjestyksessä: ET1 – ET2 – ET3 tai ET 2 – ET3 – ET1 – tai ET3 – ET1 – ET2. Opiskelu voi siis alkaa millä tahansa pakollisella kurssilla.

Elämäkatsomustieto valinnaisena oppiaineena

Muutkin kuin elämäkatsomustietoa pakollisina kursseina opiskelevat voivat halutesaan suorittaa elämäkatsomustietoa soveltavina kursseina, jotka lasketaan mukaan opiskelijan vähimmäiskurssimäärään.

Pakolliset kurssit

1. Hyvä elämä (ET1)

Kurssilla pohditaan, mitä on hyvä elämä, millaisista aineksista identiteetti ja yksilöllinen elämä koostuvat ja millaiset mahdollisuudet ihmisillä on tavoitella hyvää elämää.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kasvattaa kykyään sitoutua valitsemiinsä moraalisiin periaatteisiin ja haluaan toimia arvostustensa mukaisesti
- kasvattaa valmiutta ja haluaan välittää ja kantaa vastuuta itsestään, toisista ihmisistä, yhteiskunnasta ja luonnosta
- kehittää kykyään nähdä kokonaisuuksia yhä monimuotoisemmaksi käyvässä maailmassa ja näin vahvistaa kykyään muodostaa omaa identiteettiään ja elämäkatsomustaan
- oppii arvioimaan uskomuksia ja elämäkatsomuksia koskevia väitteitä
- kehittää taitojaan ilmaista identiteettiään ja elämäkatsomustaan sekä niihin liittyviä näkemyksiään ja tuntemuksiaan suvaitsevaisesti, johdonmukaisesti ja luovasti.

Keskeiset sisällöt

Peruskäsitteet:

- elämäkatsomus
- elämäkatsomustieto
- hyvä elämä
- minuus
- identiteetti.

Hyvä elämä:

- ihmisen perustarpeita
- maallisia ja uskonnollisia hyvän elämän malleja.

Ihmisen yksilöllisen olemassaolon peruskysymykset:

- vapaa tahto ja valinnat
- syntymä ja kuolema
- optimismi, pessimismi ja realismi.

Elämänhallinnon keinot:

- yksikön mahdollisuudet vaikuttaa elämäänsä
- perimän ja ympäristön merkitys
- identiteetin muodostaminen ihmisen elämänkaaren aikana sekä eettiset valinnat eri elämänvaiheissa
- yksiköllinen elämä ennen sekä nykyisessä monien mahdollisuuksien yhteiskunnassa
- hyveitä ja paheita koskevia käsityksiä ennen ja nyt sekä niiden suhde elämäntapoihin ja tottumuksiin.

Asioita tarkastellaan ajankohtaismateriaalin avulla sekä oppilaiden alustusten ja oppilaiden esittämien eettisten kysymysten pohjalta. Keskusteltuja, väittelyitä ja muiden näkökantojen kuuntelemista. Oppilaita rohkaistaan omiin perusteltuihin kannanottoihin.

2. Maailmankuva (ET2)

Kurssilla pohditaan maailmankuvan muodostumista ja maailmankuvien eroja. Kurssilla perehdytään maailman käsitteellistämisen tapoihin sekä tiedon ja eri yhteisöllisten instituutioiden merkitykseen siinä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija:

- oppii tuntemaan historiallisesti merkittäviä ja nykyajassa vaikuttavia maailmankuvia sekä kasvattaa tietämystään niiden perustalla olevista uskomusjärjestelmistä
- oppii kysymään ja arvioimaan väitteiden ja uskomusjärjestelmien perusteluja
- kehittää ymmärrystään eri instituutioiden merkityksestä maailmankuvan muokkaajina ja välittäjinä
- jäsentää omaa maailmankuvaansa samalla pitäen sen avoimena mielekkäälle keskustelulle

Keskeiset sisällöt

- maailmankuvan, maailmankatsomuksen ja elämänkatsomuksen käsitteet ja niiden keskinäinen suhde
- maailmankuvan rakenne ja ydinalueet: Käsityksiä ihmisestä, yhteiskunnasta, kulttuurista ja luonnosta sekä todellisuuden rakenteesta
- maalliset ja uskonnolliset katsomukset maailmankuvan perustana: Tieteiden, näennäistieteiden ja uskontojen rajankäynti
- koulu, media ja taide maailmankuvaa luovina ja välittävinä instituutioina
- länsimaisen maailmankuvan murrokset ja mullistajat
- kokemusten, arkikäsitysten ja uskomusten synty ja tiedollinen luotettavuus
- maailmankuvien ja tiedon lähteiden järkiperäinen arviointi.

Tutustutaan Raahessa vaikuttaviin maailmankatsomuksiin vierailujen/vierailijoiden tai pienoistutkimusten avulla. Ryhmäkohtaisesti sovitaan, mikä maailmankuvaa välittävistä instituutioista (esim. taide, koulu, media) otetaan opiskelun painopistealueeksi.

3. Yksilö ja yhteisö (ET3)

Kurssilla pohditaan yksilöä, yhteisöllisyyttä, yhteiskuntaa ja ihmisten välistä vuorovaikutusta. Kurssilla perehdytään oikeudenmukaisuuden, ihmisoikeuksien ja demokratian toteutumiseen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija:

- ymmärtää yhteisöllisyyden merkityksen ihmisyydelle ja yksilölliselle identiteetille
- oppii arvioimaan omaa asemaansa yksilönä yhteisöissä ja yhteiskunnassa, kansalaisena valtiossa ja toimijana talousjärjestelmässä
- oppii tarkastelemaan yksilöiden, yhteisöjen ja instituutioiden toimintaa osana yhteiskunnallista vallankäyttöä
- oppii arvioimaan poliittisia keinoja ja päämääriä sekä kasvattaa kykyään ja haluaan rakentavaan yhteiskunnalliseen osallistumiseen
- ymmärtää ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeudenmukaisuuden merkityksen hyvän yhteiskunnan ja tulevaisuuden kannalta.

Keskeiset sisällöt

- ihminen sosiaalisena olentona, yksilöiden vuorovaikutus ja yhteisöllisyys, yksityinen ja julkinen
- vallan käsite, vallan muodot ja valtasuhteet sekä erilaiset vaikuttamiskeinot
- teorioita yhteiskunnan rakenteesta ja muutoksesta
- hyvä kansalainen suomalaisena, eurooppalaisena ja maailmankansalaisena
- ihmisoikeudet ja niiden historia
- poliittiset ihanteet, ideologiat, utopiat ja demokratian muodot
- oikeudenmukaisuus yhteiskunnallisena, maailmanlaajuisena ja ekologisena käsitteenä.

Sovitaan ryhmäkohtaisesti. Oppilastöitä, alustuksia, keskusteluja, haastatteluja ja vierailijoita. Opiskelun viitekehiksenä ovat raahelaisuus, suomalaisuus ja eurooppalaisuus.

Syventävät kurssit

4. Kulttuuriperintö ja identiteetti (ET4)

Kurssilla pohditaan kulttuuriperintöä hyvän elämän lähtökohtana ja hyvän elämän mittana sekä toisaalta jatkuvasti kehittyvänä ja muuttuvana ilmiönä. Kurssilla perehdytään sekä maailman että suomalaisen nyky-yhteiskunnan monikulttuurisuuteen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija:

- oppii tuntemaan kulttuuria merkityksiin perustuvana inhimillisenä toimintana
- tutustuu erilaisiin kulttuuriperintöihin ja niihin liittyviin elämäntapoihin

- kehittää kykyään arvioida ihmisten käsityksiä ja tekoja suhteessa heidän omiin arvostuksiinsa ja uskomusjärjestelmiinsä
- oppii suvaitsevaisuutta erilaisia elämänkatsomuksellisia ratkaisuja ja identiteetti- valintoja kohtaan
- perehtyy suomalaisen identiteetin ilmenemismuotoihin
- ymmärtää rasismia, muukalaisvihan ja syrjinnän ihmisoikeusloukkauksina.

Keskeiset sisällöt

- kurssin käsite ja merkitys ennen ja nyt
- identiteetti, etnisuus ja kulttuuriperintö
- saamelaiset, suomalaiset ja eurooppalaiset kulttuuripiirteet ja niiden nykyinen merkitys
- kulttuurien ja sivilisaatioiden vuorovaikutus
- etninen ja kulttuurinen moninaisuus Suomessa ja maailmassa
- elämä monikulttuurisessa yhteiskunnassa
- etnosentrisuus sekä rasismia ja suvaitsevaisuuden historiaa.

5. Maailman selittäminen katsomusperinteissä (ET5)

Kurssilla pohditaan erilaisia tapoja selittää maailmaa myyttisissä, uskonnollisissa ja katsomuksellisissa perinteissä. Kurssilla perehdytään erilaisten katsomusten syntyyn, historiaan ja tutkimukseen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija:

- kehittää herkkyyttä arvioida arvostuksissa ja uskomusjärjestelmissä esiintyviä eroja ja yhtäläisyyksiä
- oppii arvioimaan uskomuksia ja elämänkatsomuksia koskevia väitteitä
- tuntee eri kulttuureissa vaikuttavia ja tärkeinä pidettyjä uskomusjärjestelmiä ja elämänkatsomuksellisia ratkaisuja sekä kasvattaa tietämystään niiden taustoista sekä niiden välittymisestä nykyajassa
- ymmärtää myyttien ja uskonnollisten käsitysten historiallisen synnyn ja nykyisen merkityksen maailman ilmiöiden selittäjinä
- oppii hahmottamaan maailman selittämistä eurooppalaisessa kulttuuriperinnössä.

Keskeiset sisällöt

- maailman myyttinen selittäminen ennen ja nyt
- uskonnon ja uskonnollisuuden olemus
- uskontokritiikki: Sosiologinen, moraalinen, antropologinen ja psykologinen
- ateismi ja agnostismi
- sekulaarin humanismin ja vapaa-ajattelun historiaa ja nykysuuntauksia
- humanismi ja kristinusko länsimaiden katsomuksellisina perusvirtauksina.

4.13 Filosofia

Filosofinen ajattelu käsittelee koko todellisuutta, sen monimuotoista hahmottamista sekä ihmisen toimintaa siinä. Filosofian erityisluonne on sen tavassa jäsentää ongelmia käsitteellisesti, järkipäisesti ja keskustellen. Filosofian opiskelu lukiossa tukee opiskelijoiden yksilöllistä kehitystä ja edistää yleisiä oppimisen ja ajattelun valmiuksia, joita tarvitaan muuttuvassa ja monimutkaisessa yhteiskunnassa. Filoso-

fiassa opiskeltavat tiedolliset kokonaisuudet ovat välttämättömiä kulttuuriperinnön ja nykykulttuurin ymmärtämiseksi.

Filosofian käytännön merkitys perustuu siihen, että opiskelija oppii jäsentämään käsitteellisesti arvoja, normeja ja merkityksiä koskevia kysymyksiä. Filosofian opiskelu auttaa näkemään, mitä merkitystä erilaisilla tiedoilla ja taidoilla on yksilölle ja yhteiskunnalle. Tietojen ja taitojen erikoistumisen vastapainona filosofian opiskelu opettaa hahmottamaan laajempia käsitteellisiä kokonaisuuksia ja yhteyksiä. Se auttaa näkemään, miten eri tieteenalojen ja ajatteluperinteiden käsitykset todellisuudesta, arvoista ja normeista voivat muodostaa keskenään johdonmukaisia kokonaisuuksia tai olla keskenään ristiriidassa. Filosofia kehittää arvostelukykyä.

Filosofian opetus edistää luovan ja itsenäisen ajattelun kehitystä. Filosofianssa annetaan runsaasti tilaa opiskelijoiden yksilöllisten näkemysten muodostamiselle. Kun opiskelijat paneutuvat filosofian peruskysymyksiin, joihin ei ole yksinkertaisia ratkaisuja, he oppivat muodostamaan ja perustelemaan omia näkemyksiään sekä samalla kunnioittamaan toisenlaisia perusteltuja näkemyksiä. Mutkikkaiden kysymysten pohdiskelu ryhmässä kasvattaa opiskelijoissa kykyä luottaa omiin yksilöllisiin mahdollisuuksiinsa selvittää vaikeitakin ongelmia. Filosofian opiskelu tukee oppilaiden kasvua aktiivisiksi, vastuullisiksi ja suvaitsevaisiksi kansalaisiksi.

Opetuksen tavoitteet

Filosofian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa hahmottaa filosofisia ongelmia ja niiden erilaisia mahdollisia ratkaisuja
- osaa jäsentää puhetta ja tekstiä käsitteellisesti sekä tunnistaa väitteitä ja niiden perusteluja
- ymmärtää erilaisten filosofisten käsitysten perusteluja sekä pystyy keskustelemaan niistä johdonmukaisesti ja järkevästi
- hallitsee yleisivistävät perustiedot sekä filosofian historiasta että nykysuuntauksista ja osaa suhteuttaa niitä yhteiskunnan ja kulttuurin ilmiöihin.

Arviointi

Filosofiassa arvioidaan käsitteiden ja teorioiden omaksumista sekä kykyä ilmaista omaa filosofista ajattelua. Opiskelijan suhde filosofisiin kysymyksiin on yksilöllinen, mutta kysymysten käsittelyn perustana ovat ajattelun tiedolliset hyveet: Kriittisyys, johdonmukaisuus, ristiriidattomuus ja järjestelmällisyys.

Filosofian opetusjärjestelyt

Filosofian opiskelun perustana on F11 suorittaminen. Tämän jälkeen opiskelija voi valita kiinnostuksensa mukaan kurssien suoritusjärjestyksen.

Pakollinen kurssi

1. Johdatus filosofiseen ajatteluun (F11)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa filosofisia ongelmia ja niiden erilaisia mahdollisia ratkaisuja, ymmärtää, miten filosofiassa käsitteellistetään todellisuutta, tietämistä, toimintaa ja arvoja

- tunnistaa erilaisia filosofisia, tieteellisiä ja arkisia käsityksiä todellisuudesta, sen tietämisestä ja siinä toimimisesta
- hahmottaa kuvailevien ja normatiivisten väitteiden eroja ja osaa perustella käsityksiä hyvästä ja oikeasta.

Keskeiset sisällöt

- mitä filosofia on, filosofisten kysymysten luonne ja niiden suhde käytännöllisiin, tieteellisiin ja uskonnollisiin kysymyksiin, filosofian keskeiset osa-alueet
- todellisuuden luonnetta koskevia filosofisia perusnäkömymiä: Hengen ja aineen suhde, vapaus ja välttämättömyys
- tietoa ja tietämistä koskevia filosofisia perusnäkömymiä ja niiden suhde tieteellisiin ja arkisiin näkökulmiin: Tieto, totuus ja perustelu, käsitteellisen ja kokemuksellisen suhde tiedon muodostumisessa
- yksilön ja yhteiskunnan suhde filosofisena kysymyksenä, oikeudenmukaisuuden ja vapauden käsitteet
- hyvän ja oikean käsitteet, toimintaa ohjaavien moraalisten arvojen luonne ja suhde tosiasioihin sekä muihin arvoihin kuten kauneuteen, hyvää elämää ja onnellisuutta koskevia filosofisia näkömymiä.

Pyritään jäsentämään opiskelijalle filosofian eri osa-alueet. Kurssilla tutustutaan filosofiseen tutkimukseen, käydään keskusteluita ja väittelyjä esiin tulevista kysymyksistä. Filosofian klassikoihin tutustutaan opiskelijoiden esitelmien ja alustusten avulla.

Syventävät kurssit

2. Filosofinen etiikka (FI2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy filosofisen etiikan tärkeimpiin ongelmiin, käsitteisiin ja teorioihin
- osaa arvioida elämää ja toimintaa moraalista näkökulmista sekä perustella arvioitaan etiikan käsittein
- kykenee jäsentämään omia moraalisia ratkaisujaan ja perusteitaan filosofisen etiikan välinein
- oppii kriittisyyttä ja suvaitsevaisuutta niin itseä kuin toisia kohtaan.

Keskeiset sisällöt

- moraalit ja sitä pohtiva soveltava ja normatiivinen etiikka sekä metaetiikka
- moraalisia arvoja ja normeja koskevien vakaumusten erilaiset perustat, moraalin suhde oikeuteen ja uskuntoon, järjen ja tunteiden asema moraalissa vakaumuksissa
- moraalisten arvojen ja normien objektiivisuus ja subjektiivisuus, kysymys eettisten perusteiden tiedollisuudesta ja eettisten totuuksien mahdollisuudesta
- klassisen hyve-etiikan sekä seuraus- ja velvollisuusetiikan perusteet
- filosofinen etiikka ja kysymys hyvästä elämästä.

Opetuksessa pyritään etenemään väittelyiden, keskustelujen ja demonstraatioiden avulla. Tärkeänä pidetään perustellun mielipiteen esittämistä keskustelussa. Kiinnitetään erityistä huomiota toisen mielipiteen kuuntelemiseen. Monien eettisten kysymysten pohdintaan sopii roolikeskustelu. Opiskelijat tutustuvat valintansa mukaan

johonkin soveltavan etiikan alueeseen (esim. ammattietiikka) pienoistutkimuksen avulla.

3. Tiedon ja todellisuuden filosofia (FI3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa, mitä tieto ja tietäminen ovat filosofiassa, tieteessä ja arkielämässä
- osaa arvioida, millaisia kuvia todellisuuden perusrakenteesta muodostuu filosofiassa, tieteessä ja katsomuksissa
- oppii erittelemään ja arvioimaan kriittisesti tiedollisia uskomuksia ja väitteitä
- oppii hahmottamaan tieteellisen tutkimuksen ja päättelyn luonnetta.

Keskeiset sisällöt

- metafysiikan keskeisiä kysymyksiä ja peruskäsitteitä, erilaisia käsityksiä metafysiikan luonteesta, todellisuuden rakenne luonnontieteellisen, ihmistieteellisen ja käytännöllisen tiedon valossa
- totuuden luonne ja totuusteoriat
- tiedon mahdollisuus ja rajat, tiedon oikeuttaminen
- tietäminen, ymmärtäminen ja tulkinta, käytännöllisen ja tieteellisen tiedon eroja ja yhtäläisyyksiä, tietäminen luonnontieteissä ja ihmistieteissä
- tieteellisen tutkimuksen luonne ja sen metodologisia peruskäsitteitä
- argumentoinnin ja päättelyn perusteita.

Arvioidaan tiedon luonnetta ja totuudellisuutta tutustumalla eri tiedonlähteisiin esim. analysoimalla sanomalehtien, uutisten, tieteellisten julkaisujen jne. välittämää tietoa. Pohditaan eri tieteenalojen ja katsomusten näkemystä tiedosta, todellisuudesta ja ihmisestä. Erityisesti pohditaan median roolia tiedonvälittäjänä ja maailmankuvan muokkaajana.

4. Yhteiskuntafilosofia (FI4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy yhteiskuntafilosofian keskeisiin käsitteisiin ja suuntauksiin
- oppii hahmottamaan yhteiskunnan luonnetta ja sen keskeisten instituutioiden toimintaa
- osaa arvioida yhteiskunnallisen järjestyksen oikeutusta
- osaa jäsentää yhteiskunnan ja yksilön suhdetta sekä yhteiskunnallista ja poliittista toimintaa.

Keskeiset sisällöt

- yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus
- yksilön oikeudet ja velvollisuudet, rikos ja rangaistus
- yhteiskuntajärjestyksen, vallan ja omistamisen oikeuttaminen: Yhteiskuntasopimusteoriat, anarkismi ja yhteiskunnalliset utopiat
- poliittinen filosofia: Konservatismiin, liberalismiin ja sosialismiin perusajatukset ja niiden yhteiskuntafilosofiset nykytulkinnot
- nykykulttuuriin liittyviä filosofisia kysymyksiä: Sukupuoli ja sukupuolisuus, identiteetti ja identiteetin rakentuminen, toiseus, vieraus ja monikulttuurisuus.

Vierailujen, vierailijoiden ja lähdemateriaalin pohjalta tutustutaan ajankohtaisiin yhteiskuntafilosofisiin kysymyksiin. Erityisesti tutustutaan Raahen seutukunnan kunnalliseen ja poliittiseen toimintaan ja tarkastellaan yksilön suhdetta niihin. Opiskelijoiden kiinnostuksen pohjalta tutustutaan perusteellisemmin johonkin nykyculttuurin filosofiseen kysymykseen.

4.14 Historia

Lukion historian opetus luo opiskelijalle edellytyksiä ymmärtää eri aikakausien luonnetta, oman aikansa ongelmia ja muutosprosesseja sekä auttaa häntä hahmottamaan kansainvälistä maailmaa. Historia on yksilöllistä, kansallista ja eurooppalaista identiteettiä luova oppiaine.

Opetuksen lähtökohtana ovat historian luonne tieteenalana ja sen tiedon muodostumisen perusteet. Sen vuoksi huomiota kiinnitetään tietojen kriittiseen pohdintaan ja tulkintaan sekä pyritään ottamaan huomioon ilmiöiden moniperspektiivisyys. Historian keskeisiä käsitteitä ovat aika, muutos ja jatkuvuus sekä syy-yhteydet. Muutoksen analyysia korostavana oppiaineena historia luo mahdollisuuksia käsitellä tulevaisuutta sekä arvioida tulevaisuuteen liittyviä mahdollisuuksia. Opetuksessa korostetaan ihmisen ja ympäristön välistä suhdetta sekä inhimillisen kulttuurin laaja-alaisuutta, kulttuurien erilaisuuden ymmärtämistä ja kansainvälisen yhteisymmärryksen merkitystä. Oman maan menneisyyttä tarkastellaan maailmanhistorian taustaa vasten.

Opetuksen tavoitteet

Historian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tuntemaan Suomen ja maailmanhistorian päälinjat ja keskeisimmät historialliset tapahtumat sekä niiden taustat ja seuraamukset
- näkee nykyhetken historiallisen kehityksen tuloksena ja tulevaisuuden lähtökohdista, kykenee suhteuttamaan oman aikansa ja itsensä historian jatkumoon ja näin rakentamaan historiatietoisuuttaan
- osaa hankkia menneisyyttä koskevaa tietoa ja arvioida sitä kriittisesti sekä ymmärtää sen monitulkintaisuuden, suhteellisuuden ja syy-yhteyksien monisäikeisyyden
- osaa arvioida menneisyyden ihmisen toimintaa ja historiallisia ilmiöitä kunkin ajan omista lähtökohdista sekä nykyajan näkökulmasta
- ymmärtää kulttuurien erilaisia ilmenemismuotoja ja niiden erilaisuutta
- saa aineksia ihmisoikeuksia ja demokratiaa arvostavan maailmankuvan luomiseen sekä toimintaan vastuullisena kansalaisena.

Arviointi

Oppimisen arvioinnin perusteina ovat historialle ominaiset taidot ja ajattelutavat sekä oppimäärän keskeisten sisältöjen hallinta. Arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota opiskelijan valmiuteen rakentaa tiedoistaan jäsenyntyä kokonaisuuksia, erottaa olennainen ja epäolennainen tieto toisistaan, hallita aikasuhteita ja syy-yhteyksiä sekä arvioida historian ilmiöitä ja tiedonlähteitä kriittisesti. Kurssien arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä: Kokeiden asemasta voidaan käyttää opintotehtäviä, tutkielmia ja muita vaihtoehtoisia arviointikeinoja.

Pakolliset kurssit

1. Ihminen, ympäristö ja kulttuuri (HI1)

Kurssi tarkastelee ihmisen ja luonnon vuorovaikutusta sekä tämän tuloksena tapahtunutta kulttuuriympäristön rakentumista ja kehittymistä esihistoriasta nykyaikaan.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää ihmisen ja luonnon välisen riippuvuussuhteen osana kestävästä kehitystä
- ymmärtää, miten ihminen käyttää luonnonvaroja toimeentulon lähteenä ja miten se vaikuttaa ympäristöön ja yhteiskuntarakenteeseen
- tuntee tuotantotalouden kehityslinjat ja vaikutukset elämäntapaan
- tietää väestönkasvun pääpiirteet ja siihen vaikuttavat tekijät.

Keskeiset sisällöt

Esihistoria – pyyntikulttuurin aika

- ihmisen kehitysvaiheet
- keräilijöiden ja metsästäjien elämäntapa.

Maanviljely ja sen aiheuttamat muutokset

- työnjako ja kulttuurin synty
- suurten jokilaaksojen kulttuurit.

Välimeren talousalue antiikin aikana

- Kreikan talouselämä
- Rooma – miljoonakaupunki ja imperiumi
- orjuus ja antiikin ajan tekniikka.

Keskiajan talous- ja yhteiskuntajärjestelmä

- feodaaliyhteiskunta
- keskiajan väestö, kauppa ja kaupunki.

Löytöretket

- löytöretkien edellytykset ja seuraukset
- maailmantalouden syntyminen.

Teollistuva maailma

- tekniset innovaatiot ja koneteollisuuden alkuvaiheet
- muutokset sukupuolten työnjaossa
- yhteiskunnalliset muutokset ja ympäristövaikutukset
- muutokset kaupunkirakenteessa.

Globaali kulutusyhteiskunta

- raaka-aineiden ja markkinoiden jakaminen
- massatuotanto ja kulutusyhteiskunta
- sosialistinen suunnitelmatalous
- kolmannen maailman muotoutuminen
- kasvun rajat ja uudet haasteet.

2. Eurooppalainen ihminen (HI2)

Kurssi tarkastelee eurooppalaisen kulttuurin keskeisiä saavutuksia sekä eurooppalaisen ihmisen maailmankuvan muutosta ja sen taustalla vaikuttanutta tieteellistä ja aatehistoriallista kehitystä. Kurssilla tutustutaan eurooppalaisen kulttuurin tuotoksiin erityyppisen historiallisen lähdeaineiston avulla. Kulttuuri ymmärretään laaja-alaisena käsitteenä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, mistä eurooppalaisuus rakentuu tutustumalla Euroopan keskeiseen kulttuuriperintöön
- ymmärtää tieteen saavutusten merkityksen ihmisen maailmankuvan muokkajana
- osaa analysoida kulttuuri-ilmiöitä aikakautensa ilmentäjinä
- tuntee yhteiskunnallisen kehityksen taustalla vaikuttavia aatehistoriallisia virtauksia
- tuntee eri aikakausien elämäntapoja ja maailmankuvaa.

Keskeiset sisällöt

Antiikin aika

- demokratian synty
- antiikin kulttuuri.

Keskiajan yhtenäiskulttuuri

- keskiajan ihmisen maailmankuva ja tapakulttuuri
- uskonnon merkitys kulttuurissa.

Uuden ajan murros

- renessanssi ja tiedon vallankumous
- uskonpuhdistus
- barokki itsevaltiuden ja vastauskonpuhdistuksen ilmentäjänä
- luonnontieteellisen maailmankuvan synty.

Valistuksen aikakausi

- valistusfilosofia ja sen vaikutukset yhteiskuntaan ja taiteeseen
- Yhdysvaltain itsenäistymisen ja Ranskan suuren vallankumouksen aatteellinen perintö.

Aatteiden vuosisata

- keskeiset aatesuuntaukset ja taidevirtaukset
- tiede uskonnon haastajana
- porvariston vuosisata.

Nyky aika

- kulttuurin pirstoutuminen
- populaarikulttuuri massaviihteeksi.

3. Kansainväliset suhteet (HI3)

Kurssi tarkastelee kansainvälisen politiikan keskeisiä tapahtumia, taustoja ja muutoksia 1800-luvun lopulta lähtien. Kurssilla analysoidaan kansainvälisen politiikan ilmiöitä taloudellisen, aatteellisen ja valtapoliittisen kilpailun perusteella. Kurssin keskeisiä tarkastelunäkökulmia ovat demokratia vastakohtanaan diktatuuri.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee kansainvälisen politiikan pääpiirteet ja teoriaa
- ymmärtää kansainvälisten yhteistyörakennelmien sekä vastakkainasettelujen perusteita
- ymmärtää aatteiden ja taloudellisten eturistiriitojen vaikutuksen kansainvälisten suhteiden historiassa.

Keskeiset sisällöt

Suurvaltojen ylivalta-yritykset

- kansainvälisen politiikan peruskäsitteet
- imperialismien teoria ja käytännöt
- ensimmäinen maailmansota ja sen vaikutukset kansainväliseen politiikkaan.

Maailmansotien välinen aika ja toinen maailmansota

- eurooppalaiset ääriliikkeet, demokratian kriisi ja kansanvainot
- toinen maailmansota seurausilmiöineen.

Kylmä sota

- kylmän sodan teoriat: Yhdysvallat ja Neuvostoliitto kaksinapaisen maailman johtajina
- kylmän sodan ideologiset, taloudelliset ja sotilaalliset rintamat
- kylmän sodan kriisien luonne
- Saksa kylmän sodan näyttämönä
- Kiinan rooli kansainvälisessä politiikassa.

Uusi epävarmuuden aika

- Neuvostoliiton hajoaminen ja kaksinapaisuuden purkautuminen
- kansainväliset rauhanpyrkimykset
- kolmas maailma osana kansainvälistä politiikkaa
- Lähi-idän ongelmakenttä
- Yhdysvaltain aseman muutos kansainvälisessä politiikassa
- uudet kansainväliset rakenteet.

4. Suomen historian käännekohtia (HI4)

Kurssin tarkoituksena on analysoida Suomen historian keskeisiä muutosprosesseja ja kehityslinjoja 1800-luvulta nykyaikaan. Keskeisiä tarkastelukohteita ovat Suomen valtiollisen ja kansainvälisen aseman muuttuminen, muutoksiin liittyvät kriisit, siirtyminen sääty-yhteiskunnasta kansalaisyhteiskuntaan sekä taloudelliset ja kulttuuriset murrokset.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee keskeiset yhteiskunnalliset ja taloudelliset muutokset

- osaa suhteuttaa Suomen valtiollisen kehityksen yleiseurooppalaiseen ja maailmanpoliittiseen taustaan
- ymmärtää talouden, yhteiskunnan, kulttuurielämän sekä aatteellisen ja valtiollisen elämän ilmiöiden keskinäisen riippuvuuden.

Keskeiset sisällöt

Ruotsin ajan perintö

Vallanvaihdos

- Suomen liittäminen Venäjään
- autonomian synty.

Suomalaisuuden synty ja kansallinen herääminen

- aatteellinen ydin ja keskeiset vaikuttajat.

Yhteiskunnallinen ja taloudellinen murros

- elinkeinorakenteen muuttuminen ja Suomen teollistuminen
- sääty-yhteiskunnan hajoaminen ja kansalaisyhteiskunnan synty
- sortokaudet ja kansanvallan synty.

Suomen itsenäistymisprosessi

- Suomen itsenäistyminen
- sisällissota
- hallitusmuoto.

Kahtiajaosta eheytymiseen

- oikeistoradikalismin nousu
- elintason nousu
- kulttuurista kulutustavaraa.

Toinen maailmansota jälkiseurauksineen

- sodat ja jälleenrakentaminen
- ulkopoliitiikan muutos.

Hyvinvointivaltion rakentaminen

- rakennemuutos
- 1960- ja 1970-lukujen kulttuurinen ja yhteiskunnallinen muutos.

Suomen uusi kansainvälinen asema

- kytkeytyminen kansainväliseen talouteen kulttuurisesti, taloudellisesti ja poliittisesti
- suomalaisten tulevaisuus osana globaalia järjestelmää.

Syventävät kurssit

5. Suomen vaiheet esihistoriasta autonomian aikaan (HI5)

Kurssi tarkastelee Suomen historian keskeisiä kehityslinjoja ennen vuotta 1809 sekä suomalaista kulttuuriperintöä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee maamme historialliset kehityslinjat ja niiden yhteydet Itämeren alueeseen
- tuntee Suomen väestö-, sosiaali- ja taloushistoriallisen kehityksen
- ymmärtää suomalaisen sivistyksen yhteydet länsimaiseen kulttuuriin
- oppii arvostamaan suomalaista kulttuuriperintöä
- oppii yhdistämään historialliset kehityslinjat oman kotiseutunsa historiaan ja näkee kehityksen myös yksittäisen ihmisen kannalta.

Keskeiset sisällöt

Esihistoria

- esihistoria ja tulkinnat suomalaisten ja saamelaisten alkuperästä
- asutus, elinehdot, uskonnot ja uskomukset sekä ulkoiset yhteydet.

Suomen liittyminen länsieurooppalaiseen kulttuuriyhteisöön keskiajalla

- Suomi idän ja lännen välimaastossa
- sääty-yhteiskunnan synty
- asutus, elinkeinot, uskonnolliset ja poliittiset muutokset.

Uuden ajan uudet tuulet

- uskonpuhdistus ja keskusvallan voimistuminen.

Suurvaltakausi

- suurvaltakauden vaikutukset Suomessa
- talous, väestö, koulutus.

Vapauden ja hyödyn aika

- kulttuurillinen ja taloudellinen kehitys
- kustavilaiset uudistukset
- kansallisen tietoisuuden ensi askeleet.

6. Kulttuurien kohtaaminen (HI6)

Kurssilla tarkastellaan valinnaisesti jonkun tai joidenkin kulttuuripiirien ominaispiirteitä ja nykyaikaa sekä kulttuurien välistä vuorovaikutusta. Kulttuuri ymmärretään kokonaisvaltaisena käsitteenä. Käsiteltävät kulttuurialueet valitaan Euroopan ulkopuolelta.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee kulttuurin peruskäsitteitä ja oppii ymmärtämään omasta kulttuuristaan poikkeavan kulttuurin arvomaailmaa ja elämäntapaa
- ymmärtää henkisen kulttuurin, yhteiskuntarakenteen, talouselämän ja luonnonolosuhteiden keskinäisen riippuvuuden
- tuntee tarkasteltavan kulttuurin historiallisen kehityksen sekä sen vuorovaikutuksen muiden kulttuurien kanssa
- oppii analysoimaan kulttuurin erilaisia ilmenemismuotoja esimerkiksi taiteissa, uskonnossa ja sosiaalisissa rakenteissa
- osaa ottaa huomioon kulttuuritaustojen erilaisuuden vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

Tarkasteltavaksi kulttuurialueeksi valitaan yksi tai useampi seuraavista:

- Afrikka

- arktiset kulttuurit
- Australian ja Oseanian alkuperäiskulttuurit
- Intia
- islamin maailma
- Japani
- Kiina
- Korea
- Latinalainen Amerikka
- Pohjois-Amerikan alkuperäiskulttuurit.

Soveltavat kurssit

7. Tutkielmakurssi (HI7)

- perehdyttäminen historiantutkimuksen menetelmiin
- oman tutkielman tekeminen sovitusta aiheesta opettajan ohjauksessa
- myös paikallishistorialliset aiheet ja henkilöhaastattelut.

8. Maailmantilanne ja media (HI8)

- tavoitteita: Oppilaiden aktivointi ja yleistiedon lisääminen, analyyttisen ja kriittisen tutkintatavan edistäminen
- nykyaikaisten viestintämuotojen hyödyntäminen opiskelussa
- kansainväliset uutisaiheet maailmalla
- median kriittinen seuranta mm. sanomalehdistön ja sähköisen viestinnän kautta
- nettitehtävien ja vuorovaikutteisen materiaalin käyttö ja mahdollisesti myös valmistaminen historian ja yhteiskuntaopin osalta
- oman seurantatyön tekeminen.

9. Historian kertauskurssi (HI9)

- historian kurssien kertaus ainereaaliin valmentamiseksi
- keskittyminen laajoihin kokonaisuuksiin, prosesseihin ja teemoihin
- soveltavien aineistopohjaisten tehtävien tukeminen.

4.15 Yhteiskuntaoppi

Yhteiskuntaopin opetus syventää opiskelijoiden käsitystä ympäröivästä yhteiskunnasta. Yhteiskunnan rakennetta ja keskeisiä ilmiöitä, valtaa, taloutta ja vaikuttamista tarkastellaan suomalaisen yhteiskunnan, Euroopan ja maailman näkökulmasta. Yhteiskuntaoppi rakentuu eri yhteiskuntatieteiden ja oikeustieteiden sisällöistä. Se luo opiskelijoille edellytyksiä aktiiviseen ja kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen ja yhteiskunnalliseen toimintaan.

Opetus perustuu keskeisiin yhteiskuntaeettisiin arvoihin, kuten oikeudenmukaisuuteen ja tasa-arvoon, sosiaaliseen vastuuseen, ihmisoikeuksien kunnioittamiseen, työn ja yrittäjyyden arvostukseen sekä aktiiviseen kansalaisuuteen.

Opetuksen tavoitteet

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää yhteiskunnan olemuksen historiallisen kehityksen tuloksena
- tuntee Suomen yhteiskuntajärjestelmän ja talouselämän perusteet ja toimintatavat ja osaa suhteuttaa ne eurooppalaisiin ja kansainvälisiin yhteyksiin
- hallitsee keskeisen yhteiskunnallisen ja taloudellisen käsitteistön

- on selvillä vaikutus- ja osallistumismahdollisuuksista kansalaisyhteiskunnassa ja osaa myös käyttää niitä
- pystyy hankkimaan ajankohtaista tietoa eri lähteistä sekä arvioimaan kriittisesti verbaalista, kuvallista ja tilastollista informaatiota
- kykenee muodostamaan itselleen perustellun näkemyksen ristiriitaisista ja arvosidonnaisista yhteiskunnallisista ja taloudellisista kysymyksistä
- saa edellytyksiä vastuuntuntoisen, tasa-arvoa kunnioittavan ja suvaitsevan yhteiskunta-käsityksen rakentamiseen.

Arviointi

Yhteiskuntaopin oppimisen arvioinnissa huomio kiinnitetään oppimäärän asiasisällön ja keskeisten käsitteiden hallintaan, opiskelijan valmiuteen ilmaista tietonsa jäsentyneesti sekä arvioida ja tulkita yhteiskunnallisia ilmiöitä ja eri tavoin esitettyä sanallista, numeerista ja graafista informaatiota kriittisesti. Näitä valmiuksia arvioidaan kurssien yhteydessä monipuolisten koetehtävien avulla tai käyttämällä vaihtoehtoisia arviointikeinoja.

Aihekokonaisuudet

Pakolliset kurssit

1. Yhteiskuntatieto (YH1)

Kurssi perehdyttää valtiolliseen ja yhteiskunnalliseen järjestelmään ja keskittyy suomalaisen yhteiskunnan analyysiin valtio-opin, sosiaalipolitiikan ja sosiologian käsitteistöä ja teorioita hyödyntäen. Keskeisiä näkökulmia ovat yhteiskunnan perusrakenteiden kehitys, valta ja vaikuttaminen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää suomalaisen yhteiskunnan perusrakenteet
- tuntee kansalaisen perusoikeudet, vaikuttamiskeinot ja -mahdollisuudet
- omaksuu tasapainoisen ja analyttisen näkökulman yhteiskuntaan
- tuntee hyvinvointiyhteiskunnan perusteet.

Keskeiset sisällöt

Suomalaisen yhteiskunnan kehitys

- Suomen väestörakenne
- hyvinvointivaltion rakentuminen
- hyvinvointivaltion mahdollisuudet.

Valta

- valta käsitteenä ja vallankäytön muodot
- poliittiset järjestelmät.

Vaikuttaminen

- demokratia ja kansalaisyhteiskunta
- globaali vaikuttaminen
- vaikuttamisen haasteet.

Oikeusvaltio ja turvallisuusjärjestelmät

- perusoikeudet

- tuomio- ja järjestysvalta
- turvallisuuspolitiikka ja vaihtuvat uhkakuvat.

Sosiaalipolitiikka

- tarkoitus, tehtävä ja muodot.

2. Taloustieto (YH2)

Kurssi johdattaa ymmärtämään talouselämän toimintaperiaatteita. Se pohjautuu taloustieteisiin. Se käsittelee mikro- ja makrotalouden kysymyksiä kuluttajan, yritysten ja valtioiden näkökulmasta. Kurssilla tutustutaan talouselämään erityyppisten tilastojen ja muiden lähteiden avulla.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu kansantalouden keskeisiin perusteisiin, käsitteisiin ja teorioihin
- tutustuu Suomen ja kansainvälisen talouselämän nykytilaan ja tulevaisuuden näkymiin
- saa taitoja tehdä jokapäiväisiä taloudellisia päätöksiä ja tarkastelee taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta
- tuntee työnteen ja yrittäjyyden merkityksen kansantaloudelle.
- voidaan tutustua paikalliseen/paikallisiin yrityksiin.

Keskeiset sisällöt

Suomalaisten elinkeinot

- alkutuotanto
- teknologia ja teollistuminen
- palveluyhteiskunta.

Taloudellinen toiminta ja yritykset

- talouden peruskäsitteet
- kysyntä, tarjonta ja tasapaino markkinatalouden perusteina
- kilpailu ja sen muodot
- yritystoiminta ja kuluttaja.

Talouselämän vaihtelut ja häiriöt

- taloudellinen kasvu
- keynesiläisyys ja monetarismi talouden häiriöiden vaihtoehtoisina ratkaisumalleina.

Rahapolitiikka ja rahoitusmarkkinat

- markkinoiden vapautuminen
- rahoitusmarkkinoiden rakenne
- rahapolitiikka ja korko.

Julkinen talous ja talouspolitiikka

- verotus ja finanssipolitiikka
- politiikka ja markkinavoimat
- tulopolitiikka.

Suomi kansainvälisessä kaupassa

- kansainvälistyvä talous ja Suomi
- globalisaation vaikutuksia.

Suomen talouden tulevaisuudennäkymät

- uhkatekijät, mahdollisuudet ja kasvun rajat.

Syventävät kurssit

3. Kansalaisen lakitieto (YH3)

Kurssi antaa perustiedot Suomen oikeusjärjestyksestä ja opettaa opiskelijaa valvomaan omia oikeuksiaan sekä hoitamaan yksinkertaiset oikeustoimet itse.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii perustiedot Suomen oikeusjärjestyksestä ja sen keskeisistä periaatteista
- saa perustiedot Suomen tuomioistuinlaitoksesta ja kansalaisen kannalta merkittävistä kansainvälisistä tuomioistuimista
- oppii hoitamaan itse tavanomaisimmat oikeusasiat
- tuntee oikeutensa, etunsa ja velvollisuutensa kansalaisena, työntekijänä ja kuluttajana
- kykenee löytämään ja oppii käyttämään keskeisiä oikeudellisen tiedon lähteitä
- haluaa toimia oikein ja lainmukaisesti.
- voidaan tehdä vierailuja esimerkiksi käräjäoikeuteen.

Keskeiset sisällöt

Lakitiedon perusteet

- Suomen oikeushistoria
- oikeusjärjestys ja oikeusjärjestelmä
- peruskäsitteet
- oikeudellisen tiedon hankkiminen.

Kansalaisen yleisimmät oikeustoimet

- perheoikeus
- työoikeus
- kuluttajansuoja
- velka, takaus ja maksukyvyttömyys
- asuminen
- muutoksenhaku viranomaisten päätöksiin.

Rikos- ja prosessioikeus

- oikeudenkäynti ja sen vaihtoehdot
- rangaistukset
- kansainvälinen oikeus ja siihen vetoaminen.

4. Eurooppalaisuus ja Euroopan unioni (YH4)

Kurssi perehdyttää opiskelijat Euroopan unionin toimintaan, yksittäisen kansalaisen asemaan yhdentyvässä Euroopassa sekä kannustaa osallistumaan ajankohtaiseen Euroopan unionista käytävään keskusteluun.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa monipuolista ja syventää tietoa Euroopan unionista ja sen toiminnasta

- oppii toiminaan Euroopan unionin kansalaisena
- tuntee Euroopan yhdentymisen tarjoamia etuja ja haittoja, mahdollisuuksia ja uhkia
- osaa hankkia Euroopan unionia ja kansalaisia koskevaa vertailevaa tietoa
- ymmärtää Euroopan yhdentymisen vaikutuksen oman elämänsä ja Suomen poliittisen järjestelmän kannalta.

Keskeiset sisällöt

Eurooppalainen identiteetti

- yhteiset eurooppalaiset arvot
- Euroopan unionin kansalaisuus.

Vaikuttaminen ja vallankäyttö Euroopan unionissa

- Euroopan unionin päätöksentekojärjestelmä
- suomalaiset Euroopan unionin päätöksentekojärjestelmässä
- erilaiset jäsenet.

Euroopan unionin alueelliset vaikutukset

- nuorten opiskelu ja työnteko EU:ssa
- alueitten unioni kansalaisen näkökulmasta.

Euroopan unionin haasteet

- EU:n laajeneminen
- yhteinen turvallisuuspolitiikka
- EU ja globaalit järjestelmät.

Soveltava kurssi

5. Yhteiskuntaopin kertauskurssi (YH5)

Uudistuneen ylioppilastutkinnon yhteiskuntaopin kokeeseen valmentava kurssi.

4.16 Psykologia

Ihmisen toimintaa tutkivana tieteenä psykologia antaa opiskelijalle valmiuksia havainnoida ja ymmärtää monipuolisesti ihmistä ja hänen toimintaansa vaikuttavia tekijöitä. Psykologisen tiedon ja käsitteiden avulla opiskelija voi omakohtaisesti tunnistaa, tiedostaa ja käsitellä psyykkisiä ilmiöitä. Psykologian tiedot ja taidot tukevat itsetuntemusta, itsensä kehittämistä ja psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämistä. Psykologian yhtäältä empiirinen ja toisaalta pohdiskelleva ote luo opiskelijalle mahdollisuuden kehittää omaa kriittistä ajatteluaan.

Opetuksessa luodaan edellytykset psykologisen tiedon ymmärtämiseen ja omakohtaiseen soveltamiseen. Opiskelijaa autetaan oivaltamaan psykologisen tiedon yhteys sosiaaliin, kulttuuriin ja ajankohtaisiin kysymyksiin sekä ymmärtämään psyykkisten, biologisten ja sosiaalisten tekijöiden välistä vuorovaikutusta ja vastavuoroista riippuvuutta.

Opetuksessa käsitellään psykologisen tiedon luonnetta ja tiedon muodostumista painottaen ajankohtaisen tutkimuksen ja tutkimusperinteen keskeisiä sisältöjä.

Opetuksen tavoitteet

Psykologian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa tutkimustiedon pohjalta ihmisen toiminnan kokonaisuutena, joka perustuu psyykkisten, biologisten ja sosiaalisten tekijöiden vuorovaikutukseen
- hallitsee psykologian keskeisiä käsitteitä, kysymyksenasetteluja ja tiedonhankintakeinoja sekä tietää psykologian tutkimustuloksia ja pystyy niiden pohjalta arvioimaan tieteellisen tiedon mahdollisuuksia ja rajoituksia
- ymmärtää psykologista tietoa siten, että pystyy soveltamaan tietojaan elämäntilanteidensa ja mahdollisuuksiensa tunnistamiseen, oman psyykkisen kasvunsa ja hyvinvointinsa edistämiseen, opiskeluunsa sekä ajattelunsa, ihmissuhteidensa ja vuorovaikutustaitojensa kehittämiseen
- osaa hankkia psykologista tietoa eri tietolähteistä ja kykenee arvioimaan tiedon luotettavuutta
- kehittää valmiuksiaan sosiaaliseen ja yhteiskunnalliseen toimintaan, yhteiskunnallisten ja kulttuurillisten muutosten – kuten teknologisen kehityksen – tunnistamiseen ja kohtaamiseen sekä erilaisista kulttuuritaustoista ja yhteiskunnallisista oloista tulevien ihmisten toiminnan ymmärtämiseen.

Arviointi

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijoiden kognitiivisesti korkeatasoiseen ymmärrykseen tähtäävään osaamiseen. Arvioinnissa painotetaan tiedon muokkaamista ja kokonaisuusien hallintaa yksittäisten tietojen toistamisen sijasta. Opiskelijan tulee osoittaa, että hän on ymmärtänyt opiskelemansa asiat ja että hän pystyy soveltamaan oppimaansa tietoa.

Psykologian opetusjärjestelyt

Psykologian opiskelun perustana on PS1 suorittaminen. Tämän jälkeen opiskelija voi valita kiinnostuksensa mukaan kurssien suoritusjärjestyksen.

Pakollinen kurssi

1. Psyykkinen toiminta, oppiminen ja vuorovaikutus –yleistä psykologiaa (PS1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu psykologiaan tieteenä ja psykologian soveltamiseen yhteiskunnan eri alueilla
- ymmärtää erilaisia tapoja tutkia ja selittää ihmisen toimintaa
- tietää psykologian keskeisiä aihepiirejä, kuten emootio, motivaatio ja kognitiiviset toiminnot, sekä osaa havainnoida ja pohtia ihmisen toimintaa näitä kuvaavien käsitteiden avulla
- ymmärtää oppimista psykologiseen tietoon tukeutuen ja osaa pohtia psykologisen tiedon avulla omaa opiskeluaan
- osaa soveltaa sosiaalipsykologista tietoa sosiaalisen vuorovaikutuksen tarkastelussa ja ymmärtää itseään ryhmän jäsenenä.

Keskeiset sisällöt

- psykologia tieteenä: Psykologian tutkimuskohteet ja sovellusalueet, psykologisen tiedon muodostuminen, keskeisiä lähestymistapoja psykologisten ilmiöiden selittämiseen
- psyykkisen toiminnan luonne: Psykologian peruskäsitteitä, toimintaa ohjaavia psyykkisiä, biologisia ja sosiaalisia tekijöitä
- oppimisen psykologian perusteet ja sovelluksia
- sosiaalipsykologian perusteita, kuten ryhmädynamiikka, roolit ja normit

Kurssilla tehdään tutkimuksia, joista laaditaan raportti. Opiskelijat arvioivat tutkimuksen luotettavuutta ja sovellusmahdollisuuksia analysoimalla eri tutkimustuloksia. Sovellusaloihin tutustutaan joko esitelmien, ryhmätöiden tai vierailujen/vierailijoiden avulla. Oppimisen psykologian avulla tarkastellaan omia opiskelustrategioita.

Koko kurssin ajan pyritään miettimään vastausta kysymykseen: Mitä psykologia on, mitä keinoja se antaa itsensä ymmärtämiseen ja kehittämiseen sekä sosiaaliseen vuorovaikutukseen.

Syventävät kurssit

2. Ihmisen psyykkinen kehitys -kehityspsykologiaa (PS2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää yksilön psyykkisen kehityksen perustana olevia psykologisia, biologisia ja sosiaalisia tekijöitä ja näiden keskinäistä riippuvuutta
- tietää keskeisiä kehityspsykologisia teorioita ja osaa soveltaa kehityspsykologista tietoa omaan elämäänsä
- ymmärtää yksilön psyykkisen kehityksen jatkuvan monimuotoisena koko elämän ajan
- ymmärtää yksilön kehitykseen liittyviä mahdollisia ongelmia ja ymmärtää, että kehitykseen voidaan vaikuttaa
- ymmärtää, miten psyykkistä kehitystä tutkitaan.

Keskeiset sisällöt

- yksilön psyykkinen kehitys elämän eri vaiheissa
- psyykkisen kehityksen osa-alueet kehityspsykologisten teorioiden valossa
- psyykkisen kehityksen yhteydet biologisiin tekijöihin, esimerkiksi perintötekijöihin ja hermoston kehitykseen
- sosiaalisen vuorovaikutuksen ja kulttuurin merkitys ihmisen psyykkisessä kehityksessä
- psyykkisen kehityksen ongelmia ja niihin vaikuttaminen
- psyykkisen kehityksen tutkiminen.

Kurssi painottuu lapsuus- ja nuoruusiän kehitykseen. Ihmisen toiminnalle etsitään kehityspsykologiasta selittäviä taustatietoja. Miten ihmisen aiemmat kehitysvaiheet näkyvät myöhemmässä elämässä? Kurssilla tehdään elämänkaaritutkimus tai lehti-seuranta jostakin kehityspsykologian ajankohtaisesta aiheesta.

Tutustutaan johonkin kehityspsykologian sovellutusalaan esim. neuvolatoiminta, esikoulutoiminta, erityisopetus, nuorisohuolto, oppilashuolto, vanhustenhuolto, erityispedagogiikat, leikkiterapia jne. tarkemmin opiskelijoiden valinnan mukaan.

3. Ihmisen tiedonkäsittelyn perusteet -kognitiivista psykologiaa (PS3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kognitiivisten perusprosessien, kuten tarkkaavaisuuden, havaitsemisen ja muistin toiminnan periaatteita
- ymmärtää vireystilan säätelyä ja sen merkitystä ihmisen hyvinvoinnin kannalta
- ymmärtää hermoston perusrakenteen ja toiminnan periaatteita sekä niiden yhteyden kognitiivisiin perustoimintoihin
- tietää, miten kognitiivisia perusprosesseja ja hermoston toimintaa tutkitaan.

Keskeiset sisällöt

- kognitiiviset perusprosessit
- vireystilan säätely, nukkuminen ja uni
- hermoston rakenne, hermosolun ja hermoverkkojen toiminta ja niiden yhteys psyykkisiin toimintoihin
- kognitiivisen toiminnan häiriöt ja aivovauriot sekä niiden kuntoutus
- kognitiivisen psykologian ja neuropsykologian tutkimus ja sovelluksia.

Kurssilla tehdään tarkkaavaisuuteen, havaintoihin, muistiin ja oppimiseen liittyviä kokeita, mikä ohjaa opiskelijaa oivaltamaan kognitiivisten toimintojen prosessinomaisuutta. Tutustutaan kognitiivisen psykologian ja neuropsykologian tutkimukseen ja sovellutuksiin. Jotakin kurssisisältöä esim. nukkuminen/uni, aivovauriot/kuntoutus tarkastellaan perusteellisemmin opiskelijatöiden avulla. Opiskelijat pitävät kurssista tai osasta kurssia oppimispäiväkirjaa oman oppimisprosessin arvioimiseksi.

4. Motivaatio, tunteet ja älykäs toiminta -neuropsykologiaa (PS4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää ihmisen toiminnan olevan sekä tietoisien ohjauksen että tiedostamattomien tekijöiden vaikutuksen alaista
- tutustuu motivaation ja emootioiden perusteorioihin ja tietää, miten ihmisen motivaatiota ja emootioita koskeva tutkimustieto syntyy niiden pohjalta
- ymmärtää, miten motivaatio, emootiot ja kognitiiviset toiminnot muodostavat dynaamisen toimintaa ohjaavan kokonaisuuden
- ymmärtää, miten motivaatio ja emootiot ovat yhteydessä yksilön ja yhteisön hyvinvointiin
- ymmärtää tietoisuuden, ajattelun ja kielen merkityksen ihmisen toiminnassa
- ymmärtää taitavan ajattelun, älykkyyden, asiantuntijuuden ja luovuuden edellytyksiä ja kehittämismahdollisuuksia yksilön ja yhteisön näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

- eritasoiset motiivit sekä motivaation kehittäminen ja ylläpitäminen
- tunteet moniulotteisina prosesseina sekä niiden muodostuminen, ilmeneminen ja merkitys
- motivaation ja emootioiden perusteoriat ja tutkimus

- motivaation, emootioiden ja kognitiivisten toimintojen keskinäiset vaikutukset ihmisen toiminnassa
- motivaation, emootioiden ja niiden säätelyn yhteys hyvinvointiin yksilö- ja yhteisötasolla
- motivaation ja tunteiden yhteydet sosiaalisiin ja kulttuurisiin tekijöihin sekä motivaation ja tunteiden biopsykologinen perusta
- korkeatasoinen kognitiivinen toiminta, kuten ajattelu, ongelmanratkaisu ja päätöksenteko.

Kurssilla tarkastellaan motiiveja sekä yksilön että yhteisön viitekehystä käsin. Niitä ei käsitellä irrallisina vaan yksilön toiminnalle ja hyvinvoinnille yhteisössä etsitään motivaatiopsykologiasta taustatietoja.

Kurssilla tutustutaan motivaatiopsykologian ajankohtaisiin aiheisiin ja tutkimuksiin. Perehdytään opiskelijan elämänpiiriin liittyviin sisältöihin kuten stressiin, aggressiivisuuteen, turhautumiseen, luovuuteen, rakkauteen, nuoruuden motiiviristiriitöihin jne. opetuskeskustelujen avulla.

5. Persoonallisuus ja mielenterveys -persoonallisuuspsykologiaa (PS5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää persoonallisuuskäsitteen laaja-alaisuuden ja tietää, millaisin tutkimusmenetelmin persoonallisuutta koskeva tieto on syntynyt
- ymmärtää erilaisia lähestymistapoja persoonallisuuden kuvaamiseen
- ymmärtää mielenterveyden määrittelyn vaikeuden sekä sen, miten psyykkiset, biologiset, sosiaaliset ja kulttuuriset tekijät ovat yhteydessä mielenterveyteen
- tietää keskeisiä mielenterveyden häiriöitä ja niiden erilaisia hoitomuotoja
- tietää psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämisen keinoja.

Keskeiset sisällöt

- persoonallisuuspsykologian keskeisiä käsitteitä, esimerkiksi minuus ja identiteetti
- persoonallisuuden määrittely ja selittäminen psykologian eri näkökulmista
- persoonallisuuden tutkiminen
- mielenterveyteen vaikuttavat tekijät ja mielenterveyden häiriöt
- psykoterapia ja lääkehoito mielenterveyden ongelmien hoidossa
- psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitäminen.

Opetuksessa käytetään mahdollisimman paljon keskusteluja, jotta oppilaat saavat mahdollisuuden tuoda esiin aiemmillä kursseilta oppimaansa tietoa. Mielenterveyden häiriöistä ja terapiasta on runsaasti erilaista materiaalia, jonka avulla opiskelijat valmistavat lyhyitä alustuksia ja esitelmiä. Tutustutaan mielenterveyspalveluihin joko vierailujen tai vierailijoiden avulla.

Soveltavat kurssit

6. Sosiaalipsykologiaa (PS6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tietää, miten sosiaalipsykologia tutkii kanssakäymistä

- ymmärtää, miten toiset vaikuttavat meihin
- ymmärtää, miten yksilö jäsentää sosiaalista maailmaansa
- ymmärtää, mitkä ovat ihmissuhteiden perusmuodot
- ymmärtää, mitä on yksilön toiminta yhteisöissä ja ryhmissä

Keskeiset sisällöt

- vuorovaikutus
- vaikuttaminen, sosialisatio
- skeemat, asenteet, arvot, sosiaalinen päättely
- kiintymyssuhteet, väkivalta, aggressio, valta, auttaminen ja myötäeläminen
- normit ja konformisuus, ryhmän toiminta

Kurssi esittelee sosiaalipsykologian keskeiset käsitteet, joiden avulla kuvataan ihmisen suhdetta toisiin ihmisiin, ryhmiin ja laajempiin yhteisöihin. Kurssi antaa kuvan siitä, mitä sosiaalinen vaikuttaminen on, miten yksilö muokkaa sosiaalisia vaikutteita ja muodostaa identiteettiään ja maailmankuvaansa. Tavoitteena on, että kurssilla oppii ymmärtämään itseään ja muita ryhmien ja laajempien yhteisöjen jäsenenä. Lähdemateriaalia kurssin sisällöistä on saatavilla runsaasti; artikkeleita, tutkimuksia, alan kirjallisuutta, elokuvia ja videoita. Kurssi antaa mahdollisuuden myös tutkimuksen suorittamiseen. Kurssilla tehdään yksin/parityönä tutkimus tai lähdemateriaalin pohjalta raportti/esitys. Kurssiaiheita käsitellään keskustellen ja tutkimuksia analysoiden. Kurssiin on liitetty runsaasti yksilö- ja ryhmätehtäviä.

7. Ihmissuhdekurssi (PS7)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa välineitä, joilla voi tukea elämäntaitoja: kykyä arvioida itseä ja omaa toimintaa, kykyä rakentaa myönteisiä ihmissuhteita ja kykyä selviytyä vastoinkäymisistä
- lisätä tyytyväisyyttä elämään ja itseen, luottamusta itseän ja omiin kykyihinsä
- osaa jakaa tunteita ja kokemuksia toisten kanssa

Keskeiset sisällöt

- itsetuntemus: millainen minä olen, minun arvoni, mitä hyvä itsetunto on ja miten sitä voidaan tukea, omat vahvuuteni ja voimavarani
- vuorovaikutustaidot: itsensä selkeästi ilmaiseminen, toisen kuunteleminen ja kuulluksi tuleminen, vakuuttavuuden kehittäminen, puolensa pitäminen, sanallinen ja sanaton kieli, ryhmässä toimiminen
- selviytymistaidot: mitä on selviytyminen, elämän vaikeat tilanteet, erilaisia selviytymistapoja, stressinhallinta, mikä on kriisi, mistä voi saada apua, toisen auttaminen

Kurssi välittää elämäntaitoja eli tunneälyä: oman elämän ja arkiselviytymisen käsittelyä. Lähestymistapa on kognitiivinen ja ratkaisukeskeinen. Kognitiivisen psykologian mukaan ihminen rakentaa maailmankuvaansa vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Ihmisen toimintaa ohjaavat hänen omat tulkintansa tilanteista ja tapahtumista. Tilanteissa on mahdollista erottaa toisistaan tapahtumat, niiden herättämät ajatukset, tunteet ja toiminta. Tunteisiin ja toimintaan voidaan vaikuttaa tutkimalla omia ajatuksia ja muuttamalla niitä. Ratkaisukeskeisessä lähestymistavassa keskitytään olemassa olevien voimavarojen ja toimintamallien hyödyntämiseen. Ongelmien ja epäonnistumisen sijasta pohditaan onnistumisia ja mahdollisuuksia. Kogni-

tiivinen ja ratkaisukeskeinen lähestymistapa mahdollistavat omien toimintamallien, osaamisen ja puutteiden tunnistamisen ja kehittämisen. Työtavat aktivoivat tutkimaan itseä ja pohtimaan vaihtoehtoisia tapoja ajatella ja toimia, kurssi koostuu erilaisten arkielämän kysymysten pohdinnasta ja pohdintaan johdattelevista toiminnallisista harjoituksista.

Psykologian johdantokurssi (PS8)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- voi kokeilla, mitä psykologian yliopisto-opiskelu antaa
- voi tutustua jo lukioaikana psykologian yliopisto-opintoihin
- saa tukea, jos aikoo myöhemmin aloittaa psykologian opinnot yliopistossa
- saa näkemystä, jos jatko-opiskelee tai työskentelee alalla, jolla psykologian tiedot eivät ole pahitteeksi

Keskeiset sisällöt

- mitä psykologia on?
- maailmankuvat ja sisäiset mallit
- oppiminen
- kiintymys ja erillisyys
- minuus
- pienen ihmisen tutkija ja ymmärtäjä tohtori Daniel N. Stern
- sosiaalinen vuorovaikutus
- ihminen ja yhteisö
- muotoutuvat aivot
- mitä psykologialta odotetaan?

Kurssi johdattaa moniin psykologian erityisaloihin. Kurssi avaa ikkunoita ilmiöistä, jotka ovat psykologian mielenkiinnon kohteena. Samalla se tarjoaa väylän arkielämän ja omien kokemusten pohdiskeluun. Kurssin avulla on mahdollista tarkastella jokapäiväisiä ilmiöitä teoreettisesti monesta näkökulmasta. Kurssin avulla voi harjoitella myös yliopisto-opiskelun vaatimia opiskelutaitoja. Opiskelija pääsee opintotehtävien ja oppimispäiväkirjan kautta harjoittelemaan yliopisto-opiskeluun liittyviä opiskelutapoja. Kurssi koostuu aloitusteemasta, kahdeksasta aiheteemasta ja loppukeskustelusta. Teemojen materiaalina ovat teemaohjelmat ja niihin liittyvä kirjallisuus. Kurssin suorituksena on oppimispäiväkirja. Oppimispäiväkirja on yhteenveto miellekartoista ja opintotehtävistä, joita työstetään kurssin edetessä jokaisen teeman ja siihen osoitetun kirjallisuuden pohjalta.

9. Psykologian kertauskurssi (PS9)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokonaiskuvan lukion psykologian oppimäärästä (kurssit 1-6)
- syventää aikaisemmin opiskelemaansa
- tutustuu ylioppilaskirjoitusten reaalikokeen psykologian tehtäviin
- oppii analysoimaan psykologian esseevastauksia ja harjaannuttaa vastaustyyliään.

Keskeiset sisällöt

- psykologian kurssien keskeiset kohdat (kurssit 1-6)
- ylioppilaskirjoitusten reaalikokeen psykologian tehtävien tehtäväalueet
- esseevastaaminen; vastausten analysointi, arviointikriteerit, tehtäväharjoitukset jne.

Kurssilla kerrataan psykologian kurssit (1-6) painottaen keskeisiä oppisisältöjä. Käydään läpi ylioppilaskirjoitusten reaalikokeen tehtäviä ja harjoitellaan reaalikokeeseen vastaamista. Keskustelujen avulla pohditaan psykologian ajankohtaisia teemoja. Kurssia suositellaan erikoisesti abeille.

4.17 Musiikki

Aihekokonaisuuksien huomioiminen musiikin kursseilla

Opiskelijoiden aktiivisuus kansalaisina toteutuu musiikin pakollisilla, syventävillä ja soveltavilla kursseilla siten, että opiskelijoilla on aktiivinen rooli kurssien työtapojen suunnittelussa ja toteutuksessa. Mahdollisuuksien mukaan osallistutaan paikkakunnalla järjestettäviin musiikkitilaisuuksiin joko esiintyjinä tai yleisönä. Yrittäjäyys toteutuu erityisesti yhteisprojekteissa ilmaisutaidon ja kuvataiteen ryhmien kanssa.

Moniin eri kursseihin sisältyvä yhteismusisointi ja yhdessä laulaminen lisäävät yhteishenkeä, joka puolestaan lisää hyvinvointia ja luo turvallisuuden tunnetta. Turvallisuutta tehostetaan myös käytössä olevilla hyvälaatuisilla ja hyväkuntoisilla instrumenteilla.

Kestävää kehitystä edustaa koulun pitkäaikaisten juhlaperinteiden vaaliminen ja niissä esitettävien ohjelmistojen harjoittelu eri kurssien yhteydessä. Ekologiset näkökulmat huomioidaan arkipäivän toimissa kaikilla kursseilla.

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus toteutuvat erityisesti 2. kurssilla, jolla opiskelijat perehtyvät monipuolisesti suomalaiseen musiikkiin sekä 3. kurssilla, jolla perehdytään opiskelijoille vieraisiin musiikkikulttuureihin.

Teknologia ja yhteiskunta huomioidaan 4., 5. ja 10. kursseilla perehtymällä tietokoneen ja Internetin luomiin mahdollisuuksiin. Samojen kurssien yhteydessä perehdytään tekijänoikeuskysymyksiin. Viestintää ja mediaosaamista harjoitellaan kaikilla kursseilla erilaisten kurssitehtävien muodossa.

Lukion musiikinopetus perustuu ajatukselle, että musiikki on merkittävä osa ihmisen kulttuuria. Musiikinopetus tähtää siihen, että opiskelija tiedostaa musiikkisuhteensa ja syventää sitä. Omakohtainen musiikkisuhte vahvistaa itsetuntemusta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä tukee itsetuntoa. Opiskelija oppii ymmärtämään musiikin monenlaisia ilmenemismuotoja ja merkityksiä. Tehtävänä on tarjota elämyksiä, taitoja ja tietoja, jotka lisäävät opiskelijan musiikillista sivistystä ja rohkaisevat häntä elinikäiseen musiikin harrastamiseen.

Musiikinopetuksessa on keskeistä opiskelijan oma ilmaisu, luovuus, vuorovaikutustaidot ja myönteiset kokemukset. Musiikillinen osaaminen, ajattelu ja kyky oman toiminnan arviointiin kehittyvät vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Yhdessä musiisoiminen on ainutlaatuisia ryhmätoimintaa, joka vahvistaa sosiaalisia ja kommunikatiotaitoja.

Musiikin tuottaminen – laulaminen, soittaminen ja musiikillinen keksintä – ja kuunteleminen ovat opetuksen keskeisiä sisältöjä. Oppisisältöjen valinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden erilainen suuntautuminen ja lähtötaso. Musiikin kursseilla pyritään tarjoamaan jokaiselle mielekkäitä musiikillisia tehtäviä.

Taideaineena musiikin tulee tukea ja luoda koulun kulttuuritoimintaa. Se on tärkeä osa koulun juhlia ja muita tapahtumia. Musiikinopiskelu syventää oman ja muiden kulttuurien tuntemusta. Se auttaa arvostamaan kulttuurien monimuotoisuutta ja ymmärtämään kulttuurien- ja taiteidenvälistä vuorovaikutusta. Opiskelija saa valmiuksia taiteelliseen työskentelyyn, aktiiviseen kulttuurivaikuttamiseen, teknologian hyödyntämiseen musiikin alalla ja median tarjonnan kriittiseen tarkasteluun.

Opetuksen tavoitteet

Musiikinopetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- tiedostaa oman suhteensa musiikkiin ja kykenee arvioimaan sitä sekä oppii arvostamaan erilaisia käsityksiä musiikista
- oppii ilmaisemaan itseään musiikillisesti, laulaen ja soittaen
- kehittää taitoaan kuunnella musiikkia ja tulkita kuulemaansa, myös musisoidessaan
- syventää tietojaan musiikin eri tyyleistä, lajeista ja historiasta
- tunnistaa oman kulttuuri-identiteettinsä sekä oppii ymmärtämään musiikkikulttuurien monimuotoisuutta ja toimimaan kulttuurien välisessä vuorovaikutuksessa
- oppii ymmärtämään musiikin ja äänen merkitystä mediassa
- osaa toimia vastuullisesti ja pitkäjänteisesti aktiivisessa vuorovaikutuksessa ryhmän kanssa
- osaa asettaa musiikinopiskelulle tavoitteita ja arvioida niiden toteutumista.

Arviointi

Musiikinopetus tarjoaa samanaikaisesti useita tapoja kehittää opiskelijoiden musikkoutta ja musiikillista osaamista. Kukin opiskelija syventää musiikillisia valmiuksiaan sekä itsenäisesti että yhdessä ryhmän kanssa. Nämä musiikinopiskelun erityispiirteet edellyttävät jatkuvaa ja monipuolista arviointia, jolla suunnataan ja tarkennetaan oppimisprosessin kulkua. Arviointi tukee myönteisesti opiskelijan musiikillista edistymistä ja hänen musiikkisuhteensa syventymistä.

Luottamuksellisessa ja turvallisessa ilmapiirissä tapahtuva arviointi kohdistuu koko musiikinopiskelun prosessiin ja opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan lähtötaso sekä se, että opiskelijan osaminen voi ilmetä millä tahansa musiikin osa-alueella. Opiskelijan itsearviointi on olennainen osa arviointia. Musiikissa arvioidaan opiskelijan musiikillista toimintaa koulussa, ei hänen musikaalisuuttaan.

Pakolliset kurssit

1. Musiikki ja minä (MU1)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija löytää oman tapansa toimia musiikin alueella. Hän pohtii oman musiikkisuhteensa kautta musiikin merkitystä ihmiselle ja ihmisten väliselle vuorovaikutukselle. Hän tutkii omia mahdollisuuksiaan musiikin tekijänä ja tulkitsijana, kuuntelijana sekä kulttuuripalvelujen käyttäjänä. Kurssilla tutustutaan opiskelijoiden omaan ja muuhun paikalliseen musiikkitoimintaan.

Opiskelija kehittää äänenkäyttöään ja soittotaitoaan musiikillisen ilmaisun välineenä. Kurssilla syvennetään musiikin peruskäsitteiden tuntemusta käytännön musisoinnin avulla. Opiskelija oppii tarkkailemaan ääniympäristöään ja perehtyy kuolonhuoltoon.

2. Moniääninen Suomi (MU2)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan suomalaista musiikkia ja vahvistaa omaa kulttuurista identiteettiään. Opiskelija tutkii erilaisia Suomessa esiintyviä musiikkikulttuureja ja niiden sisäisiä osakulttuureja ja oppii ymmärtämään niiden taustatekijöitä, kehitystä ja olennaisia piirteitä. Kurssilla tarkastellaan eurooppalaisen taidemusiikin vaikutuksia suomalaiseen musiikkikulttuuriin.

Opiskelussa käytetään monipuolisia työtapoja, erityisesti musisointia ja kuuntelua. Musisoitaessa kiinnitetään huomiota oman ilmaisun sekä kuuntelu- ja kommunikointivalmiuksien kehittämiseen. Sisältöjen tulee edustaa eri musiikinlajeja: Populaari-, taide- ja perinnesmusiikkia.

Syventävät kurssit

3. Ovet auki musiikille (MU3)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan itselleen vieraita musiikinlajeja ja musiikkikulttuureja sekä ymmärtää musiikin kulttuurisidonnaisuutta. Hän tarkastelee eri musiikkikulttuurien käytäntöjen samankaltaisuutta tai erilaisuutta ja oppii ymmärtämään, miten jokainen kulttuuri määrittelee itse oman käsityksensä musiikista. Kurssilla tutustutaan syvällisesti joihinkin musiikinlajeihin tai musiikkikulttuureihin. Opiskelija kehittää musisointi- ja tiedonhankintataitojaan.

4. Musiikki viestii ja vaikuttaa (MU4)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tutustuu musiikin käyttöön ja vaikutusmahdollisuuksiin eri taidemuodoissa ja mediassa. Opiskelija perehtyy musiikin osuuteen esimerkiksi elokuvassa, näyttämöllä, joukkoviestimissä ja Internetissä sekä tutkii musiikin yhteyttä tekstiin, kuvaan ja liikkeeseen. Sisältöjen tarkastelussa ja työskentelytavoissa painottuu monipuolisuus. Musiikin vaikuttavuutta tutkitaan analysoimalla olemassa olevaa tai itse tuotettua materiaalia.

5. Musiikkiprojekti (MU5)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii suunnittelemaan ja toteuttamaan ryhmässä tai itsenäisesti musiikillisen kokonaisuuden, jossa hän käyttää aiemmin hankkimiaan tietoja ja taitoja. Kyseessä voi olla esimerkiksi pienimuotoinen konsertti, ohjelmaa koulun juhliin, äänite tai taiteidenvälinen projekti.

Soveltavat kurssit

1. Kuoro (MU6)

Kurssin tavoitteena on perehtyä moniäänisten a cappella laulujen lisäksi säestyksellisiin teoksiin sekä äänenmuodostukseen. Kurssin opiskelijoilta edellytetään hyvää lauluääntä, nuotinlukutaitoa ja kykyä itsenäiseen opiskeluun.

2. Laulutunti (MU7)

Kurssilla lauletaan yhdessä monipuolista ohjelmistoa, perehdytään äänenhuoltoon ja laulutekniikkaan. Kurssi soveltuu kaikille innokkaille laulajille aikaisemmasta musiikkitaustasta riippumatta.

3. Kitaransoiton peruskurssi (MU8)

Kurssin tavoitteena on perehtyä kitaran viritykseen ja säestyssoitossa tarvittaviin yleisimpiin sointuihin sekä yhteissoittotaitojen opettelemiseen.

4. Kitaransoiton jatkokurssi (MU9)

Kurssin tavoitteena on perehtyä melodiasoittoon nuottien ja tabulatuurien avulla, barré-soinnuin tapahtuvaan säestyssoittoon sekä yhteissoittotaitojen kehittämiseen.

5. Biisipaja (MU10)

Kurssin tavoitteena on perehtyä omien sävellysten ja sanoitusten tekemiseen. Kurssin opiskelijoilta edellytetään jonkin instrumentin soittotaitoa tai vaihtoehtoisesti kiinnostusta melodioiden sanoittamiseen. Kurssilla perehdytään melodia-, rytmii- ja harmonia- ja muoto-oppiin.

6. Klassisen musiikin työpaja (MU11)

Kurssilla syvennetään taidemusiikin tuntemusta kuunnellen, laulaen ja yhdessä soittaen. Opiskelijalta edellytetään kohtuullista nuotinlukutaitoa sekä jonkin soittimen perustekniikan hallintaa.

7. Yhteismusisointi (MU12)

Harjoitellaan erilaisista musiikin tyyli- ja lajeista koostuva ohjelmisto, jota voidaan esittää koulun juhlissa ja muissa tapahtumissa.

4.18 Kuvataide

Kuvataiteessa toteutuvat aihekokonaisuudet

Kuvataiteen oppitunneilla aihekokonaisuudet ovat keskeisellä sijalla. Kuvataidetunneilla tehdään vierailuja paikallisiin yrityksiin, taidenäyttelyihin ja museoihin. Kuvataiteen projekteilla on keskeinen osa koulun teematapahtumia. Taiteellinen työskentely antaa tilaa tunteiden ja ajatusten ilmaisuun ja oppitunnit tarjoavat tilaisuuden kehittää vuorovaikutustaitoja.

Kestävä kehitys - ja teknologia ja yhteiskunta-aihekokonaisuudet ovat korostetusti esillä muotoilu, tuotesuunnittelua, markkinointia ja ympäristötaidetta tarkasteltaessa. Nykyaikainen taide, Suomen ja maailman taidehistorian tuntemus tarjoaa opiskelijalle välineitä kulttuuri-identiteetin rakentamiseen ja menneisyyden jäsentämiseen. Pohjois-suomalainen ja raahelainen kulttuuriperintö, arkkitehtuuri ja kuvataide ovat kuvataiteen keskeisiä aineksia.

Mediaosaaminen on lukiossa sekä taitojen että tietojen oppimista. Sähköiset viestimet, sanomalehdet ja kirjat ovat luonteva osa oppilaiden itsenäistä tiedonhakuja.

Opiskelija havainnoi ja erittelee kriittisesti median kuvamaailman suhdetta todellisuuteen. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään mediavaikutuksia, median roolia viihdyttäjänä ja elämysten antajana, tiedon välittäjänä ja yhteiskunnallisena vaikuttajana, käyttäytymismallien ja yhteisöllisyyden kokemusten tarjoajana sekä maailman- ja minäkuvan muokkaajana.

Kuvataiteen sisällöt

Kuvataideopetuksessa opiskelija oppii tulkitsemaan, arvostamaan ja arvottamaan omaa ja muiden kuvallista kulttuuria. Kuvataideopetuksen tavoitteena on kehittää opiskelijan ymmärrystä yhteiskunnan ja ympäristön visuaalisista ilmiöistä ja niiden merkityksistä. Omakohtainen taiteellinen työskentely antaa opiskelijalle mahdollisuuden taiteesta nauttimiseen, onnistumisen kokemuksiin ja itselle tärkeiden asioiden ilmaisemiseen. Opetuksessa tuetaan opiskelijan mielikuvituksen, luovan ajattelun ja assosiaatiokyvyn kehittymistä. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan ja perustelemaan esteettisiä ja eettisiä arvovalintojaan omassa elämässä, kuvataiteessa, mediassa ja kulttuuriympäristössä. Opetuksen keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää taiteen merkityksen omassa elämässään ja yhteiskunnassa. Opetuksessa syvennetään visuaalisen kulttuurin yleissivistyksen perusteet ja luodaan riittävät edellytykset jatko-opinnoille.

Opetuksen sisältöjä ovat kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu, taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen, ympäristön suunnittelu, arkkitehtuuri ja muotoilu sekä median visuaaliset tekstit.

Oppisisällöistä rakennetaan teemallisia kokonaisuuksia ja pyritään sisäiseen integraatioon, jossa taidolliset ja tiedolliset sisällöt täydentävät toisiaan. Opetuksessa tehdään yhteistyötä eri taiteen- ja tieteenalojen kanssa.

Opetuksen tavoitteet

Kuvataiteen opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tunnistamaan, ymmärtämään ja arvottamaan kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria omassa elämässään ja yhteiskunnassa
- tuntee kuvataiteen ja visuaalisen kulttuurin keskeisiä käsitteitä ja osaa käyttää niitä taideteosten, visuaalisten viestien sekä omien ja toisten töiden tulkinnassa, arvioinnissa ja työskentelyprosessin kuvailussa
- harjaantuu tavoitteelliseen prosessinomaiseen työskentelyyn ja itsearviointiin sekä yhteistyöhön
- oppii valitsemaan ja käyttämään tarkoituksenmukaisesti eri materiaaleja, tekniikoita ja välineitä kuvallisessa ilmaisussaan
- tuntee nykytaidetta ja kuvataiteen historiaa
- ymmärtää mediakulttuuria ja sen vaikutusta ihmiseen ja yhteiskuntaan
- oppii mediatuotannon visuaalisen sisällön suunnittelua, tuottamista ja esteettistä arviointia ja osaa soveltaa mediateknologiaa omassa kuvallisessa työskentelyssään
- tuntee arkkitehtuurin, muotoilun ja esinekulttuurin visuaalista kieltä ja historiaa
- tiedostaa oman toimintansa vaikutukset luontoon, kulttuurimaisemaan, rakennettuun ympäristöön ja niitä koskevaan suunnitteluun ja päätöksentekoon
- osaa käyttää ja arvostaa kulttuuripalveluja.

Arviointi

Kuvataiteen arviointi on pitkäkestoista ja vuorovaikutteista. Arvioinnin tulee antaa tietoa opiskelijan edistymisestä ja samalla kannustaa häntä ilmaisemaan itseään rohkeasti luottaen omaan kuvalliseen ilmaisuunsa. Kuvataideopetuksen tulee kehittää opiskelijan itsearviointitaitoja. Arvioinnin kohteina ovat työprosessit, työskentelyn tulokset, sisällölliset, ilmaisulliset ja tekniset taidot ja kyky soveltaa teoria-tietoa omassa ilmaisussaan. Kuvataidekurssien arvioinnissa otetaan huomioon kuvalliset ja kirjalliset yksilö- ja ryhmätehtävät, luonnokset, itsenäisesti suoritettavat tehtävät ja yleinen aktiivisuus.

Pakolliset kurssit

Minä, kuva ja kulttuuri (KU1)

Kurssi on luonteeltaan peruskurssi, jonka tavoitteena on tutustuttaa kuvataiteen perusteisiin ja syventää omaa kuvailmaisua. Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii ilmaisemaan itseään kuvataiteen keinoin ja käyttämään taiteen käsitteistöä tarkastellessaan ja arvioidessaan taiteen ja median kuvia. Kurssilla tarkastellaan visuaalisen kulttuurin ilmiöitä kriittisesti ja tulkitaan niiden sisältöjä, muotoja ja merkityksiä yksilön ja yhteiskunnan kannalta. Tiedostetaan erilaisia taidekäsityksiä ja tarkastellaan taidetta eri kulttuurien tulkina painottaen Suomen taidetta. Oma kuvallinen ilmaisu, kuvan tulkinta ja analysointi kuvallisin ja sanallisoin keinoin täydentävät toisiinsa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee visuaalisen kulttuurin sisältöjä ja perusteita
- oppii ilmaisemaan itseään kuvataiteen keinoin ja tekemään omakohtaisia ratkaisuja
- oppii käyttämään taiteen käsitteistöä tarkastellessaan ja arvioidessaan omia, muiden opiskelijoiden, taiteen ja median kuvia
- oppii tarkastelemaan visuaalisen kulttuurin ilmiöitä kriittisesti ja tulkitsemaan niiden sisältöjä, muotoja ja merkityksiä yksilön ja yhteiskunnan kannalta sekä soveltamaan oppimaansa omassa työskentelyssään
- ymmärtää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään ja yhteiskunnassa.

Keskeiset sisällöt

- mitä taide on: Taide yksilön ja yhteiskunnan kannalta ja erilaiset taidekäsitykset
- kuvan valta ja vallan kuva kulttuurissa
- taide kulttuurin tulkina
- oma kuvallinen ilmaisu: Piirtäminen, maalaaminen, kolmiulotteinen työskentely, digitaalisen kuvan käyttö
- kuvan rakentamisen keinot: Sommittelu, muoto, väri, liike, tila ja aika
- kuvan tulkinta ja analysointi kuvallisin ja sanallisoin keinoin

Ympäristö, paikka ja tila (KU2)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii muotoilun ja arkkitehtuurin perusteita, ilmaisutapoja, materiaalituntemusta, estetiikkaa ja suunnitteluprosesseja. Opiskelija oppii tarkastelemaan ympäristöä luonnonvaraisena, rakennettuna, sosiaalisena ja psyykkisenä ilmiönä sekä kulttuurisena viestinä. Tutustutaan Raahen rakennettuun ympäristöön.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii muotoilun ja arkkitehtuurin perusteita, ilmaisutapoja, materiaalituntemusta, esteetiikkaa ja suunnitteluprosesseja
- oppii ympäristön suunnittelussa ja muotoilussa tekemään havaintoja eri näkökulmista, kuten esteettiseltä ja eettiseltä sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävän kehityksen kannalta
- oppii tarkastelemaan ympäristöä luonnonvaraisena, rakennettuna, sosiaalisena ja psyykkisenä ilmiönä sekä kulttuurisena viestinä
- ymmärtää yhteisö- ja ympäristötaiteen merkityksen ympäristösuunnittelussa ja laajemmin visuaalisessa kulttuurissa.

Keskeiset sisällöt:

- tila käsitteenä: Tilan kokeminen psyykkisenä, fyysisenä ja sosiaalisena paikkana
- arkkitehtuurin ja muotoilun peruskäsitteet: mittakaava, liike tila, suhdejärjestelmät, rakenne, väri, muoto ja materiaali
- maisema, rakennus, esine ja taideteos materiaalisena, henkisenä, esteettisenä ja oman aikansa kulttuurihistoriallisena viestinä
- arkkitehtuuri ja muotoilu kulttuurisesti kestävän kehityksen ja talouselämän näkökulmasta mallintaminen, havainnekuvat, pienoismallit ja materiaalikokeilut

Syventävät kurssit

Media ja kuvien viestit (KU3 / KU10)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii erittelemään ja tulkitsemaan median kuvaaman maailman suhdetta kulttuuriin ja todellisuuteen. Kurssilla opetellaan käyttämään erilaisia kuvia ja tekniikoita eri viestintäympäristöissä oman ilmaisun välineenä (esim. valokuva, mainonta, julistetaide, elokuva). Tarkastellaan omaa suhdetta eri medioihin.

Keskeisenä sisältönä on kuvajournalismi, mainonta, graafinen suunnittelu, viihteen kuvat, populaarikulttuuri, sarjakuva ja internetin kuvamaailma. Tarkastellaan valokuvan ja elokuvan merkitystä mediassa. Harjoitellaan mahdollisuuksien mukaan digitaalisen kuvankäsittelyn alkeita.

Taiteen kuvista omiin kuviin (KU4/ KU11) (ennen ollut KU3 / ku10)

Kurssi painottuu oppilaan omaan kuvalliseen luomisprosessiin (maalaukset, piirtäminen, grafiikka). Kurssin tavoitteena on, että opiskelija hahmottaa kuvataiteen historian pääpiirteitä ja ymmärtää kuvataiteen sisältöjä ja ilmaisutapoja eri aikoina ja eri kulttuureissa. Oppilas käyttää omassa ilmaisussaan hyväkseen taiteen tuntemustaan ja oppii työskentelemään itsenäisesti harjoitellen pohdiskelevaa, sanallista itsearviointia. Työn edetessä harjoitellaan taiteellista luomisprosessia: Teoksen ideointi, tiedonhaku, suunnittelu, luonnostelu, toteuttaminen ja arviointi koetaan tärkeinä työvaiheina valmistuvan taideteoksen rinnalla.

Nykytaiteen työpaja (KU 5)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii seuraamaan ja arvioimaan nykytaiteen ajankohtaisia ilmiöitä. Tarkastellaan nykytaiteen taustalla vaikuttavia ilmiöitä ja taidekäsitteitä sekä kulttuurien välistä vuorovaikutusta ja visuaalisia alakulttuureja. Toteutetaan oma produktio, taideteos harjoitellen prosessinomaista työskentelyä.

Tutustutaan visuaalisiin ammatteihin yhteiskunnassa ja eri taidealan organisaatioihin.

Kuvataide aikakautensa peilinä maailman taiteessa (KU6)

Tutustutaan kuvataiteen ilmiöihin taidehistoriassa aikakausittain tai teemoittain (ihminen, maisema, asetelma jne. eri aikojen ja kulttuurien kuvataiteessa). Kurssin pääpaino on kuvallisessa työskentelyssä. Kurssin kuluessa suunnitellaan, luonnostellaan, toteutetaan ja arvioidaan taideteos vapaavalintaisella tekniikalla. Tutustutaan visuaalisten koulutusalojen pääsykoetehtäviin.

Kuvia kankaisiin 1 ja 2 (KU7/ KU12)

Tutustutaan tekstiilitaiteen ja vaatesuunnittelun keskeisiin alueisiin: Erilaiset kankaan värjäys- ja painomenetelmät, silkkimaalaus, mahdollisuuksien mukaan myös huovutus ja tekstiiliveistokset. Kurssi voidaan valita uudelleen, suoritusmerkinnät kohtiin KU7 ja KU12.

Ihminen taiteessa (KU8)

Tutkitaan eri kuvan tekemisen tekniikoilla ihmistä, medioiden ja taidehistorian ihmiskuvia. Kurssin pääpaino on kuvallisessa työskentelyssä. Kurssin kuluessa suunnitellaan, luonnostellaan, toteutetaan ja arvioidaan ihmistä tutkiva taideteos tai teossarja vapaavalintaisella tekniikalla.

Kuvanveisto ja keramiikka (KU9)

Kurssilla tutustutaan kolmiulotteisen työskentelyn perinteisiin menetelmiin, kuvanveistoon ja erilaisiin materiaaleihin. Pääasiallinen työskentelymateriaali on savi. Kurssilla voidaan tutustua kokeileviin taiteenmuotoihin (tilateokset, maataide, performanssi) tai poikkeuksellisiin materiaaleihin (esim. romutaide, lumiveistokset).

KU10 (KU3 rinnakkaiskurssi)

KU11 (KU4 rinnakkaiskurssi)

KU12 (KU7 rinnakkaiskurssi)

KU13 Juhlakurssi

Valmistetaan lavasteita, asusteita, esitteitä, julisteita koulun juhlia varten. Tarkoituksena on luoda puitteet elämyksellisiin juhlahetkiin, usein yhdessä musiikin ja ilmaisutaidon opiskelijoiden kanssa. Kurssista annetaan suoritusmerkintä. Kurssi voi toimia myös kansainvälisten tai eri oppiaineiden yhteisprojektiurssina.

KU14 lukiodiplomi-kurssi

Kuvataiteen lukiodiplomikurssi pyritään järjestämään 2. jaksolla ja se vastaa luonteeltaan ylioppilaskirjoituksia. Valtakunnalliset tehtävät vaihtuvat vuosittain. Oppilas tulee kurssille vasta opintojensa loppupuolella (3. tai 4. opiskeluvuonna), jolloin hänelle on jo kehittynyt persoonallinen ilmaisutyyli ja hän hallitsee itsenäisesti ja monipuolisesti erilaisten materiaalien ja tekniikoiden käytön; ennen kurssille osallistumista tulee opiskelijalla olla suoritettuna neljä lukion kuvataidekurssia.

Lukiopidiplomitehtävät ovat valtakunnallisia ja uusiutuvat vuosittain. Seuraavan lukuvuoden tehtävät pyritään jakamaan kurssin valinneille opiskelijoille jo keväällä tai viimeistään syksyllä, heti 1. jakson alussa. Edellisvuosien lukiopidiplomitehtäviä voit kysyä kuvataideopettajilta, ja ne löytyvät myös internetistä osoitteesta: <http://www.edu.fi/projektit/koulu-kulttuuri/arkisto>

Lukiopidiplomin arvioi aina oma opettaja ja yksi ulkopuolinen. Kumpikin arvioija suorittaa arvioinnin itsenäisesti, ja lopuksi arvosanasta päätetään yhdessä. Lukiopidiplomin suorituksesta annetaan erillinen lukiopidiplomitodistus, johon merkitään numeroarvosana asteikolla 1-5 (5=erinomainen, 4=kiitettävä, 3=hyvä, 2=tyydyttävä, 1=hyväksytty). Lisäksi portfolioista annetaan lyhyt sanallinen arviointi, josta ilmenee tehtävän aihe, toteutustapa ja työn vahvuudet. Todistukseen merkitään myös opiskelijan aiemmin suorittamien kuvataidekurssien määrä. Lukiopidiplomitodistus on lukion päättötodistuksen liite ja merkitään kohtaan ”lisätiedot”. Opiskelijan pyynnöstä voidaan lukiopidiplomin suorittaminen jättää merkitsemättä.

Kurssin lopuksi pyritään mahdollisuuksien mukaan järjestämään näyttely muille opiskelijoille ja vanhemmille.

4.19 Liikunta

Liikunnanopetuksen tehtävänä on edistää terveellistä ja aktiivista elämäntapaa sekä ohjata opiskelijaa ymmärtämään liikunnan merkitys fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille. Liikunnan myönteiset kokemukset vahvistavat psyykkistä viireystilaa ja jaksamista koulutyössä. Liikunnassa opiskelija ilmaisee itseään ja kokee elämyksiä. Se on toiminnallinen oppiaine, jossa kehitetään opiskelijoiden fyysimotorisia ominaisuuksia sekä tuetaan heidän tasapainoista kasvuaan ja kehitystään. Liikunnan avulla vahvistetaan sosiaalisia taitoja ja yhteenkuuluvuutta, ohjataan vastuullisuuteen ja reilun pelin hengen ymmärtämiseen sekä hyviin tapoihin. Liikunnanopetus tukeutuu eettiseen ja esteettiseen arvopohjaan.

Fyysisen kunnon harjoittamisen ja seurannan avulla opiskelijaa ohjataan ymmärtämään hyvän kunnon merkitys jaksamiselle ja työkyvylle. Monipuolisella liikunnan opetuksella luodaan valmiuksia omaehtoiseen liikunnan harrastamiseen.

Liikuntaa opetetaan monipuolisesti ottaen huomioon vuodenajat ja paikalliset olosuhteet. Opetusjärjestelyinä käytetään yksilö-, pienryhmä- sekä ryhmäopetusta. Suomalaisen liikuntakulttuurin perinteet otetaan huomioon valittaessa liikuntamuotoja. Erytystä tukea tarvitseville opiskelijoille opetusta eriytetään yksilöllisten tarpeiden pohjalta. Opetuksen toteuttamisessa otetaan huomioon turvallisuus, monikulttuurisen oppilasaineksen erityistarpeet sekä uskonnollinen vakaumus.

Opetuksen tavoitteet

Liikunnan opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää taitojaan ja tietojaan eri liikuntamuodoissa
- saa valmiuksia omaehtoiseen liikuntaharrastukseen
- osaa arvioida omaa fyysistä kuntoaan sekä asettaa itselleen tavoitteita
- toimii hyvien tapojen mukaisesti, noudattaa sovittuja sääntöjä sekä osaa liikkua luonnonarvoja kunnioittaen
- osaa työskennellä rakentavasti, turvallisesti ja vastuullisesti sekä itsenäisesti etä ryhmässä.

Arviointi

Liikunnan arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan aktiivisuus, vastuullisuus ja asennoituminen sekä taidot, tiedot ja toimintakyky.

Pakolliset kurssit

Pakollisilla kursseilla syvennetään peruskoulussa opittuja taitoja ja tietoja sekä annetaan mahdollisuus tutustua uusiin lajeihin. Tarvittaessa opetusta eriytetään opiskelijälähtöisesti. Kurssien suunnittelussa tulee ottaa huomioon vuodenajat niin, että pakollisten kurssien aikana pyritään harjoittamaan kesä- ja talviliikuntaa sekä sisä- ja ulkoliikuntaa. Opetuksessa tulee korostaa liikunnan vaikutusta terveyteen ja hyvinvointiin. Opiskelussa huomioidaan turvallisuus ryhmiä muodostettaessa.

1. Taitoa ja kuntoa (LI1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- jatkaa peruskoulussa opittujen liikuntataitojen syventämistä ja harjoittamista
- saa ohjausta monipuoliseen liikuntaan
- saa myönteisiä liikuntakokemuksia
- tutustuu mahdollisuuksien mukaan uusiin liikuntalajeihin
- ymmärtää monipuolisen fyysisen kunnan harjoittamisen periaatteet ja toimii terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistävästi.

Keskeiset sisällöt

- fyysisen kunnan harjoittelu, oman fyysisen kunnan mittaaminen ja arviointi
- lihahuolto ja rentoutus
- sisä- ja ulkopalloilu, mailapelit
- voimistelu eri muodoissaan
- tanssi eri muodoissaan
- talviliikunta
- uinti ja vesipelastus
- yleisurheilu
- suunnistus ja luontoliikunta.

2. Liikuntaa yhdessä ja erikseen (LI2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- monipuolistaa lajitaitojaan ja -tietojaan
- saa perustiedot kunto-ohjelman laatimiseen ja toteuttamiseen
- saa ohjausta henkilökohtaisen, terveyttä edistävän liikuntaharrastuksen aktivoimiseen
- oppii vastuulliseen toimintaan itsenäisesti ja ryhmässä
- oppii arvostamaan ja ylläpitämään terveyttä ja työkykyä
- kehittyä sosiaalisessa kanssakäymisessä.

Keskeiset sisällöt

- fyysisen kunnon harjoittelu, lihashuolto ja rentoutus
- sisä- ja ulkopalloilu, mailapelit
- voimistelu eri muodoissaan
- tanssi eri muodoissaan
- talviliikunta
- kuntouinti ja vesiliikunta
- luontoliikunta
- jokin uusi liikuntalaji.

Syventävät kurssit

Kurssien tavoitteena on opiskelijälähtöisyyden korostuminen, yhteistoiminnallisuuden edistäminen ja koulun yhteishengen vahvistaminen. Syventävien kurssin sisältöjen tarkentaminen tapahtuu opiskelijoiden kanssa yhdessä.

3. Virkisty liikunnasta (LI3)

Kurssin tavoitteena on tukea opiskelijan jaksamista ja lisätä opiskeluvireyttä rentouttavien ja elämyksellisten liikuntakokemusten kautta. Kurssi koostuu yhdestä tai useammasta liikuntamuodosta. Opettaja tarkentaa yhdessä opiskelijaryhmän kanssa kurssin sisällön.

4. Yhdessä liikkuen (LI4)

Kurssin tavoitteena on edistää opiskelijoiden yhteisiä liikuntaharrastuksia. Työta-voissa painottuu opiskelijaryhmän yhteistoiminta. Kurssin sisältönä ovat vanhat tanssit tai jokin muu yhdessä toteutettava liikunta.

5. Kuntoliikunta (LI5)

Kurssin tavoitteena on oman säännöllisen liikunnan tehostaminen, oman kunnon kohottaminen ja seuraaminen sekä jatkuvan liikunnan harrastamisen merkityksen oivaltaminen. Opiskelijat laativat henkilökohtaisen liikuntasuunnitelman kurssille, joka toteutetaan sekä itsenäisesti että ryhmässä. Opettaja tarkentaa sisällön yhdessä opiskelijaryhmän kanssa.

6. Vaelluskurssi (LI6)

Toteutetaan tytöt ja pojat yhdessä.

Tavoite:

- retkeilytaitojen ja luonnossa toimeen tulemisen opetteleminen.

Sisältö:

- kurssi toteutetaan kahtena viikonloppuvaelluksena
- kumpaankin vaellukseen voidaan käyttää yksi koulupäivä
- toinen vaellus toteutetaan syksyllä, toinen hiihtovaelluksena keväällä
- oppilaat vastaavat itse vaelluksista koituvista kustannuksista.

7. Ohjattu valmennuskurssit (LI7 ja LI8)

Ohjatussa valmennuksessa oleva opiskelija voi saada 1-2 liikunnan kurssia oman urheilulajinsa säännöllisestä harjoittelusta.

Kurssin hyväksymisen periaatteet:

1. Opiskelija esittää liikunnanopettajalle ennen harjoittelujakson alkua kirjallisen valmennuksen runkosuunnitelman.
2. Opiskelija saa kurssia varten päiväkirjan, johon merkitään kurssin vaadittavan 32 valmentajan allekirjoituksella kuitattua harjoitusta.
3. Valmentaja antaa urheilijan harjoittelusta kirjallisen lausunnon kurssin päätyttyä.
4. Liikunnanopettaja hyväksyy kurssin.

Aihekokonaisuudet

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjäyys

Oppilas osaa työskennellä itsenäisesti ja ryhmässä; osallistuu liikuntatapahtumien suunnitteluun; on mukana seuratoiminnassa sekä harrastajana että ohjaajana.

Hyvinvointi ja turvallisuus

Oppilas osaa työskennellä turvallisesti ja vastuullisesti. Oppilas kykenee arvioimaan fyysistä ja psyykkistä kuntoaan asettaen tavoitteensa tämän mukaisesti. Oppilas herää arvostamaan ja ylläpitämään terveyttään.

Kestävä kehitys

Nuori liikkuu ympäristössään luonnonarvoja kunnioittaen.

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus

Perinteisten traditioiden noudattaminen esim. vanhojen päivä. Eri maiden liikuntakulttuureihin tutustuminen vaihto-oppilaiden välityksellä ja ulkomaisten kouluvierailujen yhteydessä.

Teknologia ja yhteiskunta

Viestintä ja mediaosaaminen

Esiintymisvalmiuksien kehittäminen.

4.20 Terveystieto

Terveystieto on monitieteiseen tietoperustaan nojautuva oppiaine, jonka tarkoitus on edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista. Tämä osaaminen ilmenee tiedollisina, sosiaalisina, tunteiden käsittelyä ohjaavina, toiminnallisina, eettisinä sekä tiedonhankintavalmiuksina. Terveysosaamiseen kuuluu valmius ottaa vastuuta oman ja toisten terveyden edistämisestä. Lukion terveystiedon opetuksessa terveyttä ja sairautta sekä terveyden edistämistä ja sairauksien ehkäisyä ja hoitoa tarkastellaan yksilön, perheen, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmasta.

Terveys ymmärretään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena työ- ja toimintakykyinä. Lukion terveystiedon opiskelussa terveyteen ja sairauksiin liittyviä ilmiöitä tarkastellaan tutkimus- ja kokemustiedon avulla. Tärkeää on myös terveyttä koskeva arvopohdinta.

Pakollisen kurssin aikana opiskelija perehtyy terveyteen ja sairauksiin vaikuttaviin tekijöihin kansantautien ja yleisimpien tartuntatautien ehkäisyn sekä työ- ja toimintakyvyn edistämisen näkökulmasta. Keskeistä on myös itsehoitovalmiuksien kehittäminen.

Syventävillä kursseilla perehdytään seikkaperäisemmin nuoren arkielämässään tarvitsemiin terveysresursseihin, terveystottumuksiin ja selviytymisen keinoihin sekä terveystietämisen käsittelyyn vastuullisen aikuisuuden ja vanhemmuuden näkökulmasta. Terveystietämisen ja sairauksiin liittyviä tekijöitä ja niihin vaikutusmahdollisuuksia tarkastellaan tutkimuksen, terveydenhuollon ammattikäytäntöjen, palvelujen käytön sekä historiallisen ja yhteiskunnallisen kehityksen näkökulmasta.

Opetuksen tavoitteet

Terveystiedon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää työ- ja toimintakyvyn, turvallisuuden sekä sairauksien ehkäisyn ja terveyden edistämisen merkityksen
- osaa käyttää terveyden edistämiseen, terveyteen ja sairauteen liittyviä keskeisiä käsitteitä
- ymmärtää sairauksien, erityisesti kansantautien ja tartuntatautien, ehkäisyn merkityksen ja tuntee niiden keskeisiä ehkäisy- ja hoitomahdollisuuksia yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta
- pohtii terveyttä koskevia arvokysymyksiä ja osaa perustella omia valintojaan ja oppii arvostamaan terveyttä voimavarana sekä edistämään terveyttä
- tuntee kansanterveyden historiallista kehitystä ja väestöryhmien välisten terveyserojen syntyyn vaikuttavia tekijöitä
- tuntee terveyden- ja sosiaalihuollon peruspalveluja sekä kansanterveyteen liittyvää kansalaistoimintaa
- perehtyy terveyttä koskevan tiedon hankintamenetelmiin sekä osaa kriittisesti arvioida ja tulkita terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa ja erilaisia terveystieteisiin liittyviä ilmiöitä.

Arviointi

Arvioinnissa korostetaan terveyttä ja sairautta koskevan tiedon ymmärtämistä ja soveltamista. Huomio kiinnitetään siihen, miten opiskelija osaa käyttää ja yhdistää erilaisiin lähteisiin perustuvaa tietoa. Arvioinnin kohteena on opiskelijan valmius terveyttä ja sairautta koskevaan eettiseen arvopohdintaan ja taito perustella omia terveysvalintoja sekä taito arvioida yhteisössä tehtyjä terveyttä ja sairautta koskevia ratkaisuja. Terveystiedon arvioinnissa voidaan käyttää kurssikokeita, yksilö- ja ryhmätehtäviä, esitelmiä, pienimuotoisia kartoituksia ja tutkimuksia sekä toiminnallisia tehtäviä.

Pakollinen kurssi

1. Terveystietämisen perusteet (TE1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen työ- ja toimintakykyyn sekä työ- ja muuhun turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä ja osaa arvioida niiden toteutumista omassa elämäntavassaan ja ympäristössään

- tietää kansantautien ja yleisimpien tartuntatautien ehkäisyn merkityksen yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta sekä oppii pohtimaan niiden ehkäisyyn liittyviä ratkaisuja yhteiskunnassa
- tunnistaa terveyserojen syntyyn vaikuttavia tekijöitä
- osaa hankkia, käyttää ja arvioida terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa sekä pohtia terveystietoon ja teknologiseen kehitykseen liittyviä ilmiöitä terveystieteen näkökulmasta
- tuntee keskeiset terveyden ja sosiaalihuollon palvelut.

Keskeiset sisällöt

- työ- ja toimintakykyyn sekä turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä: ravitsemus, uni, lepo ja kuormitus, terveystietoon, mielenterveys, sosiaalinen tuki, työhyvinvointi, työturvallisuus, turvallisuus kotona ja vapaa-aikana, ympäristön terveys
- seksuaaliterveys, parisuhde, perhe ja sukupolvien sosiaalinen perintö
- kansantaudit ja yleisimmät tartuntataudit sekä niihin liittyvät riski- ja suojaavat tekijät sekä niihin vaikuttaminen
- sairauksien ja vammojen itsehoito, ensiapu ja avun hakeminen
- terveyserot maailmassa, terveyseroihin vaikuttaviin tekijöihin tutustuminen
- terveystieteen tiedonhankintamenetelmiä sekä terveyttä koskevan viestinnän, mainonnan ja markkinoinnin kriittinen tulkinta
- terveydenhuolto- ja hyvinvointipalvelujen käyttö, kansalaistoiminta kansanterveystyössä.

Syventävät kurssit

2. Nuoret, terveys, ja arkielämä (TE2)

Kurssilla syvennetään pakollisen kurssin tavoitteita nuoren arkielämän terveystottumuksien ja selviytymisen keinojen osalta. Eri sisältöalueiden avulla tarkastellaan terveysongelmia selittäviä kulttuurisia, psykologisia ja yhteiskunnallisia ilmiöitä ja niiden tulkintoja. Lisäksi perehdytään käsitykseen itsestä ja muista fyysisellä, psyykkisellä ja sosiaalisella tasolla. Erityisesti korostetaan terveyden ylläpitoon liittyvää vastuullisuutta. Työskentelyssä korostuvat arvopohdinta, yksilö- ja ryhmäharjoitukset, draama ja sosiaalisten taitojen harjoittelu sekä keskustelu- ja argumentaatiotaitoja kehittävät työmuodot.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tarkastelemaan elämäänsä aikuisuuden ja vanhemmuuden näkökulmasta
- osaa pohtia ja tarkastella terveyteen ja sairauteen liittyviä arvoja ja arvostuksia
- osaa perustella omia valintojaan terveyden näkökulmasta ja arvioida elämäntapaan ja ympäristöön liittyvien valintojen merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille
- osaa kuvata koettua terveyttä ja terveysongelmia selittäviä ilmiöitä ja niiden erilaisia tulkintoja.

Keskeiset sisällöt

- itsetuntemus, aikuistuminen, sosiaalisen tuen merkitys perheessä ja lähiyhteisössä
- vanhemmuuteen ja perhe-elämään valmentautuminen
- elämänilo, mielenterveyden ylläpitäminen ja jaksaminen, masennuksen ja kriisin kohtaaminen
- ruuan terveydelliset, kulttuuriset ja yhteiskunnalliset merkitykset sekä painonhallinta, terveystietoon, syömishäiriöt

- fyysinen ja psyykinen turvallisuus, väkivallaton viestintä
- seksuaaliterveys
- terveysongelmia selittäviin kulttuurisiin, psykologisiin ja yhteiskunnallisiin ilmiöihin ja niiden tulkintoihin tutustuminen, esimerkiksi elämän mielekkyyden kokeeminen, ruumiinkuva/kehollisuus, mielihyvä ja riippuvuudet nykyaikana
- tupakka, alkoholi ja huumeet yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan sekä globaalista näkökulmasta.

3. Terveys ja tutkimus (TE3)

Kurssilla perehdytään terveyteen vaikuttaviin historiallisiin tekijöihin ja näkökulmiin, terveyden ja sairauden tutkimiseen sekä kuolleisuuteen ja sairastavuuteen liittyviin kehityslinjoihin. Kurssilla käsitellään myös terveydenhuollossa ja itsehoitona toteutettaviin tavallisimpiin tutkimuksiin, niiden tulosten tulkintaan ja johtopäätöksiin. Lisäksi perehdytään pakollisen kurssin tavoitteita syventäen terveydenhuollon eri käytäntöihin, terveystieteen tarjontaan sekä yksilön asemaan terveyden- ja sairauenhoidossa. Työskentelyssä korostuvat toiminnallisuus, tekemällä oppiminen, tutkiva oppiminen ja vierailukäynnit.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa pohtia kansanterveystieteen ja ehkäisevän terveydenhuollon kehityksen päälinjoja kansallisesti ja maailmanlaajuisesti
- osaa hankkia, arvioida ja tulkita terveyteen ja sairauksiin liittyvää tutkimus- ja arkitietoa
- toteuttaa pienimuotoisia terveysterveyskäyttämiskartoituksia omassa opiskeluympäristössään
- osaa käyttää terveydenhuollon palveluja sekä tuntee asiakkaan ja potilaan oikeudet
- osaa pohtia ja arvioida teknologisen kehityksen merkitystä terveyden ja turvallisuuden näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

- terveyden edistämiseen, sairauksien tunnistamiseen ja ehkäisyyn liittyviä eri aikakausien menetelmiä
- terveysterveystieteen ja koetun terveyden tutkiminen: fyysisen ja psyykkisen työ- ja toimintakyvyn mittaaminen, ergonomiamittaukset, työhyvinvointi ja siihen vaikuttavat tekijät
- terveydenhuollon ja hyvinvointipalvelujen käytäntöjä, asiakkaan ja potilaan oikeudet
- tutkimustiedon ja median terveydestä välittämien mielikuvien kriittinen lukutaito, medikalisaatio
- terveystottumusten arvioiminen ja seuranta sekä tutkimusten tekeminen

Soveltava kurssi

4. Terveystiedon kertauskurssi (TE4)

Terveyden tiedon reaalikokeeseen valmentava kurssi.

Aihekokonaisuudet

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys

Oppilas tuntee terveys- ja sosiaalitoimen peruspalvelut, osaa tulkita terveystutkimustietoa sekä tietää terveyspalvelujen käyttäjän oikeudet.

Hyvinvointi ja turvallisuus

Oppilas tiedostaa ergonomian tärkeyden erilaisissa työtehtävissä ja huomaa teknologisen kehityksen mahdolliset uhat terveydelle.

Kestävä kehitys

Oppilas tietää ympäristöstä tulevat terveysuhat ja kypsyy haluun eliminoida niitä.

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus

Oppilas tuntee terveyseroja ja –ongelmia selittäviä kulttuurisia ilmiöitä.

Teknologia ja yhteiskunta

Ks. hyvinvointi ja turvallisuus.

Viestintä ja mediaosaaminen

Oppilas pystyy arvioimaan mediasta tulvivaa terveystutkimustietoa ja oivaltaa terveyden medikalisoinnin käsitteen.

4.21 Opinto-ohjaus

Opinto-ohjauksen tehtävänä on tukea opiskelijaa opinnoissa lukioaikana ja huolehtia siitä, että opiskelijalla on riittävästi tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee siirtymään jatko-opintoihin ja työelämään.

Opinto-ohjauksen tulee muodostaa koko lukiokoulutuksen ajan kestävä jatkumo, jonka aikana opinto-ohjauksen kurssit tarjoavat opiskelijoille mahdollisuuden hankkia perustiedot ja –taidot, joiden varassa heidän on mahdollista suunnitella jatko-opintoja ja pohtia ammatillista suuntautumista. Valinta- ja muissa ongelmatilanteissa sekä päätöksentekotaitojensa kehittämiseksi opiskelijoiden tulee saada henkilökohtaista tai pienryhmäohjausta. Henkilökohtaisessa ohjauksessa opiskelijan tulee voida keskustella opintoihinsa, koulutusvalintoihinsa sekä ammatti- ja urasuunnitluunsa, tulevaisuutensa ja elämäntilanteeseensa liittyvistä kysymyksistä. Opiskelijalla tulee olla mahdollisuus käsitellä pienryhmissä asioita, jotka ovat muiden opiskelijoiden kanssa jaettavissa olevia ja joiden esille ottaminen ryhmässä on mielekästä. Opinto-ohjauksen tehtävänä on tukea ja auttaa erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoita myös opintoihin liittyvissä käytännön kysymyksissä.

Opinto-ohjauksen tavoitteet

Opinto-ohjauksen tavoitteena on ohjata itsenäisyyteen ja vastuullisuuteen siten, että hän pystyy suunnittelemaan oman henkilökohtaisen opiskelusuunnitelmansa, tunnistamaan opiskeluunsa liittyviä ongelmia ja etsimään tietoa, miten hän saa apua näihin ongelmiin. Tavoitteena on, että opiskelija pystyy opiskelemaan täysipainoisesti koko lukion ajan, kykenee kehittämään oppimisen taitojaan sekä löytämään

omat yksilölliset oppimisensa tapansa ja vahvuutensa opiskelijana. Opiskelijaa tulee ohjata hankkimaan tietoa ja hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologian tarjoamia mahdollisuuksia. Tavoitteena on, että opiskelija tuntee keskeiset jatkokoulutus- ja ammatinvalintaan liittyvät hakuoppaat ja muut tietolähteet sekä osaa käyttää tietoverkoissa olevaa informaatiota itsenäisesti jatko-opintoihin hakeutumisen tukena. Opiskelijaa tulee ohjata ja tukea elämänsuunnittelun ja –hallinnan taidoissa. Opiskelijan tulee saada ohjausta jatko-opintojen suunnittelussa ja päätöksenteossa siten, että hänellä on tietoa opiskeluvaihtoehdoista lukion jälkeen ja että hän tuntee toisen asteen ammatillisten oppilaitosten, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen keskeisen koulutarjonnan. Tarkoituksena on, että opiskelijalla on valmiudet hakeutua jatko-opintoihin välittömästi lukio-opintojen jälkeen. Tavoitteena on, että opiskelija pystyy ammatillisen suuntautumisen etsimisessä ja päätöksenteossa arvioimaan realistisesti omia edellytyksiään ja mahdollisuuksiaan opintojen eri vaiheissa. Tavoitteena on, että opiskelija suunnittelee lukio-opintojaan ja tekee valintojaan tarkoituksenmukaisella tavalla ottaen koko ajan huomioon jatko-opintosuunnitelmansa. Opinto-ohjauksen tehtävänä on välittää tietoa työ- ja elinkeinoelämästä sekä yrittäjyydestä. Opiskelijalla tulee olla mahdollisuus tutustua eri ammatteihin ja työelämään sekä opiskeluun muissa oppilaitoksissa. Opiskelijaa tulee ohjata siten, että hän osaa etsiä tietoa muiden maiden tarjoamista opiskelumahdollisuuksista ja työskentelystä ulkomailla.

Aihekokonaisuudet opinto-ohjauksessa

Opinto-ohjaus kannustaa opiskelijaa aktiivisuuteen opinnoissaan ja jatko-opintoihin hakeutumisessa. Yrittäjyys vaihtoehtona tulee esille syventävän kurssin sisällöissä ja henkilökohtaisessa ohjauksessa. Opiskelijan hyvinvointi kouluyhteisössä ja eri elämäntilanteissa tulee esiin kaikessa ohjauksessa.

Urasuunnittelua pohdittaessa valintoja voidaan tarkastella myös kestävän kehityksen kannalta.

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus tulevat esiin esim. pohdittaessa opiskelua ja työskentelyä ulkomailla.

Teknologia ja sen tarjoamat mahdollisuudet nousevat esiin työllistymistä ja tasa-arvoistumista tarkasteltaessa.

Viestintä- ja mediaosaaminen mahdollistavat koulutus- ja ammattitiedon hankkimista eri lähteistä. Opiskelijoita ohjataan monipuoliseen, mutta samalla kriittiseen tiedonhankintaan.

Pakollinen kurssi

1. Koulutus, työ ja tulevaisuus (OP1)

Opinto-ohjauksen pakollisen kurssin tavoitteena on, että opiskelija saa lukio-opintojen aloittamiseen ja suorittamiseen sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvät keskeiset tiedot ja taidot. Kurssiin liittyen järjestetään tutustumista työelämään sekä toisen ja korkea-asteen koulutuspaikkoihin.

Opinto-ohjauksen kurssilla tulee käsitellä kaikille opiskelijoille yhteisiä, lukio-opintoihin, ylioppitutkintoon, jatko-opintoihin, ammatti- ja urasuunnitteluun liittyviä kysymyksiä sekä kulloinkin lukio-opintojen kannalta ajankohtaisia asioita.

Keskeiset sisällöt

- opintojen rakentuminen ja omien opiskelutaitojen kehittäminen
- itsetuntemus
- omien toimintamallien ja vahvuuksien tunnistaminen
- työelämä tietous
- ylioppilastutkinto
- ammatillinen suuntautuminen ja jatko-opintojen pohtiminen
- jatko-opintoihin hakeutuminen
- työelämään siirtyminen.

Kurssi suoritetaan hajautetusti siten, että luokkatunnit jakaantuvat pääosin ensimmäiselle ja kolmannelle lukiovuodelle.

Syventävä kurssi

2. Opiskelu, työelämä ja ammatinvalinta (OP2)

Opinto-ohjauksen syventävän kurssin keskeisenä tavoitteena on lisätä opiskelijan opiskeluvälmiuksia, parantaa hänen itsetuntemustaan ja ohjata häntä perehtymään jatkokoulutuksen ja työelämän kannalta sellaisiin keskeisiin kysymyksiin, joihin muussa ohjauksessa ei ole mahdollista syventyä. Kurssin puitteissa voidaan tutustua mahdolliseen jatko-opiskelupaikkaan.

Koulutusvaihtoehtoja, työelämä- ja elinkeinotietoutta voidaan painottaa opiskelijoiden toiveet ja tarpeet huomioon ottaen.

Kurssi suositellaan valittavaksi toisen lukiovuoden aikana.

Soveltava kurssi

3. Vapaaehtoistyön kurssi (OP3)

Palkatonta, avustavaa toimintaa sosiaalitoimen, terveydenhuollon, nuorisotyön, koulun ja vapaa-ajan toimen piiriin kuuluvilla aloilla. Tällaisia vapaaehtoistyön kohteita voivat olla esim. vanhainkodit, vanhusten tai vammaisten palvelutalot, kroonikko- tai pitkäaikaishoidon osastot, kehitysvammaisten päivähuoltoalat ja virkistystoiminta, erityiskoulut, lasten harrastus- ja kerhotoiminta. Vapaaehtoistyö voi olla myös ystäväpalvelutoimintaa yhteistyössä esim. SPR:n tai seurakunnan diakoniatyön kanssa.

Kurssi soveltuu valittavaksi parhaiten toisena lukiovuonna.

4. Tutor-kurssi (OP4)

Tutoreiksi haluavat saavat valmiuksia ohjata uusia opiskelijoita lukion arkeen ja lukiotyöskentelyyn. Kukin tutor saa lukuvuoden alussa oman ryhmän, jota hän ohjaa ja opastaa opintojen aloittamisessa. Tutorit esittelevät lukiota ja lukio-opintoja myös perusopetuksen päättöluokkalaisille ja tarvittaessa muillekin lukioon ja lukion toimintaan perehtyneille vierailijoille esim. avointen ovien päivinä.

Tutorina toimiminen soveltuu parhaiten toisen vuoden opiskelijoille.

5. Nuorisovaltuustotoiminta (OP5)

Nuorisovaltuustotoimintaan aktiivisesti osallistuville. Tukee OPS:n valtakunnallisten perusteiden aihekokonaisuutta ”aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys”.

4.22. Muut koulukohtaiset soveltavat kurssit

- arvot ja asenteet kirkastuvat
- näyttämötaiteen ymmärtäminen kohentuu
ja opiskelija pääsee kokemaan ja kehittämään eritasoisia taidetapahtumia.

Työtavat

Opiskelussa käytetään monipuolisesti toiminnallisia opiskelumenetelmiä. Olennainen osa kurssin suoritusta on oppimispäiväkirja, jota pitämällä opiskelija reflektoi oppimisprosessiaan.

Arviointi

Kaikki kurssit arvioidaan merkinnällä suoritettu / hylätty. Draaman ja teatteri-ilmaisun lukiodiplomikurssi arvioidaan asteikolla 1 – 5 eli välttävä – erinomainen.

Soveltavat kurssit

1. Draaman jatkokurssi (ILM 3)

Kurssin tavoitteena on vahvistaa opiskelijan puhetekniikkaa ja kykyä ilmaista itseään. Tavoitteena on myös oppia käyttämään videokameraa ja oppia hahmottamaan elokuvakerronnan ja teatterin eroja.

Kurssilla tehdään syventäviä ilmaisutaidon harjoituksia. Valmistetaan monologi, ja tehdään lyhytelokuva.

4.22.2 Tietotekniikka

Tietotekniikkaa opetetaan lukiossa soveltavina kursseina. Varsinaisia koulun tiloissa opetettavia kursseja ovat seuraavat kahdeksan. Tämän lisäksi Raahen muut keskiasteen oppilaitokset tarjoavat omia kurssejaan ja ilmoittavat niistä syksyllä. Tietotekniikan kursseista ei anneta numeroarvostelua, vaan ainoastaan suoritusmerkintä.

AT1: Peruskurssi

Kurssi antaa perusvalmiudet tekstinkäsittelyyn, kuvien käsittelyyn, esitysgrafiikkaan, taulukkolaskentaan, internetin ja erityisesti sähköpostin käyttöön. Samalla opitaan käyttämään Windows-käyttöjärjestelmää sujuvasti.

AT2: Taulukkolaskenta

Tällä kurssilla opiskellaan Excel-taulukkolaskentaohjelman käyttöä monipuolisten harjoitusten avulla. Kurssi tukee matematiikan ja luonnontieteiden opiskelua.

AT3: Media ja esitysgrafiikka

Tuotetaan CD-rom, opetellaan Powerpoint-ohjelman käyttöä esitysten, kalvojen ja tutkielmien teossa.

AT4: Kotisivukurssi

Opetellaan kotisivun ja Internet-julkaisun tekemistä ja tehdään oma kotisivu Internettiin.

AT5: Ohjelmointi

Opetellaan ohjelmoimaan Java- ja Javascript-kielillä.

AT6: Kuvankäsittelykurssi

Käsitellään kuvaa PaintShopPro, CorelDraw- ja Multimaker-ohjelmilla. Opetellaan digitaalikameran, digitaalivideokameran ja skannerin käyttö kuvanlähteenä.

4.22.3 Kulttuurituntemuksen peruskurssi, Kulttuuripassi

Yhteistyökurssi (äidinkieli, kuvaamataito, musiikki, historia)

Omatoimista opiskelua, luentoja, raportin teon ohjausta.

Kurssin aikana oppilas perehtyy monipuolisesti kulttuurin kuluttajana sekä tarjolla oleviin kulttuuritapahtumiin että kulttuurin historiaan.

Oppilaalla on kulttuuripassi, johon tulee tietyn ajan kuluessa (sopimuksen mukaan kaksi tai kolme jaksoa) kerätä leimoja Raahesta ja muilta paikkakunnilta:

- teatterikäynnistä
- näyttelykäynnistä
- konsertista
- elokuvakäynnistä
- esim. jazz-konsertista
- muusta vastaavasta

4.22.4 Yrittäjyyskurssi

Projektikurssi. Voidaan liittää eri oppiaineisiin. Arvostelu suoritusmerkinnällä. Laajuus yksi tai kaksi kurssia.

4.22.5 Kansainvälisyyskurssi

Toteutetaan erilaisten kansainvälisyysprojektien yhteydessä. Arvostelu suoritusmerkinnällä.

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

4.22.6 Kotitalouskurssi

Kotitalouden kurssilla kerrataan ja syvennetään peruskoulussa opittuja taitoja. Lisäksi kurssilla opiskellaan hygieniaosaamistestin (hygieniapassi) läpäisyyn vaadittavia taitoja.

4.22.7 Tähtitiede

Tähtitieteen perusteita (½-kurssia). Sisältää vierailun tähtitornille.

4.22.8 Tiedekurssit

TIE1: Tiedeleirikoulu

Viikonloppuleirikouluna toteutettavan kurssin lähtökohtana on ilmiöpohjainen opetus ja oppiminen. Vuosittain valittavaa ilmiötä tarkastellaan kokonaisvaltaisesti, aidoissa ympäristöissä, ja niihin liittyviä tietoja ja taitoja opetellaan oppiainerajat ylittäen. Tutkiva ja oivaltava ote oppimiseen on keskeistä. Kurssilla tutustutaan seutukunnan luonto- ja kulttuurikohteisiin ja se toteutetaan yhdessä seutukunnan muiden lukioiden kanssa.

TIE2: Fysiikan laskuharjoituskurssi

Kurssilla kerrataan ja syvennetään lukiofysiikan kursseilla 1-4 opittuja asioita. Suoritetaan 2.opiskeluvuotena FY4-kurssin jälkeen.

TIE3: Hiukkasista energiaan

Fysiikan tiedekurssi. Kurssilla tutustutaan ajankohtaisiin ja alueellisesti tärkeisiin asioihin fysiikan kannalta. Tällä hetkellä pinnalla ovat energia-asiat ja hiukkasfysiikka: ydinvoima ja tuulivoima, kaivosten toiminta sekä Pyhäjärven Lagunahanke. Kurssi sisältää vierailuja ja yhteisiä projekteja seutukunnan lukioiden kesken. Suoritetaan hajautetusti 1. tai 2. opiskeluvuotena jaksojen 3-5 aikana.

5. OPISKELIJAN OPPIMISEN ARVIOINTI

5.1 Yleiset periaatteet

Opiskelijan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään valmiuksia itsearviointiin. Opiskelijan oppimista ja työskentelyä arvioidaan mahdollisimman monipuolisesti.

Arvioinnin tehtävänä on antaa opiskelijalle ja opiskelijan huoltajalle palautetta opintojen edistymisestä ja oppimistuloksista lukion aikana ja sen päättyessä. Arviointi auttaa opiskelijaa omien tavoitteittensa asettamisessa ja työskentelytapojensa kehittämässä. Lisäksi arviointi antaa tietoja jatko-opintojen järjestäjille ja työelämää varten. Opiskelijan oppimisen arviointi auttaa myös opettajaa ja kouluyhteisöä opetuksen vaikuttavuuden arvioinnissa. Opinto-ohjaaja ja ryhmänohjaaja seuraavat opintojen etenemistä yhteistyössä vanhempien kanssa.

5.2 Opiskelijan kurssisuorituksen arviointi

Lukio-opinnot jakaantuvat kursseihin, joiden laajuus on keskimäärin 38 oppituntia. Opiskelijalle vapaaehtoiset opinnot voivat olla tätä laajempia tai suppeampia.

Kunkin kurssin arviointitapa määritellään opetussuunnitelmassa aineryhmien ja oppiaineiden yhteydessä. Kurssien arviointiperiaatteet selvitetään opiskelijalle kurssin alkaessa. Arvioinnin yksityiskohdista sovitaan silloin.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päätyttyä. Arvioinnin tehtävänä on antaa palautetta opiskelijalle kurssin tavoitteiden saavuttamisesta ja oppiaineen opiskelun etenemisestä. Kurssin arvioinnin tulee olla monipuolista ja perustua paitsi mahdollisiin kirjallisiin kokeisiin, opintojen edistymisen jatkuvaan havainnointiin ja opiskelijan tietojen ja taitojen arviointiin. Myös opiskelijan itsearviointi voidaan ottaa huomioon kurssiarvioinnissa.

Jos opiskelija on ollut sairauden tai muun hyväksyttävän syyn takia poissa kurssikokeesta, hänellä on oikeus osallistua kurssikokeeseen tai uusinta-kuulusteluun kolmen seuraavan jakson aikana.

Opiskelijalla on oikeus suorittaa J-merkinnällä arvosteltu kurssi kahden seuraavan jakso aikana. Tähän kuuluu myös kyseisen jakson uusintakoepäivä.

Jokainen aiheeton poissaolo vaikuttaa arviointiin jatkuvan näytön kautta. Arvioimatta jätetty kurssi katsotaan keskeytetyksi, eikä sitä voi suorittaa uusintakuulustelussa, vaan se on käytävä uudelleen.

Hyväksytyn kurssiarvosanan korottaminen

Hyväksytyn kurssin arvosanaa voi korottaa aina osallistumalla kurssille uudelleen tai uusintakokeessa seuraavasti: **Edellisenä lukuvuotena** hyväksytysti suoritettua kurssikokeen voi uusida 1. ja 3. jakson uusintakokeessa. 5. jakson uusintakoepäivänä on mahdollisuus uusida **kuluvana lukuvuotena** hyväksytysti suoritettua kurssikokeen.

Lopulliseksi koearvosanaksi tulee kyseisistä suorituksista parempi.

Kurssi voidaan arvioida lukioasetuksessa määritellyin numeroin (4 -10) tai käyttämällä suoritusmerkintää S (suoritettu) / H (hylätty) tai sanallista arviointia. Mikäli kurssin suoritus on keskeytynyt, siitä voidaan antaa keskeytymismerkintä K (keskeyttänyt). Kirjallisesti annettu sanallinen arviointi ja suullisesti arviointikeskustelussa annettu palaute voivat täydentää ja täsmentää numeroarviointia.

Arvosana 5 osoittaa välttäviä, 6 kohtalaisia, 7 tyydyttäviä, 8 hyviä, 9 kiitettäviä ja 10 erinomaisia tietoja ja taitoja. Hylätty suoritus merkitään arvosanalla 4.

Kaikki pakolliset ja valtakunnalliset syventävät kurssit arvioidaan aina numeroin. Muut syventävät ja soveltavat voidaan arvioida numeroin, suoritusmerkinnällä (S), hylätty (H) tai sanallisella arvioinnilla.

Alaikäisen opiskelijan kurssiarvioinnit, jotka annetaan jakson päättyessä, on huoltajan allekirjoitettava.

Jos opiskelijalla on diagnosoitu vamma tai siihen rinnastettava vaikeus, kuten esim. lukemis- ja kirjoittamishäiriö, joka vaikeuttaa osaamisen osoittamista, opettajalla on oikeus järjestää hänelle muunkinlainen kuin kirjallinen näyttö.

Opiskelija voi suorittaa kurssin itsenäisesti. Itsenäiseen suoritukseen voidaan hakemuksesta myöntää lupa. Opiskelijan suorittaessa kurssin kokonaan tai osittain it-

senäisesti opetukseen osallistumatta noudatetaan soveltuvin osin edellä mainittuja arviointiperiaatteita.

Opiskelijalla on oikeus saada opetussuunnitelman tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä vastaavat aikaisemmin suorittamansa opinnot tai muutoin hankittu osaaminen arvioiduksi ja tunnustetuksi. Osaamisen tunnustamisella voidaan opiskelijalle lukea hyväksi ja korvata lukion oppimäärään kuuluvia pakollisia, syventäviä tai soveltavia opintoja. Päätös osaamisen tunnustamisesta tehdään erikseen sitä pyydettyä ennen mainittujen opintojen tai hyväksiluetavaa osaamista koskevan opintokokonaisuuden alkamista.

Hyväksymisestä päättää rehtori kuultuaan kyseisen aineen opettajaa.

Muun oppilaitoksen numeroin arvioitava kurssi muunnetaan lukion arvosana-asteikolle seuraavasti:

asteikko 1-5	lukioasteikko	asteikko 1-3
1 (tyydyttävä)	5 (välttävä)	1
2 (tyydyttävä)	6 (kohtalainen)	1
3 (hyvä)	7 (tyydyttävä)	2
4 (hyvä)	8 (hyvä)	2
5 (kiitettävä)	9 (kiitettävä), 10 (erinomainen)	3

Jos ei voida arvioida kumpaa lukion arvosanaa toisessa oppilaitoksessa suoritettu kurssi vastaa, ylempää vai alemmaa, vastaavuus on ylempi.

Ulkomailla suoritettut opinnot voidaan lukea hyväksi lukio-opintoihin pakollisiksi, syventäviksi tai soveltaviksi kursseiksi. Mikäli ne luetaan hyväksi pakollisina tai syventävinä kursseina, niistä annetaan numeroarvosana.

Pitkästä oppimäärästä lyhyeen siirtyminen

Pitkän oppimäärän opinnot luetaan hyväksi lyhyemmässä siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Muut kurssit voivat olla lyhyen syventäviä tai soveltavia kursseja. Pitkän oppimäärän kurssien arvosanat siirtyvät suoraan lyhyiden kurssien arvosanoiksi. Jos opiskelija pyytää, on lisäkuulustelu järjestettävä.

Siirryttäessä kesken oppimäärän lyhyemmästä pitempään oppimäärään, on aina annettava lisänäyttö, jonka pohjalta arvosana määräytyy.

Oppiaineen oppimäärän arviointi

Oppiaineen oppimäärä muodostuu pakollisista ja syventävistä kursseista sekä niihin läheisesti liittyvistä soveltuvista kursseista. Soveltavien kurssien kuulumisen oppiaineen oppimäärään määrittää opetussuunnitelma.

Opiskelijan opinto-ohjelma määrittää opiskelijan oppiaineet ja niiden oppimäärät niin laajoina kuin hän aikoo ne suorittaa. Samassa oppiaineessa eri opiskelijoilla voi siten olla eri kurssimäärät.

Valinnaisiin vieraisiin kieliin sisältyy vain syventäviä ja mahdollisia soveltavia kursseja. Oppimäärän arvosana määräytyy pakollisten ja pakollisten ja valtakunnallisten syventävien kurssien kurssiarvosanojen aritmeettisena keskiarvosanana.

Hylättyjä saa olla vain enintään seuraavasti:

Pakolliset ja valtakunnalliset syventävät kurssit (lukumäärä)	Joista hylättyjä kurssiarvosanoja enintään
1 - 2	0
2 - 5	1
6 - 8	2
9 tai enemmän	3

Oppimäärässä ovat mukana kaikki pakolliset ja valtakunnalliset syventävät, eikä mitään niistä voi jälkikäteen poistaa.

Muut syventävät ja soveltavat kurssit voidaan laskea kurssiarvosanojen aritmeettiseen keskiarvoon mukaan, mikäli ne eivät laske oppimäärän arvosanaa.

Numeroin arvioitavat aineet

Numeroarvosanoin arvioidaan kaikki pakollisten oppiaineiden oppimäärät sekä valinnaiset kielet.

Oppilaanohjaus arvioidaan suoritusmerkinnällä (suoritettu = S).

Mikäli opiskelija pyytää, hän on oikeutettu saamaan suoritusmerkinnän liikunnasta ja sellaisista oppiaineista joissa opiskelijan suorittama oppimäärä käsittää vain yhden kurssin sekä valinnaisista vieraista kielistä, mikäli opiskelijan suorittama oppimäärä käsittää niissä vain kaksi kurssia. Pyyntö on esitettävä kirjallisesti toukokuun 10. päivään mennessä kevätlukukauden lopussa annettavaa todistusta varten ja muuna aikana vähintään viikko ennen päättöarviointia.

Opetussuunnitelmassa määritetyt muut lukion tehtävään soveltuvat valinnaiset opinnot sekä korkeintaan kaksi kurssia käsittävät valinnaiset vieraat kielet arvioidaan siten kuin opetussuunnitelmassa määrätään.

Opiskelijalle, joka ei ole tullut hyväksytyksi jossakin oppiaineessa tai joka haluaa korottaa saamaansa arvosanaa, järjestetään arvosanan korotuskuulustelu. Kuulusteltava oppimäärän laajuus määräytyy opiskelijan opinto-ohjelmasta.

Mikäli opiskelija osoittaa tässä kuulustelussa parempaa oppiaineen hallintaa kuin kurssien arvostelusta määräytyvä arvosana edellyttää, korotetaan arvosanaa. Näitä kuulusteluja voidaan käyttää hyväksi ylioppilaskirjoituksiin valmistautumisessa.

5.3 Lukion oppimäärän suoritus

Opiskelijan henkilökohtaiseen opinto-ohjelmaan kuuluvien pakollisten, syventävien ja soveltavien kurssien tulee olla opiskeltu vähintään siinä laajuudessa kuin ne on määritelty valtioneuvoston 14.11.2002 antamassa tuntijakopäätöksessä.

Opiskelija on suorittanut lukion oppimäärän silloin, kun hän on suorittanut oppiaineiden oppimäärät edellä esitetyllä tavalla hyväksytysti ja lukion vähimmäiskurssimäärä 75 kurssia täyttyy. Lukion kurssimäärässä ovat mukana kaikki hänen arvioidut kurssinsa eikä mitään voi jälkikäteen poistaa.

Arvioinnin uusiminen ja oikaisu

Opiskelija voi kahden kuukauden kuluessa arvioinnista tiedon saatuaan pyytää opinnoissa etenemistä koskevan päätöksen tai päättöarvioinnin uusimista. Pyyntö tehdään rehtorille. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä.

Jos opiskelija on tyytymätön pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, opiskelija voi pyytää arviointiin oikaisua lääninhallitukselta. Lääninhallitus voi, jos päätös on ilmeisesti virheellinen, velvoittaa opettajan toimitamaan uuden arvioinnin, määrätä opinnoissa etenemistä koskevan päätöksen muutettavaksi tai määrätä, mikä arvosana on opiskelijalle annettava.

5.4 Todistukset ja niihin merkittävät tiedot

Todistuksiin merkitään seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- suoritettut opinnot
- todistuksen antamispäivämäärä
- tiedot oppilaitoksen todistuksenanto-oikeudesta
- arvosana-asteikko
- selvitys kielten oppimäärästä.

6. KOULUN TOIMINNAN JATKUVA KEHITTÄMINEN JA ARVIOINTI

Yleistä

Yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset, lukioden välinen verkostoituminen ja kilpailu sekä koulun sisällä havaitut muutostarpeet vaikuttavat siihen, että toimintaa on jatkuvasti kehitettävä ja arvioitava.

Kehittämistyö voidaan jakaa toisaalta koulun toiminnan ja toimintaedellytysten parantamiseen, toisaalta taas oppiainekohtaiseen kehittämiseen. Koulun arvioinnin tavoitteena on tunnistaa koulun tila useista eri näkökulmista ja vahvistaa koulun toiminta-ajatusta.

Koulun oma opetussuunnitelma on kehittämistyön keskeinen väline. Pyrkimyksenä on pitää opetussuunnitelma koko ajan toimivana ja puuttua havaittuihin epäkohtiin mahdollisimman nopeasti. Tämä vahvistaa opetussuunnitelman merkitystä lukion keskeisenä työvälineenä sekä koko koulun että yksittäisen opettajan oman opetus-työn kannalta. Suunnitelman avulla työyhteisö täsmentää tavoitteitaan, suunnittelee toimintaansa, harjoittaa itsearviointia ja uudistaa omia toimintatapojaan.

Ulkoinen arviointi

Myös koulutuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa koulutusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin (lukiolaki 629/1998 16 §

2 mom.). Arviointien keskeiset tulokset tulee julkistaa. Kuntakohtaisten arviointien toteuttamisesta ja tuloksista tiedottamisesta yksityiskohtaisemmin päättää opetuslautakunta. Arviointitulosten tiedottaminen toteutetaan siten, ettei yksittäinen koulu tai yksittäinen henkilö tule leimatuksi.

Sisäinen arviointi

Sisäinen arviointi voi kohdistua mihin tahansa koulun toiminta-alueeseen, ja koulu valitsee arvioinnin kohteet vuosittain. Nämä kirjataan lukuvuosisuunnitelmaan. Keskeisiä arvioitavia asioita ovat:

- opetussuunnitelma ja sen toteuttaminen
- toimintakulttuuri ja johtaminen
- opetukseen liittyvät käytännön järjestelyt
- resurssien riittävyys (mm. budjettivarat, opettajaresurssit virkoina ja tuntiopettajina, oppilaitoksen tilat)
- henkilöstön jaksaminen, hyvinvointi ja kehittäminen
- sisäinen tiedonkulku ja yhteistyö
- yhteistyö ulkopuolisen tahojen kanssa
- oppilaanohjaus ja opetuksen tukitoimet
- työskentelykulttuuri
- koulun oma imago
- oppimistulokset.

Arvioinnin materiaali kerätään tilastoista ja kyselyin. Myös jatkuva havainnointi ja avoin keskustelu toimivat arvioinnin välineinä. Koulun sisäiseen arviointiin osallistuvat koko koulun henkilökunta, oppilaat ja oppilaiden vanhemmat. **Opiskelijalla on oikeus palautteen antoon.** Koulukohtaisesti suoritettavista arvioinneista ja niiden tuloksista tiedottamisesta päättää koulun opettajakunta. Tulokset käsitellään aina luottamuksellisina, mutta annetaan kuitenkin tiedoksi opetuslautakunnalle. Mitään tietoa esimerkiksi yksittäisten opetusryhmien tuloksista ei käsitellä julkisesti vaan tulokset ovat aina tarkoitettu ko. ryhmien toiminnan kehittämiseen.

7. LIITTEET

1. Pelastussuunnitelma
2. Menettelytavat kriisitilanteissa ja opiskelijoiden suojaaminen väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä.
3. Tieto- ja viestintästrategia
4. Kielen taitosasteikot
5. Järjestyssäännöt
6. Tuntijako
7. Oppilaan ohjauksen työnjako
8. Raahen lukion kestävä kehityksen ohjelma
9. Oppilashuollon toimintasuunnitelma